

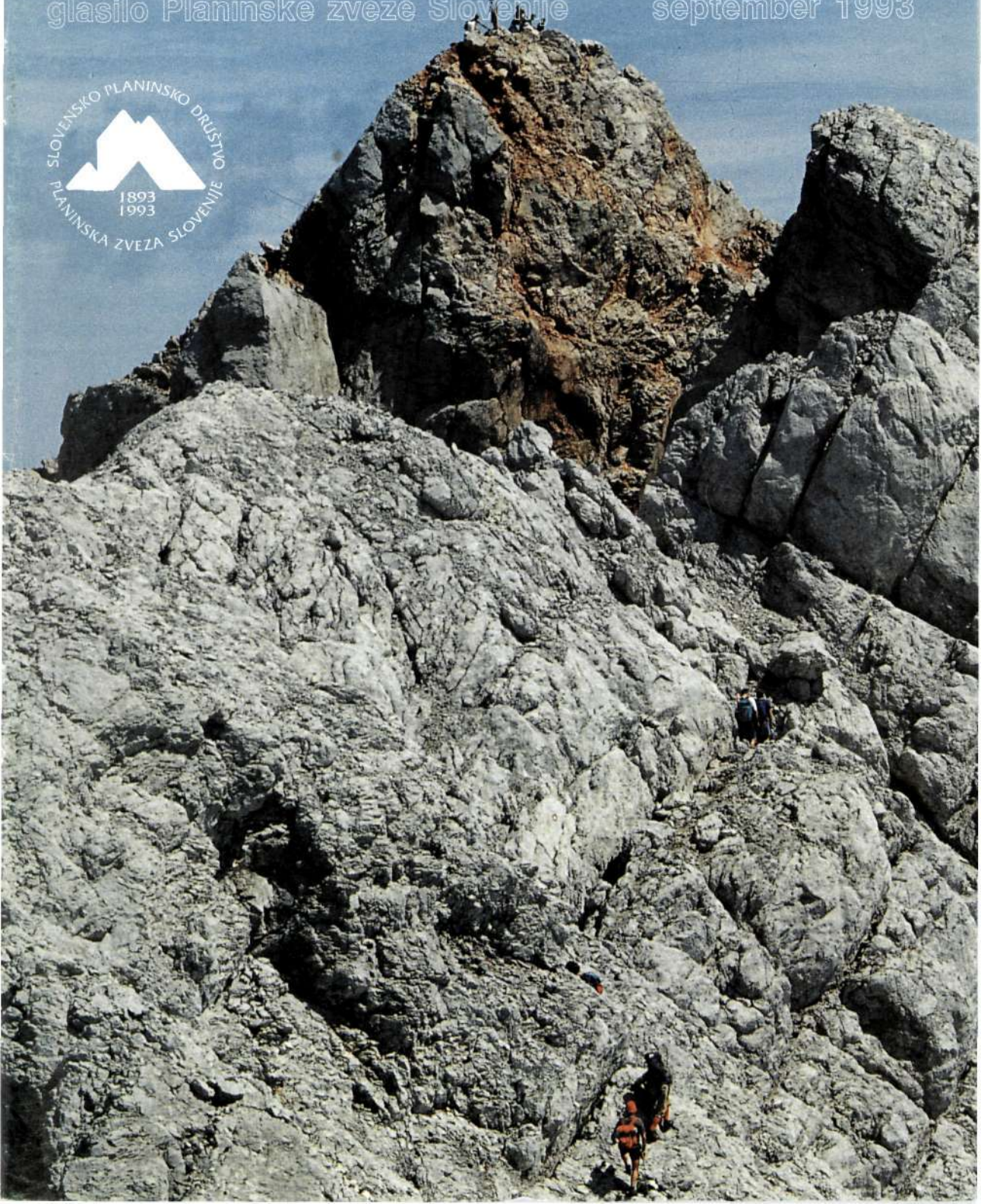
POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 61102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

9

glasilo Planinske zveze Slovenije

september 1993

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

september 1993

9

letnik XCIII izhaja od leta 1895

vsebina

	Uspeh na moriški gori K-2	369
Marjan Rztresen	Taksa za lepo naravo	370
Bojan Pollak	Krivec je - Tomo Česen	375
	Sedem vrhov miru	377
	Alpe so dediščina človeštva	378
	Pot med Kočnama	378
	Varna hoja po gorah	380
	Nasveti obiskovalcem gora	382
	Vršič s cestnino?	383
	Rekordna dirka na Triglav	384
	Atletski teki po gorah	385
Ivo Arhar	Mož iz Akademske skupine SPD	386
	Lepi spomini na Triglav	391
Ivanka Korošec	Oskrbniški trio v Karavankah	393
Marijan Lipičnik	Božanska predstava v Trenti	394
Edo Kozorog	Žičnica Golobar - gozdarski muzej na prostem	395
Rafko Terpin	Poletje na travniku	397
Saša Stopinšek	Samotne poti štajerskih gozdov	398
Iztok Tomazin	Brencljevi piki	399
Marjan Bradeško	Kozijska grapa	400
	Odmevi	401
	Iz planinske literature	403
	Društvene novice	405

Slika na naslovni strani: **Jezerska Kočna s Kokrške Kočne** Foto: Joco Žnidaršič

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Dvořakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojini, Tone Škarja in Francek Vogelcnik. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta Tomaž Banovec. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046. Naročnina za drugotrimesečje leta 1993 znaša 500 SIT, posamezna številka stane 170 SIT. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna »Jože Moškrč« v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

SLOVENCIS SO STALI NA DRUGEM NAJVIŠJEM VRHU SVETA (8611 m)

USPEH NA MORILSKI GORI K-2

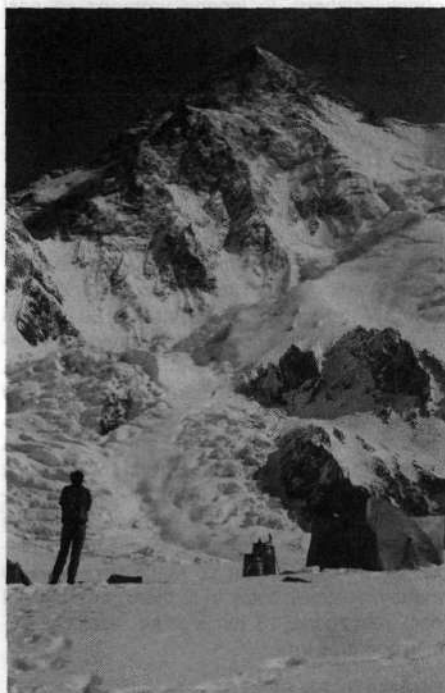
S himalajske orjaške gore K-2, 8611 metrov visoke druge najvišje gore sveta, se je letošnjega 2. julija vrnila prva in 20. julija druga skupina slovenskih alpinistov - članov uspešne in hkrati tragične slovenske alpinistične odprave: dva Slovenca, **Zvonko Požgaj** in **Viki Grošelj**, sta 13. junija prišla na vrh gore, dva dni pozneje pa je **Boštjan Kekec** visoko na pobočjih gore umrl za posledicami pljučnega edema in je ostal v objemu gore.

Odprava, ki jo je vodil **Tomaž Jamnik** iz Kranja in katere zdravnik je bil **dr. Damijan Meško** iz Ljubljane, je iz slovenskega glavnega mesta odpotovala 9. maja. V ekipi so bili alpinisti **Viki Grošelj**, **Davo Karničar**, **Boštjan Kekec**, **Rado Nadvešnik**, **Zvonko Požgaj** in **Boris Sedej**, v Amsterdamu pa se je skupini pridružil še splitski plezalec in star prijatelj slovenskih alpinistov **Stipe Božić** iz Hrvaške ter v Islamabadu še alpinisti **Carlos Carsolio** iz Mehike, **Goran Krapp** iz Švedske in **David Sharman** iz Anglije, ki so svoj del stroškov seveda nosili sami.

POT DO GORE

Kot je zapisal v svojem poročilu vodja odprave Jamnik, so bile vse formalnosti v Islamabadu, glavnem mestu Pakistana, vključno z nakupom hrane in kuhinjske opreme, opravljene do 15. maja, ko je zvečer celotna odprava odšla iz tega mesta. Zaradi deževnega vremena, ko letalski promet v kraj Skardu, kamor so bili najprej namenjeni, popolnoma zastane, so se odločili za cestni transport. Naslednjo noč je bilo moštvo skupaj z opremo v Skarduju, glavnem mestu Baltistana, ki je izhodišče za vse osemti-sočake v Karakorumu. Zadnje nakupe so opravili 17. maja in se dan pozneje z devetimi džipi odpeljali iz mesta. S seboj so imeli 190 tovorov, težkih po 25 kilogramov, isto popoldne pa jih je v kraju Askole čakala vojska nosačev. Dve uri je 18. maja trajalo razdeljevanje tovorov in opreme, naslednji dan, 19. maja, pa so vsi skupaj v rahlem dežju odšli na dolgo pešpot. Kot je dejal Tomaž Jamnik, je naslednje dni pristop potekal brez vsakršnih zapletov. Najbolj je odpravo pestilo vreme, ki ni obetalo nič dobrega. Po šestih dneh so 25. maja dopoldne končali dostopni marš, izplačali vseh 160 nosačev in postavili nad ledenik Godwin Austen pod K-2 na nadmorski višini 5100 metrov bazni tabor.

Slabo vreme že dan pozneje ni bilo ovira, da naši planinci ne bi našli prehodov prek ledenika

Mogočen osemti-sočak K-2 izpred enega od slovenskih taborov

Foto: Tomaž Jamnik

in postavili na nadmorski višini 5450 metrov čisto pod začetkom grebena Abruzzi dva šotora za pomožno bazo (ABC). Hoja po ledeniku je bila posebno prve dni zaradi skritih razpok in svežega snega dokaj zahtevna.

HITRO NAPREDOVANJE

Že drugi dan po prihodu na ledenik, 27. maja, so naši alpinisti postavili prvi višinski tabor - dva šotora, od katerih je enega kmalu uničil plaz. V baznem taboru pa je med tem zbolel zvezni oficir kapetan **Khalid Faiz**, ki sta ga ta dan zdravnik dr. Meško in alpinist Kekec pospremila do nižje ležeče Kondordije, od koder so ga v dolino odpeljali s helikopterjem. Do konca odprave se ni več vrnil v bazo.

Vreme na gori naslednje dni sicer ni bilo ugodno, vendar je ekipi 3. junija uspelo na višini 6700 metrov postaviti drugi višinski tabor in 7. junija na višini 7250 metrov tretjega. Že tri dni pozneje pa je plaz uničil šotor v tretjem višinskem taboru. Tako so najprej nekoliko višje postavili drug šotor, pozneje pa so nedaleč od

tod za prenočevanje raje skopali snežno luknjo, ki je bila mnogo varnejša.

Obdobje slabega vremena, ki se je začelo 28. maja, se je končalo 8. junija, vendar je dan pozneje še vedno močno pihalo po Abruzziju. Z obdobji slabega in lepega vremena so naši alpinisti imeli izkušnje že iz leta 1986 in 1988, zato so se zavedali, da bo treba obdobja lepega vremena, ki navadno niso daljša od petih dni, res dobro izkoristiti.

Tako so smer prvi lep dan, 9. junija, opremili do višine 7300 metrov, prvo daljše obdobje lepega vremena pa je bilo že vredno izkoristiti za naskoke na vrh.

Najvišje sta bila takrat Šved Krapp in Anglež Sharman, ki pa sta se morala 10. junija po močnem jutranjem vetru umakniti iz polomljenega šotora v tretjem višinskem taboru. Še isti dan se je vreme umirilo in naslednja naveza, v kateri sta bila Mehičan Carsolio in Slovenec Požgaj, je v tretjem višinskem taboru postavila v višini 7300 metrov nov šotor. Fanta sta se odločila, da bosta zaradi globokega snega počakala naslednjo navezo, Hrvata Božiča in Slovenca Grošlja, med čakanjem pa sta 11. junija skopala luknjo v snegu, v kateri sta zvečer obe navezi prespali, naslednje jutro pa skupaj začeli plezati proti rami. Zvečer so fantje v višini 7860 metrov postavili šotor in v njem preživel del noči, zelo zgodaj 13. junija pa so začeli zaključni vzpon proti vrhu.

DRAMATIČEN SESTOP

V prekrasnem jutranjem vremenu, ki se je nadaljevalo od prejšnjih nekaj dni, so se vzpenjali proti vrhu, pri čemer jih je oviral le globok sneg. Medtem ko so šli oni proti vrhu, je šla proti četrtemu višinskemu taboru naveza, v kateri sta bila slovenska alpinista Kekec in Sedej, ki je dodatno označevala smer, proti tretjemu višinskemu taboru pa je šla naveza, v kateri sta bila naša plezalca Karničar in Nadvešnik, ki je dodatno zavarovala smer pod in nad taborom tri.

Deset minut pred eno uro popoldne je četverica, ki je bila najvišje na gori, po brezžičnem telefonu sporočila, da je še 20 minut pod vrhom in da se je vreme spridilo, vendar ne toliko, da bi vzpon opustili. Pozneje se je izkazalo, da so vendarle nekoliko napačno ocenili svoj položaj, saj so v zares slabem vremenu šele ob štirih popoldne prišli na vrh, ostali na njem le kratek čas in nato začeli sestopati v četrti višinski tabor, kjer sta bila tedaj Kekec in Sedej.

To je bil dramatičen sestop, pravzaprav beg z gore v meglenem in sneženem vremenu. Vikiju Grošlju, staremu himalajskemu mačku, je ob sedmih zvečer uspelo najti šotor četrtega višinskega tabora, Zvonku Požgaju, ki je od četverice prvi, čeprav najmlajši iz odprave, saj je star komaj 24 let, stopil na vrh K-2, pa ob osmih

zvečer. Splitčan Stipe Božič in Mehičan Carlos Carsolio sta bila prisiljena bivakirati nekje na rami, kjer ju je prehitela noč in sta četrti višinski tabor našla šele ob štirih zjutraj, ko se je vseh šest alpinistov gnetlo v majhnem šotoru.

Dan je sicer bil, slabo vreme pa ni ponehalo; nasprotno, vedno slabše je bilo, tako da je sestop po rami postal kljub markirnim palicam prav resen problem. Še resneje je bilo z Boštjanom Kekcem, ki je prejšnji večer začel kazati znake zanj sicer neobičajne utrujenosti in otopelosti, naslednji dan, 14. junija, pa je bilo stanje še slabše. Nobenega dvoma ni bilo, da sam ne bo mogel priti v varno nižino in da mu bo treba pomagati. Fantje na gori so se po posvetu z baznim taborom odločili, da začeta Viki Grošelj in Carlos Carsolio takoj sestopati, drugi pa ostanejo pri bolniku in počakajo, da alpinista iz tretjega višinskega tabora sporočita, ali so razmere primerne za tveganje umik. Grošelj je bil v tretjem višinskem taboru že opoldne in se je glede reševanja posvetoval s Karničarjem in Nadvešnikom, ki sta bila v tem taboru, Carsolio pa je ta tabor našel šele ob desetih zvečer, ko so nekateri že popolnoma obupali, da ga bodo še kdaj videli. Tako je morala skupina alpinistov v četrtem višinskem taboru sestop preložiti na naslednji dan.

SMRT NA GORI

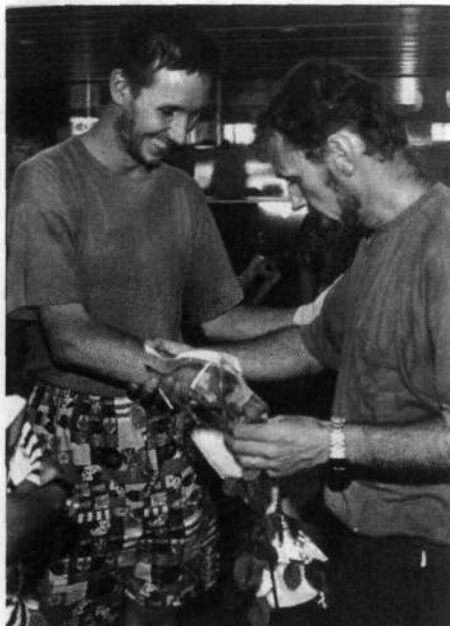
Iz baznega tabora sta tega 14. junija zvečer odšla Šved Krapp in Anglež Sharman z zdravili in kisikom za hudo onemoglega in bolnega

namesto komentarja

TAKSA ZA LEPO NARAVO

Največje večine slovenskih planincev niti malo ne zanima, da mora zdaj petčlanska skupina alpinistov plačati nepalski vladi 50.000 ameriških dolarjev za vzpon (ali poskus vzpona) na najvišjo goro sveta, na himalajski Mount Everest, primerno nižje pa so tarife za vzpone na nižje gorske vrhove. Tamkajšnja oblast ve, da je zanimanje za plezanje in hojo po gorah veliko in da so ljudje za takšne svoje užitke pripravljeni plačati.

V evropskih Alpah so domačini že v prejšnjem stoletju ugotovili, da jim gore, kupi kamenja, ki komajda kaj rodi, lahko prinesejo lepe denarje, če le znajo »turistom« (se pravi planincem, tistim, ki gredo na turo)

Zmagovalca K-2 Zvonko Požgaj in Viki Grošelj na ljubljanskem letališču po vrnitvi z gore: Vikijev zaskrbljen pogled na Zvonkove povite (in že operirane) roke

Foto: Marko Feist

Kekca. Že takrat je bilo jasno, da bosta naslednji dan lahko prišla le do drugega ali v najboljšem primeru do tretjega višinskega tabora. Tako je bil premik iz četrtega višinskega

tabora nujen. Skupina, v kateri so bili Božič, Sedej, Požgaj in Kekec, je 15. junija dopoldne v kratkem predahu med sunkoma viharja začela sestopati, vendar je bilo vse jasneje, da zbolelemu alpinistu ni več pomoči. Škofjeloški plezalec Boštjan Kekec je med sestopom po rami preminil in njegovi alpinistični kolegi so ga k večnemu počitku položili v snežni grob visoko na gori.

Drugi trije so do večera prišli do tretjega višinskega tabora, naslednje jutro pa je bil njihov sestop spet resno ogrožen: Stipe Božič je dobil hudo snežno slepoto, Zvonko Požgaj pa je začel čutiti vse hujše posledice omrzlin na rokah in nogah. Vprašanje je, kako bi se vse skupaj končalo, če jim ne bi prišli na pomoč Krapp, Sharman, Karničar, Nadvešnik in dr. Meško. Tako so bili vsi rešeni alpinisti 18. junija spet skupaj v baznem taboru.

Kaj storiti ob tem uspehu in tragediji na gori? Ali naj bi odpravo nadaljevali, da bi svojo priložnost dobili še drugi, ali naj bi jo končali? Že kratek posvet v baznem taboru, na katerem so sodelovali vsi člani odprave, je pokazal, da imata trden namen nadaljevati poskuse vzpona na vrh le Šved Krapp in Anglež Sharman, medtem ko so drugi zaradi prestanih naporov in izgube svojega alpinističnega kolege in prijatelja želeli čim hitreje pospraviti hrib in zapustiti bazni tabor.

Zgodilo se je tako, kot so se dogovorili. Dne 19. junija so na Silkeyevem pokopališču postavili skromno obeležje v spomin na Boštjana Kekca,

prodati doma pridelano hrano in svoje storitve. Zadovoljni sta bili obe strani: domačini, ki so zaslužili, in planinci, ki so za primeren denar lahko kupili dobro blago in storitve. V naslednjih desetletjih so se takšne oblike gorskega turizma še razvijale skladno z razvojem turizma nasploh. Vedno je veljalo pravilo poštene trgovine in nihče se ni pritoževal nad takšnim načinom tržnega gospodarstva, čeprav se je marsikateri sold prelil iz žepa v žep, ne da bi država dobila svoj davek za to.

Zadnji čas so se razmere spremenile: turisti - planinci še vedno radi hodijo v gore in v gorske doline, vedno raje pravzaprav, nekateri pri nas pa so - enako kot v himalajskih dolinah - postali pogoltni na denar: ne domačini - pridelovalci in ponudjalci storitev, ampak oblasti iz alpskih dolin hočejo imeti od teh turistov (ki so lahko celo čisto pravi planinci) več, kot so za ta denar pripravljeni dati. Ali pa je celo tako, da hočejo samo denar, ne da bi zanj karkoli ponudili: nemara zaprejo lokalno cesto ali pot (pa

ne iz naravovarstvenih razlogov), postavijo pred zaporo svojega človeka in pobirajo nekakšno vstopnino, parkirnino ali takso »kar tako«.

Ne mislimo na prostore, na katerih čuva avto, medtem ko so njegovi potniki na pohodu. Ne mislimo na vstopnino k naravni znamenitosti, ki so jo morali domačini urediti, da jo tujci lahko občudujejo.

Mislimo na nekakšno takso za okolje, namišljeno davščino, ki so jo pri nas začeli pobirati marsikje pod gorami, da bi kdaj v prihodnosti morda kaj uredili. To je sporna pristojbina, kajti po tej logiki bodo krajevne skupnosti nekega lepega dne začele pobirati - po nepalskem zgledu - takso za »svoje« gorske vrhove. To pa bi že malo dišalo (in morda celo že diši) po nezakonitem seganju v tuj žep. Ali ne bi bilo boljše namesto vratarja v kakšen predel postaviti stojnico s kakšnim spominkom, pijačo in sendvičem? Prav toliko denarja bi prišlo za to v isto blagajno.

Marjan Rztresen

že dan pozneje pa je helikopter odpeljal v Skardu hudo poškodovanega Požgaja in malo manj pomrzjenega Sedeja ter zdravnika odprave dr. Meška, saj je slovenski zdravnik pri podrobnem pregledu poškodb ugotovil, da je oba alpinista treba takoj prepeljati v ljubljansko bolnišnico. Iz Skarduja so vsi trije odpotovali v Islamabad in s prvim letalom, v katerem so dobili prostor, pripotovali 2. julija v Ljubljano.

ORKAN JE ODPIHNIL SMUČI

Dne 19. junija se je vreme okoli mogočne gore K-2 spet začelo izboljševati in tako sta Šved Krapp in Anglež Sharman začela svoj zadnji poskus vzpona na vrh. Prekrasno vreme je naslednji dan spodbudilo tudi Jezerjana Dava Karničarja, da bi vsaj delno poskusil izpeljati svoj ambiciozen načrt: ob odhodu iz Ljubljane je bil namreč njegov cilj, da bi se smučal prav z vrha gore, kar mu je onemogočilo izredno slabo vreme, zdaj je hotel opraviti spust s smučni vsaj z rame gore. Smuči je namreč že med enim od svojih prejšnjih vzponov prinesel na pobočja malo pod ramo, smučarske čevlje pa je shranil v tretjem višinskem taboru. Toda 22. junija, ko sta se Šved in Anglež vzpenjala proti četrtemu višinskemu taboru, je doživel hudo razočaranje: dobro označene smuči na višini približno 7600 metrov so preprosto izginile. Ostale so le markirne palice, smuči pa je verjetno prevrnil orkanski veter in jih odpihnil po strmini, čeprav so bile do okovja zapičene v sneg. Peterno trmasto kopanje na gorskem pobočju ni prineslo nobenega uspeha in popolnoma razočaran se je Karničar še isti dan vrnil v bazni tabor. »Pa bi lahko prišel tako na vrh gore, če ne bi bil njegov glavni cilj smučanje z gore, in tudi smučal bi se lahko z gore, če ne bi imel take smole,« je takoj po prihodu na ljubljansko letališče dejal vodja odprave Tomaž Jamnik.

Dan pozneje, ko je bil Karničar že na varnem, sta se Krapp in Sharman ob dveh zjutraj odpravila iz četrtega višinskega tabora proti vrhu gore. Zaradi težav z derezami, ki so se mu snemale, je Sharman zaostal, doživel padec, končno odnehal in sestopil v pomožni bazni tabor ABC. Krapp je sam nadaljeval vzpon in ob 11. uri dopoldne stopil na vrh. Toda že eno uro pozneje se je vreme začelo - enako kot deset dni prej, ko je bila na vrhu četverica - kvariti, tako da je švedski alpinist sestopal v vedno hujšem vetru in sneženju, poleg tega pa so se mu še snemale dereze - in še nevaren zdrš je doživel. Ob vsem tem je vendarle prišel v četrti višinski tabor, kjer ga je popraviljanje derez zadržalo toliko časa, da je bil v tem taboru prisiljen počakati naslednje jutro, ko je v hudem sneženju in vetru nadaljeval sestop. Doživel je

čisto vse težave, ki so jih preživljali vsi naši fantje, ko so se vračali z vrha. Čisto na koncu je na ledeniku Godwin Austen le 500 metrov daleč od baznega tabora moral še bivakirati, tako da je v bazni tabor prišel 25. junija, en dan za soplezalcem Sharmanom, ki je zadnjo noč tudi bivakiral, ker ni našel pomožnega baznega tabora ABC.

REKORDNA VIŠINA BREZ DODATNEGA KISIKA

Zadnjega junija, pet dni pozneje, je odprava s 50 nosači zapustila bazni tabor, ta dan pa je dvojica poškodovanih alpinistov z zdravnikom odpotovala iz Islamabada.

Kot je v svojem poročilu napisal vodja odprave Tomaž Jamnik, je odpravi v 28 dneh na gori uspelo osvojiti vrh s petimi člani, vsi drugi člani odprave razen vodje in zdravnika pa so prišli vsaj do višine 7700 metrov. Vsak član odprave je povprečno opravil vsaj štiri vzpone, število vzponov in njih trajanje pa je bilo odvisno od naključja oziroma vrstnega reda, po katerem so si sledili vzponi. V štirih višinskih taborih in v pomožnem baznem taboru so naši alpinisti postavili osem višinskih šotorov in izkopal snežno luknjo. Smer je bila zavarovana s fiksno vrvjo od višine 5700 do 7400 metrov, do višine 7850 metrov pa označena z markirnimi palicami; tako je bil označen tudi dostop do ABC na ledeniku Godwin Austen.

Od 36 dni, kolikor so bili alpinisti na gori in v baznem taboru, je bilo samo 15 dni brez padavin, ta čas pa sta bili le dve obdobji s po štirimi dnevi in pol lepega vremena, ko je bil možen vzpon na vrh. Vendar je še te dni alpiniste močno oviral hud veter.

Odprava je s seboj tvorila 2800 kilogramov hrane in 1200 kilogramov opreme. Pretežno večino hrane so kupili v Pakistanu, vso opremo pa so pripeljali iz Evrope. Pri vzponu alpinisti niso dihali dodatnega kisika iz steklenic, prav tako jim pri vzponu na goro niso pomagali višinski nosači.

Tako je odprava, katere glavni sponzor je bil Smelt International iz Ljubljane, organizator pa Komisija za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije, velik del dosegla načrtovane cilje: njeni člani so prišli na drugi najvišji vrh sveta, na K-2, ki je predzadnji, trinajsti osemtisočak, na katerega so se povzpeli slovenski alpinisti (manjka jim le še Anapurna, 8091 metrov visoka himalajska gora); hkrati je to najvišja gora, na katero so naši plezalci prišli brez uporabe dodatnega kisika; Viki Grošelj je na tej odpravi v okviru svoje akcije 8000 plus prišel na svoj deseti osemtisočak. Žal je ostal neuresničen cilj, da bi se Davo Karničar z vrha K-2 smučal.

Boštjanu Kekcu

Boštjan Kekec

John Donne (1573-1631) je zapisal: Če morje odplavi grudo prsti, je Evrope manj...

Ob smrti vsakega človeka je mene manj, zakaj vključen sem v človeštvo.

Kolikšen del odhaja ob smrti prijatelja, je odvisno od tega, kaj nam je ta prijatelj pomenil. Tokrat je odšel velik del.

V daljnem Karakorumu, na drugi najvišji gori sveta, je 15. junija ostal prijatelj, član slovenske odprave K-2 1993 **Boštjan Kekec**. Ostal je na gori, o kateri je razmišljal že pred leti, na gori, ki mu je bila že leta cilj tihih želja in načrtov. Gora, tako presenetljivo lepa in elegantna, da jemlje dih, ga je presenetila in neusmiljeno obdržala v svojem orjaškem smrtno hladnem naročju. S svojo krutostjo je presenetila tudi nas, ko smo zaman čakali na njegov povratek v dolino.

»Nič ne bom tvegala!« je Boštjan zagotavljal nekoč v baznem taboru, »moja družina mi pomeni več kot vsi vrhovi sveta.«

Res je, bil je skrben družinski oče, ki je vsak prosti trenutek izkoristil za igro s svojima otrokoma. Uspelo mu je uskladiti veliko strast do gora z obveznostmi do družine in službe. Le zadnje mesece pred odhodom jih je zanemari; obveznosti, ki jih je prevzel pri pripravah na odpravo, in tudi vsakodnevni trening so mu le vzeli preveč časa. Toda priprave je izpeljal tako kot le malokdo na odpravi.

Boštjan je svojo alpinistično pot pričel leta 1976 in od tedaj opravil preko 900 plezalnih vzponov. S problemi visokih gora se je spoznal na odpravah v Južno Ameriko in indijsko Himalajo. Poznane so mu bile vse oblike alpinizma od turnega smučanja in prostega plezanja do odpravništva. Kot alpinistični inštruktor je deloval od leta 1979 in vzgojil vrsto mladih, tudi v slovenski vojski. Svoje življenje je podredil alpinizmu in pri tem imel v svoji življenjski družici vso podporo. »Da bi le vreme držalo in da hitro končamo s K-2; z Zdenko greva letos še v hribe,« se je veselil povratka domov.

Žal mu ta želja ne bo izpolnjena. Kruta usoda ga je tako nenadoma in na tako krut način iztrgala izmed nas, da še dolgo nismo verjeli, da je to res. »Le zakaj?« sem se pogosto spraševal. »Kaj ni to preveč kruto, preveč krivično? Bil je vendar tako dobro pripravljen, tako načrten, tako temeljit. Nič ni prepuščal naključju.« Morda je tudi njega gora očarala in je razmišljal kot pokojni **Nejc Zaplotnik**: »Pot domov vodi le prek vrha! Preveč smo prestali, preveč hrepene-li, da bi hribu lahko pokazali hrbet. In doma so ljudje, ki me ljubijo, ki zaupajo vame in me spoštujejo mnogo bolj kakor se spoštujem sam. Tudi zanje sem pripravljen iti do konca.« In šel je, do konca, kjer ni več povratka, do konca, ki pušča za sabo samo globoko vrzel, nenadomestljivo izgubo, neizmerljivo bol. Ostal je visoko na svoji gori; v večnem snegu in ledu v kraljestvu, ki ga je Nejc znal tako lepo opisati: »Vse je ena sama izginjajoča belina, le odtenki senc ločijo stopinje, kjer sem hodil. Veter počasi briše sledi drobnega človeka in ko bom sestopil, jih bo zasul s snegom in nove poti bodo prekrile spomine.«

Boštjan žal nikdar ne bo sestopil, toda spomina nanj ne bodo nikdar zakrile nove poti. Ostal bo večno zapisan v naših srcih.

Tomaž Jamnik

ODPRAVA NA ZADNI OSEMTISOČAK

Vodja odprave **Tomaž Jamnik** je na tiskovni konferenci takoj po prihodu na ljubljansko letališče Brnik dejal, da uspeh te odprave vendarle ni popoln, ker so se vrnili brez enega člana. Povedal je tudi, da je slovenska odprava dosegla svoj cilj v rekordnem času, od 70 odprav, kolikor jih je bilo letošnje pomlad v Karakorumu, pa so bile poleg slovenske uspešne le še tri, kar je treba pripisati predvsem izredno slabemu vremenu. »Imeli smo dve priložnosti, dvakrat po nekaj dni lepega vremena, kar smo

dobro izkoristili,« je dejal. »Čeprav smo bili iz različnih držav in smo govorili različne jezike, smo bili izredno homogena ekipa in smo vsi delali za uspeh na gori.« Povedal je tudi, da so bili na eni sami odpravi, slovenski, doseženi prvi slovenski, hrvaški, mehiški in švedski vzpon na to goro, in dodal, da so bili pod K-2 člani švedske odprave, vendar se je njihov rojak **Goran Krapp** kljub temu že prej odločil, da bo na goro plezal z renomiranimi slovenskimi alpinisti - in ni se uštel: prišel je na svoj drugi osem-tisočak.

Viki Grošelj, ki je doslej stal na vrhovih desetih

**NAJBOLJ GLEDAN PLANINSKI FILM VSEH ČASOV
FILM O VZPONU NA NAJNEVARNEJŠO GORO NA SVETU**

Dvema prijateljema se uresničijo življenjske sanje - vzpon na K-2, najnevarnejšo goro na svetu. Na preizkušnji ne bodo samo njune izkušnje, pogum in vzdržljivost, temveč tudi same osnove njunega prijateljstva...

Film je režiral priznani režiser Franc Roddam, v glavnih vlogah pa nastopajo Michael Biehn, Matt Craven in Patricia Charbonneau.

NAROČILNICA

Spodaj podpisani

PRIIMEK IN IME

NASLOV

POŠTNA ŠT. IN KRAJ

naročam naslednje število izvodov filma K-2:

podpis

cena posamičnega izvoda znaša 1.999,00 SIT. Cena vključuje prometni davek in poštnino. Film je posnet v HI-FI stereo tehniki / VHS

Naročilnice pošljite na naslednji naslov:

**CARNIUM TRADE
PP 34
SLOVENSKI TRG 7
64000 KRANJ**

Film lahko naročite tudi telefonski ali po telefaksu, in sicer vsak dan razen nedelje od 9.00 do 17.00 na telefon (064) 211 829.

CARNIUM TRADE ISKRENO ČESTITA SLOVENSKI ODPRAVI NA K-2 ZA USPEŠNO OSVOJITEV TEGA OSEMTISOČAKA.

Med naročniki bomo izžrebali 5 dobitnikov kratkega filma »KAKO SO POSNELI FILM K-2« in 5 dobitnikov, ki bodo dobili vabila na slavnostno premiero naslednjega planinskega filma, ki bo v Sloveniji startal v začetku zime - to je filma o vzponu na Cerro Torre - **KRIK STENE**.

osemtisočakov, je po vrnitvi v Slovenijo dejal, da je to zanj grenko zmagoslavje: vesel je sicer uspeha, je dejal, vendar je, kot je rekel, na doseganji svojih 12 odpravah izgubil sedem soplezalcev, ta podatek pa mu daje že nekaj časa misliti.

Mogočna gora K-2 je od slovenskih alpinistov zahtevala hud davek, ko jih je spustila na svoj vrh: na njenih pobočjih je za vedno ostal Boštjan Kekec, Zvonku Požgaju, ki se je izkazal kot odličen himalajist in je izredno prenašal višino, pa so morali v ljubljanskem Kliničnem centru kirurgi v celoti ali deloma amputirati vseh deset prstov na rokah in štiri na nogah, medtem ko omrzline pri Borisu Sedeju niso bile tako hude.

Že letošnjega septembra in oktobra se bo z zadnjim osemtisočakovom, ki Slovincem še manjka, da bi končali serijo vzponov na vseh 14 osemtisočakov, kolikor jih je na našem planetu, spopadla slovenska odprava treh: prvenstvene smeri v južni (ali morda zahodni) steni Anapurne se bodo lotili vodja odprave **Matjaž Pečovnik** ter vrhunski alpinista **Franček Knez** in **Slavko Svetličič**. Morda bo kljub vsemu le uresničena želja nekaterih v planinskih krogih, da bi v jubilejnim letu slovenskega planinstva slovenski alpinisti priplezali še na zadnjo od najvišjih gora našega planeta. Še pred desetletjem si na to ni upal nihče niti pomisliti.

SLOVENSKI ALPINIZEM, KAM GREŠ - ALI NA ROB »ALPINISTIČNI AFERI«

KRIVEC JE - TOMO ČESEN!

BOJAN POLLAK

Dogajanje v alpinizmu je tudi odraz dogajanj v celotni naši družbi. Tudi v njej potekajo med drugimi razdiralni, samouničevalni procesi.

Nisem še neposredno zapleten v spor, vendar »ne sprašuj, komu zvoni...«, saj je ta spor pre-rastel v nekaj, kar zadeva ne samo alpinizem, ampak celotno našo dejavnost v gorah. Ta je pa tako kompleksna, da je nemogoče obdelati v kratkem razmišljanju vpliv spora nanjo, zato se bom tu omejil samo na del »spora«.

Glavni spor oziroma očitki lete na **Škarjo** in s tem na komisijo, ki jo vodi, češ da zavira razvoj vrhunskega alpinizma. Ta trditve je privlečena za lase, je brez enega samega trdnega dokaza. Škarja je načelnik KOTG od leta 1979 naprej in to je tudi čas, ko je slovenski alpinizem, predvsem z dosežki na odpravah, dosegel svetovni vrh, kar mu je priznala tudi tujina.

NAČRTO DELO KOTG

Tako kot je to povsod, so vrhunski rezultati - razen izredno redkih izjem - lahko samo posledica vztrajnega, predvsem pa načrtnega dela. Ker tega ni naredil nihče drug, je KOTG v preteklih letih prosila alpiniste za ideje, za cilje, da bi lahko izdelala ta program, ki bi slovenski alpinizem popeljal v svetovni vrh. Toda odziv med slovenskimi vrhunskimi alpinisti je bil minimalen. Zato je bil izdelan program, ki je upošteval svetovne trende alpinizma in tistih nekaj slovenskih idej, imel pa je možnosti stalnega dopolnjevanja. Poleg tega je bilo v programu tudi to, da bi Slovenci do 100. obletnice ustanovitve SPD priplezali na vse vrhove nad 8000 metrov, in sicer po možnosti po novih smereh. Zato je KOTG podprla praktično skoraj vse - seveda v okviru svojih možnosti: K2, Ba-

girati, Anapurna, Čo Oju, Daulagiri, Šiša Pangma, Kangčendzenga, Kumbakarna, Lotse, Menlungtse, Yosemite, Patagonija itd., kar je bilo v okviru tega načrta - in še kaj zraven. In tega ni bilo malo - od žepnih odprav v alpskem stilu do velikih in tudi kadrovskih odprav, na katerih so si mladi alpinisti pridobivali izkušnje za naslednje podvige.

Če bi ne bilo tega načrtnega dela in pomoči KOTG, ki ni bila samo denarna, bi bilo število naših alpinističnih vrhunskih dosežkov bistveno manjše. Veliko vprašanje je, če bi sploh bili na tem področju v samem svetovnem vrhu in marsikateri današnji vrhunski »revolucionar« bi bil samo povprečnež.

Delovanje KOTG je bilo ves čas javno in alpinisti so, če so le hoteli, tudi vplivali na program. Seveda pa je bilo za to potrebno tudi kaj narediti in ne samo govorčiti. Do danes namreč še nihče ne ve povsem točno, kaj se nekomu drugemu plete po glavi in kakšne načrte ima v mislih, če tega sam ne pove. Pa tudi prebrati je bilo potrebno tako osnutke programov, pa predloge programov in programe dela KOTG in seveda tudi konstruktivno odreagirati: priti na sestanek KOTG ali pa napisati pismence in seveda s primernimi dejstvi podkrepiti vso stvar, kakor je to pač v normalnem svetu potrebno narediti za vsako investicijo. In če se ne uspe prvič, potem je potrebno poskusiti še enkrat, če naj bi bila stvar res tako dobra, ne pa se ujaljeno umakniti. Saj tudi v steni ni uspeha vedno v prvo!

BISTVO SPORA

Mišljenje o tem, katero stvar je smiselno podpreti in katero ne, če so sredstva hudo omejena, je lahko zelo različno. In večina ljudi - tudi vrhunski alpinisti niso nobena izjema, kvečjemu obratno - je prepričanih, da imajo samo oni

prav in da se vsi drugi motijo, ne dojemajo in ne razumejo veličine ideje. Toda dejstva kažejo, da je program, ki ga podpira in ga je podpirala KOTG v zadnjih letih, precej pravi, saj je KOTG podprla (seveda nekatere več, nekatere pa manj) praktično vse vrhunske dosežke slovenskih alpinistov na odpravah - od Jalung Kanga in Kangčendzenge do Bagiratija, Yosemitov in Lotseja - skratka, povsod, kjer smo Slovenci na odpravah res kaj dosegli, je bila zraven.

Zato je vsako tarnanje o tem, da vrhunski alpinisti niso imeli nobene možnosti vplivati na program KOTG in s tem seveda tudi na delitev sredstev, čisto sprenevedanje in prenašanje svojega nedela in krivde na druge.

Da je to tako, govori tudi dejstvo, da kar nekaj časa nihče ni hotel biti načelnik podkomisije za kategorizacijo, ki je imela včasih med drugimi tudi nalogo izbirati kandidate za odprave, potjevati programe dela itd. Mogoče bo nova podkomisija za vrhunski alpinizem, ki je bila predlagana na zboru načelnikov junija letos, stvari postavila na glavo, kar pomeni, da bo resno in odgovorno delala, in sicer ne samo nekaj mesecev. Tako bo KOTG dobila primernega partnerja, saj je v bistvu KOTG samo neke vrste servis, pomoč pri izvajanju programov alpinizma, in še to samo tistega, ki izhaja iz odprav. Toda če takih programov ni bilo, ker jih ni naredil tisti, ki bi jih bil pravzaprav moral, je to pač morala narediti KOTG.

Alpinizem pa niso samo odprave!

V čem je bistvo spora? V skrbi za alpinizem, za njegov napredek? Kje pa! Eno od bistev je v denarju. Z dolgoletnim trudom največ KOTG (beri: Škarje) je bila ustvarjena nekakšna materialna osnova za sofinanciranje vrhunškega alpinizma. Pri tem je vladalo načelo, da gre denar samo za konkreten program, ne pa konkretni osebi v žep. Kdor nima dobrega programa in ga tudi ne izvaja, ne dobi ničesar, pa naj bo še tako vrhunski in slaven. In teh stvari nekateri pač niso mogli - ali ne morejo - sprejeti.

Vrhunski alpinizem - tako kot vsak vrhunski šport - je v bistvu samo investicija: najprej je potrebno nekaj vanj vložiti, da nato vrača. Ampak tisto, kar se vrača, je potrebno, če mislimo naprej in hočemo vrhunski šport še razvijati, ponovno vložiti, ne pa pobasati v žep! In v svetu, v katerega tako veselo in zanosno drvim, odloča o tem, kam bo šel denar, tisti, ki ga ima, ne tisti, ki ima ideje!

POMETANJE PRED LASTNIM PRAGOM

Drug možen vzrok za spor je čista frustracija in nato še projekcija oziroma substitucija. Česen je s svojimi vzponi, katerih višek je bil vzpon čez južno steno Lotseja, prestavil mejo mogočega v enem delu alpinizma tako daleč naprej, da mu ostali enostavno ne morejo slediti in zelo

verjetno celo sam česa podobnega ne more več narediti. Solo čez južno steno Lotseja, steno tretjega tisočletja, je pojem, ob katerem izgubijo svoj blesk drugi sijajni dosežki (v alpskem stilu): Kangčendzenga, Menlungtse, Anapurna, Šiša Pangma itd. Vzhodna stena Kumbakarne tudi ne bo Lotse. Zdi se, kot da je sedanja generacija vrhunskih alpinistov zamudila vlak, da je zmanjkalo pravih ciljev, ki bi presegli Lotse, kar seveda ni res.

Kot je to običajno, človek ne pometa najprej pred svojim pragom, ne išče krivde pri sebi, ampak pri drugem. In pri komu jo iskati? Pri Česnu, ki je s svojim izjemnim dosežkom dejansko »kriv« za nastalo situacijo? Ne, to ne gre, saj bi to pomenilo, da postane tako vsakdo, ki naredi nekaj izjemnega, avtomatsko »krivec« za neuspehe drugih in to pomeni, da je tako lahko vsakdo od njih potencialni »krivec«! Zato je potrebno najti nadomestnega krivca, ki pa ni »krivec«, ampak krivec. In kdo bi bil bolj pripraven za to kot Škarja? Vedno je pomagal pri vseh odpravarških uspehih, torej je tudi on vsaj malo »kriv« zanje. Toda držal se je določenih načel, ki marsikomu niso bila - in mu še vedno niso - všeč. Torej je kar primeren za to vlogo.

So še drugi vzroki, toda verjetno sta ta dva najbolj pomembna. A če nam je kaj do alpinizma, do Slovenije, do nas samih, nehajmo se že enkrat zreti med seboj, saj nas je vseh skupaj tako malo, da nas bo hitro zmanjkalo, rezultat bo pa ničvreden nič! In nehajmo metati polena pod noge tistim, ki delajo tudi za druge, ki vlečejo voz slovenskega alpinizma naprej! Tisti, ki nekoga napadajo, naj bodo tudi toliko pošteni in pokončni, da ne zahtevajo od napadanega še pomoč zase. Tisti, ki so za druge najmanj naredili, naj najprej pometejo pred svojim pragom, nato naj gredo pometat še drugam! Med tem časom pa naj vsaj pustijo, da drugi kaj naredijo namesto njih.

KONSTRUKTIVNI POGOVORI

Zberimo se skupaj vsi, ki v organiziranem alpinizmu karkoli delamo: vrhunski alpinisti, člani KA in KOTG, člani vseh podkomisij KA. Skatka, ljudje, ki o stvareh tudi nekaj vedo, ki jih sami doživljajo, ne pa da jih opazujejo samo od strani in skozi drugačne okularje. Razčistimo ta spor, ki ne vodi nikamor in samo škoduje tako začetnikom tega spora, slovenskemu alpinizmu in tudi celotni planinski organizaciji! Razčistimo med seboj, pometimo vsak pred svojim pragom, priznajmo, pa čeprav je to zelo težko, tudi svoje napake, svojo avtokratičnost, svojo nekooperativnost, svoje nepoznavanje reči, prislunhimo drug drugemu, se pogovorimo! Seveda pa je to smiselno in možno samo na eni osnovi: da smo vsi za to, da naj naš slovenski alpinizem napreduje.

ZA GRAUSPITZE SO KOT DRUGO GORO POSVETILI TRIGLAV

SEDEM VRHOV MIRU

Na pomlad je v svetu odmevala akcija teka miru: simbolični tek miru, ki so ga začeli leta 1987, je vsaki dve leti. Letos je bil v več kot 40 državah po svetu. Milijonom udeležencev se vsako leto pridružijo ugledni svetovni politiki, umetniki in športniki. Pobudnik tega teka je **Sri Chinmoy**, filozof, pesnik, skladatelj, slikar in športnik, ki je svoje življenje posvetil miru.

Pobudnik svetovnega teka miru Sri Chinmoy nadaljuje akcije za mir v svetu. Tako je poleg teka miru letos še posvetitev sedmih najvišjih gorskih vrhov alpskih držav v vrhove miru. Drugi iz te serije, ki so ga posvetili letošnjega 18. julija ob 11. uri na skromni slovesnosti pred Triglavskim domom na Kredarici, je bil Triglav. Ob tej priložnosti so na steni Triglavskega doma na Kredarici odkrili spominsko ploščo, na kateri je zapisano:

»Triglav (2864 m), gora miru Sri Chinmoy, 18. julija 1993 v okviru Svetovnega teka miru posvečen miru v svetu. S postavitvijo te plošče je tako Triglav drugi miru posvečen najvišji vrh sedmih alpskih dežel (CH, I, F, D, A, FL, SLO). Gore predstavljajo mir, spokojnost in notranjo globino. Vse te odlike so potrebne človeštvu na poti do vse večje svetovne harmonije. Tiha globina gore nas spominja na naš pravi jaz - brezmejen mir. Sri Chinmoy.

Sri Chinmoy je vse svoje življenje posvetil miru. Kredarica, 18. julij 1993. - V sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije, Planinskim društvom Ljubljana-matica in organizatorji Svetovnega teka miru.«

PET VRHOV NAD 2500 METROV

Prvi, ki so ga s tega seznama proglasili za vrh miru, pa je najvišji vrh kneževine Liechtenstein, 2599 metrov visoki Grauspitze, ki se dviga na jugu te majhne dežele na liechtensteinsko-švicarski meji. Grauspitze in njegova skupina, kjer je zbranih vseh pet liechtensteinskih vrhov, visokih nad 2500 metrov (Schwarzhorn 2574 m, Naakopf 2570 m, Falknis 2566 m in Rotte Wand 2525 m), predstavlja najzahodnejši del velike gorske skupine Rätikon. Dolga je okrog 40 kilometrov in sega na vzhod po avstrijsko-švicarski meji. Najvišji vrh je Schesaplana (2965 m) in se vzpenja le nekaj kilometrov vzhodno od Grauspitze.

Sicer pa ima Liechtenstein kljub svoji majhnosti (160 kvadratnih kilometrov, 29.000 prebivalcev) kar okoli 30 vrhov, ki sežejo nad 2000 metrov visoko. Na območju kneževine, kjer je najnižja točka ob Renu (397 m), so trije grebeni Rätikona: južni z omenjenimi vrhovi nad 2500

metrov, zahodni z Augstenbergom (2359 m) in vzhodni z Drei Schwestern (2052 m). Medtem ko leži jedro Liechtensteina z večino naselij in Vaduzom med Renom in vzhodnim grebenom, pa je med tremi grebeni skrita samotna dolina Samina (ime zveni precej po slovensko!), kjer so le planine in turistično naselje Malbun na višini 1600 metrov. V tem kraju stoji tudi kapela miru, majhna cerkvice, ki so jo zgradili leta 1950. Okrog Malbuna so lepa smučišča z mnogimi napravami, med katerimi je tudi sedežnica, speljana do višine 1300 metrov. Z njo se navadno peljejo tudi planinci, ki so namenjeni na najvišjo goro kneževine. Najprej se povzpnejo do planine Gritsch (1897 metrov - in že drugič se srečamo s prav slovenskim imenom!), potem pa na sedlo Bettlerjoch (2108 m), kjer v bližini stoji planinska postojanka Pfalzerhütte (2111 m), od koder je do vrha Grauspitze še slabe tri ure hoje (skupaj iz Malbuna 5 ur).

V Liechtensteinu je zelo dejavno planinsko društvo (Alpenverein), ki ima dve koči (poleg že omenjene še Grafadurahütte, 1428 m, v vzhodnem grebenu) in okrog 270 kilometrov markiranih planinskih poti, od tega nad 150 kilometrov v gorskem svetu. Mnoge poti posebej slovijo, zlasti knežja pot (Fürstensteig), ki velja za eno od najlepših panoramskih planinskih poti na tem območju.

ČISTO SLOVENSKA IMENA

Grauspitze, najvišji (in zdaj še mirovni) vrh Liechtensteina, naj bi bil Sivi vrh, vendar pravijo, da se je gora prej imenovala kratkomalo Gora ali Goraspitze in jo nekateri še danes tako pišejo (še tretjič se tod srečujemo s prav slovenskim imenom!). Pravijo, da je Gora staro ime in da so jo preimenovali v Grauspitze, ker da staro ime nič ne pomeni. V gorskem svetu Liechtensteina pa sta sicer še dve nenavadni krajevni imeni, ki naj bi nič ne pomenili: tam je planota (ali so pōdi) Göra in druga planota Obergöra, pa še tisti Gritsch, ki smo ga že omenili.

V načrtu je, da bodo za gore miru proglasili še vrhove Monte Rosa, Zugspitze, Grossglockner in Mont Blanc.

Razmere pri nas se stabilizirajo - ali ne bi bilo lepo, če bi poskušali tudi naklado Planinskega vestnika povečati tako, da bi dosegla članstvu sorazmerno raven? Naročniki, bodite propagandisti za osrednjo slovensko planinsko revijo, ki bo čez nekaj mesecev stopila v 94. letnik izhajanja! Pomagajte nam z vsebinskimi nasveti in z dobro besedo pri svojih planinskih tovarših, ki Planinskega vestnika še ne poznajo, da bi se naročili na našo revijo!

EVROPSKO VELEGORSTVO JE TREBA TAKOJ UČINKOVITO ZAVAROVATI

ALPE SO DEDIŠČINA ČLOVEŠTVA

Najnovejša neumnost se imenuje heli-biking in prihaja iz Švice. Gorske kolesarje odpeljejo s helikopterjem na gorski vrh, od koder potem z gorskimi kolesi zdrijo nazaj v dolino. Že pri heli-skiingu so naravovarstveniki in okoljevarstveniki močno zmajevali z glavami, kajti helikopter s svojim izrednim hrupom in z zadovoljstva željnimi smučarji na krovu se vsiljuje v višinske regije, ki naj bi jih pravzaprav pustili v miru, posebno še pozimi. Zdaj pa se je pojavila še ta turistična novost, zaradi katere se ekologom dobesedno postavijo lasje na glavi pokonci kot gorski vršaci. Alpe, ta nenadomestljiv vodni zbiralec, klimatsko območje in osrednja počitniška velepokrajina Evrope obenem, pa tudi življenjski in gospodarski prostor za dvanajst milijonov prebivalcev, so že brez tega prišle precej na psa.

Zdaj se vsako leto vali kakšnih sto milijonov dopustnikov po 240.000 kvadratnih kilometrov veliki alpski regiji med Genovo in Dunajem. Temu je treba prišteti še znatne prometne tokove skozi alpske doline in prek alpskih prelazov, pa tudi izrabo vodne energije. Od približno 100.000 kilometrov alpskih tekočih vodá je komaj še 850 kilometrov takih, ki niso degradirane in ki so kolikor toliko čiste.

Pot med Kočnama

Na Kokrško Kočno, ki se mogočno dviga iz doline Kokre nad idilčno Suhadolnikovo kmetijo 2482 metrov visoko in do koder je tri ure hoje, so planinski markacisti šele leta 1977 nadelali prvo pot, ta vrh pa je takrat postal eden od »kranjskih vrhov«, kot se je imenovala planinska transverzala, ki jo je Planinsko društvo Kranj odprlo tisto leto. Sosednji vrh je Jezerska Kočna, 2510 metrov visoka gora, kamor bi s Kokrške Kočne rad šel marsikateri planinec, pa je bila pot kljub neposredni bližini in soseščini predolga in prenevarna in je trajala kar tri ure. Tako so se kranjski planinski markacisti z načelnikom **Rudijem Lancem** na čelu lani lotili nadelave in zavarovanja poti z ene Kočne na drugo in tako je ta pot v jubilejnem letu slovenskega planinstva, ob 100-letnici slovenske planinske organizacije, odprta za planinsko javnost. Pot je tehnično zahtevna in primerna samo za izkušene planince, na njej je skoraj 100 metrov jeklenic in več deset klinov, poteka pa vseskozi na višini skoraj 2500 metrov in je ena od najlepših planinskih zavarovanih poti pri nas.

Pot z Jezerske na Kokrško Kočno so uradno in

STOPICAMO NA MESTU

Turizem, promet in izraba energije puščajo seveda sledi, ki se kažejo kot vse bolj pozidana pokrajina, vse več izumrlih rastlinskih in živalskih vrst, onesnažen zrak, umirajoči varovalni gozdovi, erodirana pobočja, pustošenje visokih vodá, preobremenjeni gorski potoki in gorska jezera. Toda kljub alarmantnim znakom vse bolj bolne narave še vedno ni mogoče videti konca nepremišljenemu trženju in s tem vse večjemu razvrednotenju in uničevanju enega od najbolj občutljivih velikih ekosistemov na Zemlji.

Nemški zvezni minister za okolje **Klaus Töpfer**, ki so mu sedeli na glavi varstveniki narave, je sicer že jeseni leta 1989 povabil svoje kolege z Dunaja, iz Berna, Rima, Pariza in Vaduza na skupne pogovore v Berchtesgaden. Takrat so prvič konkretno razpravljali o mednarodni konvenciji o varstvu Alp. V resnici so nato dve leti pozneje, novembra 1991, v Salzburgu v skoraj enaki zasedbi podpisali ustrezen okviren dogovor, vendar ga doslej praktično v večji meri še niso začeli izvajati.

»Stopicamo na istem mestu,« je pojasnil italijanski minister za varstvo okolja **Carlo Ripa di Meana** na svetovnem gospodarskem forumu v

slovesno odprli v soboto, 17. julija, predsednik Planinskega društva Kranj **Franc Ekar** pa je med gosti, ki jih je bilo več kot 300, na otvoritvi posebej pozdravil predsednika Republike Slovenije **Milan Kučana** in ministra za notranje zadeve **Ivana Bizjaka**, ki je pot tudi uradno odprl. Franc Ekar se je zahvalil Ministrstvu za notranje zadeve za pomoč, ki jo namenja letalskemu reševanju v gorah, notranji minister pa se je zahvalil prizadevnim planinskim delavcem, ki so ljubiteljem gora spet približali del manj znanega gorskega območja na meji med Koroško, Štajersko in Kranjsko.

Tako je zbrana planinska družina tisto soboto stopila na to novo planinsko pot, ki jo zdaj obiskuje kar precej gornikov, posebno vsak konec tedna.

Predsednik kranjskih planincev je na otvoritvi poti med Kokrško in Jezersko Kočno predstavil še en podvig kranjskih planinskih markacistov, ki obnavljajo pot v severni steni Križa in v Koroški Rinki. Otvoritev te poti je bila letošnjega 31. julija ob 11. uri na Ledinah pod Skuto, kjer stoji planinska koča kranjskih planincev in kjer je v neposredni bližini znameniti ledenik, ena od velikih privlačnosti tega dela naših Alp.

Davosu. Ugovarjala mu nista niti Töpfer niti njegov švicarski kolega **Flavio Cotti. Ségolène Royal**, okoljevarstvena ministrica iz Francije, celo ni prisostvovala neuradnemu alpskemu vrhu v graubündenskem zimskošportnem kraju, menda zato, da ji ne bi bilo treba poslušati neugodnih vprašanj svojih kolegov in predvsem javnosti. V Parizu namreč - to čivkajo že vrabci na strehah - nasprotujejo konvenciji o zaščiti Alp, ki bi jo morali podpisati deželni parlamenti vseh alpskih držav, in imajo do nje zelo rezervirano in odklonilno stališče.

Že na svojem prvem srečanju pred štirimi leti v Berchtesgadnu se je ministrska srenja strinjala s tem, da je treba konvenciji, ki govori o zaščiti, dodati posamezne protokole, v katerih naj bi bilo natančno določeno, po kakšnih kriterijih naj bi se ravnali vsi skupaj v alpskem prostoru. Predvidenih je v celoti osem takih protokolov za področja varstva narave, urejanja prostora, prometa, gospodarjenja v alpski pokrajini, turizma, gorskega gozda, energije in varstva tal. Prvi štirje protokoli so že pripravljeni za podpis in naj bi jih, kot je dogovorjeno, na naslednjem uradnem alpskem vrhu to jesen podpisali.

NASPROTOVANJE NEKATERIH DRŽAV

Toda prav Pariz, ki bo na tem vrhu prevzel predsednikovanje, svoje domače naloge ni opravil. Pod vodstvom Francije naj bi obdelali protokol o turizmu, toda ko je Pariz predložil prve bralne vaje, so dokument na konferenci »delovne skupine visokih uradnikov« ogorčeno

zavrnil. Namesto da bi natančno oblikovali, kaj vse je treba spremeniti v turizmu v Alpah, da pokrajina in narava ne bi bili še naprej ogroženi, je madame Royal spravila skupaj nekakšen koncept pomoči za razvoj turistične industrije.

Zdaj morajo Francozi opraviti popravni izpit. Pri tem je vsekakor postalo vprašljivo, če je jesenski termin za naslednjo konferenco okoljevarstvenih ministrov o varstvu Alp sploh še možen. Nasprotovanja konvenciji namreč niso le v Franciji, ampak tudi v Italiji in Švici. »Brez pritiska javnega mnenja politika ne bo naredila čisto nič,« je dejal Carlo Ripa di Meana z zaskrbljenim obrazom v Davosu.

V princu **Sadruddinu Agi Khanu**, gostitelju v Davosu, ima CIPRA prav tako zavzetega kot tudi vplivnega in premožnega zaveznika. Ker mu rešitev Alp leži na srcu, je v Ženevi stanujoči filantrop iz veselja že leta 1990 priklical v življenje »Alp Action« ter kot njen predsednik pozval podjetja, koncerne in institucije, naj neposredno kot sponzorji sodelujejo pri projektih v sedmih alpskih državah. Doslej je prinčeva akcija postavila na noge 27 projektov, ki naj bi služili kot primer. Poleg tega je dobil na svojo stran švicarsko trgovsko podjetje Coop, ki s svojo redno izhajajočo revijo za potrošnike pride v vsako drugo gospodinjstvo v Evropski gospodarski skupnosti. Ena od zadnjih številčk je bila posvečena izključno vzrokom in ciljem Konvencije za zaščito Alp, njen naslov pa je »Evropski načrt za rešitev Alp«.

Planinci, ki pogosteje zahajajo v ta predel slovenskih gora, zdaj pripovedujejo, naj bi dve Kočni odslej imenovali drugače kot so ju do zdaj: Jezerska Kočna naj bi bila preprosto Kočna, Kokrška Kočna pa naj bi se preimenovala v Kučna, ker je bil na njej slovenski predsednik.

Vendar bo takšno preimenovanje ohranjeno samo v šalah, na zemljevidih pa bosta slejko prej ostali stari imeni.

Predsednik slovenske države Milan Kučan je bil med prvimi, ki so na otvoritveni dan šli po grebenu med Kokrško in Jezersko Kočno

Foto: Franc Ekar

Po takih gozdnih poteh sredogorja se je seveda dovoljeno voziti z gorskimi kolesom; pri nas je tudi po višjih hribeh dovolj takih poti, kjer gorski kolesarji ne bi delali škode - čemu bi potem vozili drugje

Za Sadruddina Ago Khana, nekdanjega visokega komisarja OZN za begunce, je ekosistem Alp enako pomemben kot deževni gozd Amazonke. Tudi alpski gorski svet pripada po

njegovem prepričanju »dediščini človeštva«, njegovo rešitev pa je treba dati na mednarodni dnevni red, kot je ponavljal princ v Davosu. Pri tem je svojim gostom vbijal v glavo. »Konvencija o zaščiti Alp ne sme ostati samo beseda na jeziku, ampak jo je treba nemudoma uresničiti.«

(Süddeutsche Zeitung)

PRAVILA, KI JIH POZNAMO, VENDAR JIH NE UPOŠTEVAMO DOVOLJ

VARNA HOJA PO GORAH

Koroška zveza civilne zaščite je v sodelovanju z avstrijsko GRS pred začetkom letošnje poletne planinske sezone natisnila in razpečala dva letaka, ki opozarjata na previdnost na planinskih poteh. Ker so gore pri nas enake kot v Avstriji, naši planinci zelo podobni avstrijskim, vzroki z nesreče pa tako tam kot tukaj skoraj identični, ponatiskujemo oba letaka, od katerih prvi predstavlja deset pravil za varno zadrževanje v gorah.

1. LETAK

1. Pred vsako turo je treba preveriti gorske izkušnje in telesno sposobnost vseh udeležencev, odraslih in otrok. Planinsko pohodništvo zahteva zanesljiv korak.

2. Vsako gorsko turo je treba natančno načrtovati s pomočjo opisa ture in zemljevidov. Pripravi časovni načrt! Pri tem lahko odločilno pomagajo informacije planinskih društev, gorskih reševalnih služb, gorskih vodičev in oseb, ki poznajo kraj (npr. oskrbniki koč).

3. Iz varnostnih razlogov informirajte pred od-

hodom oskrbnika koč oziroma hotelirja ali prijatelje o poti in cilju ture ter o času, ko se boste predvidoma vrnili.

4. Za planinsko pohodništvo sta potrebni ustrezna obleka in oprema, predvsem kompaktni visoki čevlji z globoko profiliranimi podplati. Ker se vreme v gorah pogosto zelo hitro spremeni, sta zelo važni zaščita pred dežjem in mrazom. Nevihte so lahko smrtno nevarne.

5. Tempo hoje mora biti primeren kondiciji cele skupine. Prehitra hoja ob začetku ture pogojuje hitro opešanost.

6. Ne zapuščajte označenih poti! Tudi na lažjem terenu je za preprečevanje padcev potrebna največja pozornost. Pozor, če stopate po strmih travnatih pobočjih, predvsem ob vlagi! Posebno nevarno je prečkanje snežišč in ledenikov (razpoke).

7. Izogibajte se situacijam, ki bi povzročile kršenje kamenja, ker se tako lahko ranijo drugi planinci. Mesta, ki so ogrožena zaradi kršenja kamenja, je treba prehoditi hitro in brez ustavljanja.

8. Če se vreme spremeni ali če se začne megli-
ti, če je pot pretežka ali v slabem stanju, se je
treba obrniti. To ni nobena sramota, temveč
znak razsodnosti.

9. V primeru nesreče ostani miren. Nudi prvo
pomoč; ogrevanje lahko reši življenje; uporab-
ljaj planinsko znamenje v sili: 6-krat na minuto
neki znak (luč, klicanje, mahanje s svetlo oble-
ko), potem minuto odmora - nadaljuj do odgo-
vora. Ranjenca nikoli ne pusti samega!

10. Vzemi odpadke s seboj v dolino! Varuj
živalski in rastlinski svet!

2. LETAK

Na drugem letaku so natisnjena nekatera
splošno znana, pa premalo upoštevana pravila
za varno pripravo na planinsko turo in za varno
hojo po gorskem svetu.

Ostani na označenih poteh! Na bližnjicah se
zgodijo več nesreč kot na poteh. Tudi okolje se
varuje. Vzrok za iskanje ljudi, ki so zašli, so
pogosto bližnjice. Trava in gozdna tla so bolj
spolzka kot skale.

Oprema ne nadomešča glave! Dobra
pohodniška oprema (z vremensko zaščito) je

sama po sebi umevna, toda (pre)dobra oprema
ne nadomešča potrebe, da bi poznali nevar-
nosti in se jim izogibati.

Ne zaupaj slepo v tehnične naprave! Teh-
ničnim napravam ob pohodniških poteh gre
zdravo nezaupanje. Mnogo ograj in zasidranih
pa ne drži tega, česar obetajo. Ne plezaj na vi-
soke preže!

Planinci niso vsevedni zoologi! Živali ob poti
so sicer prijazne, a včasih nepreračunljive.
Vsaka krava ni jezen bik, kobila z žrebetom pa
je bolj nevarna kot čreda bikov. Opazuj divjad,
a je ne moti! Pašna živina je željna soli, tudi
pota pohodnikov. Pse je treba imeti na vrvici.

Planinske pohode je treba načrtovati! Treba
jih je načrtovati glede na čas, teren, kondicijo in
veselje udeležencev tako, da se ob incidentih
ni le možno obrniti, ampak da udeleženci de-
jansko ukinejo pohod. Iskanje ljudi, ki so zašli,
je samo tedaj dejansko možno, če planinci
pustijo obvestilo o tem, kam grejo in kdaj se
bodo vrnili.

Marsikateri nesreči bi se izognili, če bi
upoštevali ta že dolgo znana pravila normalne-
ga obnašanja v gorskem svetu.

V gorah je tudi hud bik

Slovenski gorski reševalci so zaskrbljeni, ker se povečuje število nesreč, v katerih udeleženci dobesedno izzivajo usodo in podcenjujejo goro, ali pa se izkaže, da so reševalci alarmirani zaradi neodgovornega in objestnega obnašanja v gorah. Kljub temu, da Gorska reševalna služba v Sloveniji deluje na prostovoljni bazi, taki posamični primeri kličejo po predpisu, po katerem bi stroške reševalne akcije, do katere je prišlo zaradi lahkomišelnosti ali neodgovornosti, plačali tisti, ki so jo »zakrivilli«.

Če se planinec odpravi iz kočje proti vrhu ob desetih dopoldne in ne ob petih zjutraj, kot je bila navada njega dni, je na najboljši poti, da ga bo zadel infarkt. Ravno število infarktov pa se skokovito povečuje. Znano je tudi, da so v visokogorju nevihte običajno popoldne, proti večeru. Nekoč so se v kritičnih urah ljudje že spuščali v dolino, danes takrat šele naskakujejo vrhove. Procesija na Triglav je enaka ob devetih dopoldne in ob štirih popoldne.

Okoli sedemdeset odstotkov nesreč se namreč zgodi ob sestopu. Večja hitrost, manjša koncentracija in nepripravljenost na planinske obremenitve so najpogostejši vzrok, če zane-marimo mnogokrat neustrezno opremo nedelj-skih izletnikov.

Letos jih je v gorah v sedmih mesecih umrlo že dvanajst, medtem ko je bilo lani enaindvajset smrtnih nesreč. Šest zaradi zdrsov, štirje infarkti, tri zaradi padcev v brezpotjih, dve zaradi

padca v steni in po ena zaradi podhladitve, nepravilnega sestopa, turnega smučanja. Skupno so smrtno nesreče predstavljale 17 odstotkov vseh nesreč v gorah.

V 124 reševalnih akcijah so se gorski reševalci srečali z raznovrstnimi primeri. Na Raduhi je »hudobni bik«, kot je zapisano v poročilu, nabodel planinca, nekje drugje je planinko ugriznil pes, ki so ga drugi pripeljali na izlet v gore. Zvinov so imeli ogromno, nekaterim so morali pomagati, ker so izgubili občutek za smer, spet tretji so onemogli.

Starostno najbolj ogrožene skupine so med enajstimi in dvajsetimi leti, sledi jim skupina med 41 in 50 leti, še najmanj ogroženi so v gorah starejši ljudje. Po mesecih pa je daleč na prvem mestu avgust, ko so morali požrtvovalni člani GRS lani kar 39-krat posredovati, sledita julij in september.

Ker pa so v zadnjih letih gore začeli osvajati tudi drugi športniki, bo v kratkem statistika ponesrečencev verjetno precej spremenjena.

Izkušeni gorniki svetujejo nedeljskim turistom, da si pred vzponom zastavijo naslednja vprašanja:

- Imam jasen načrt za svojo pot v gore?
- Sem za načrtovano pot fizično in psihično pripravljen?
- Imam znanje, potrebno za to pot?
- Kako so pripravljeni in usposobljeni moji sopotniki?

Odgovori na ta vprašanja lahko vplivajo na kasnejše dogodke v gorah.

NASVETI OBISKOVALCEM GORA

Mi turisti in alpinisti prihajamo iz družb, v katerih smo navajeni na obilico opreme, veliko prtljage in na lahek način odstranjevanja odpadkov. Naše navade povzročajo nastanek najrazličnejših odpadkov, nekaterih od njih narava ne more razgraditi. Ti odpadki ostajajo za nami v gorski naravi: najsi so le odvrženi, skriti ali zakopani, ostanki naše civilizacije so tuji v gorski pokrajini.

Program UIAA »Odstranjevanje smeti in neproizvajanje odpadkov« je namenjen vsem, ki se ukvarjajo z izleti, da bi z njim uresničili naš skupni cilj: čiste gore. Da bi dosegli ta cilj, moramo sodelovati vsi:

- uradne institucije držav, ki jih obiskujemo,
- potovalne agencije, organizatorji potovanj, vodje odprav in trekingov,
- lokalne oblasti obiskovanih držav in lokalni organizatorji,
- vodje odprav, izletov in gorski vodniki,
- proizvajalci in dobavitelji opreme in hrane,
- ne nazadnje tudi vsi mi, udeleženci odprav in izletov.

Ko načrtujemo planinski izlet, odpravo, treking ali posamezen vzpon, upoštevajmo dve osnovni pravili:

1. Ne proizvajamo odpadkov.
2. Neizogibne odpadke odstranimo na okolju in odpadku primeren način.

V naslednjih odstavkih UIAA predlaga nekaj pomembnih pravil za ravnanje z nastajajočimi odpadki.

INFORMACIJA ZA ORGANIZATORJE TREKINGOV IN ODPRAV

Ljudje, ki jih peljete v gore, bi radi uživali lepoto gorske narave, ne da bi jih pri tem motile smeti, posejane ob poteh in na tabornih prostorih. Tako je torej tudi v vašo korist, da storite vse, kar je možno, da skupaj ohranimo lepoto gorske narave tudi za vaše prihodnje goste. Radi bi vam pomagali ravnati tako, da za seboj ne boste pustili neprijetnih sledov v obliki smeti in odpadkov.

Opadkov se lahko znebite na okolju prijazen način, če:

- zakopljete v zemljo organsko razgradljive odpadke,
  - zažgete neškodljivo goreče smeti,
  - odnesete problematične odpadke s seboj.
- Opadkom se najlaže izognete že pred začetkom potovanja:
- seznanite in ustrezno izobrazite vse svoje sodelavce, vodnike, sirdarje, kuharje in kuharsko

osebje, pa tudi svoje nosače o ravnanju z odpadki;

- odgovornost za ravnanje z odpadki nosijo tisti, ki vodijo potovanja (vodniki, sirdar, kuhar);
- povejte svojem kuharju: ne uporabljajte hrane iz pločevink, uporabljajte sveže sadje, zelenjavo in meso vzdolž poti;
- usposobite vaše kuharsko osebje, da bo takoj ob nastanku ločevalo odpadke v organsko razgradljive, gorljive in tiste, ki jih je treba odnesti (odnesti je treba: baterije, plinske bombice, posode za gorivo, pločevinke, plastične posode);
- kritično pregledajte opremo in hrano, ki jo nosite s seboj;
- opremo in hrano pakirajte v večkrat uporabne zaboje, hrano (npr. kavo, sladkor, mezge) napolnite v takšne posode, ki jih lahko ponovno uporabite. Če že morate uporabiti zaboje za enkratno uporabo, uporabite takšno iz gorljivih ali razgradljivih materialov (papir, juta, koši);
- pravočasno organizirajte povratni transport neizogibnih odpadkov (nosači, tovarne živali).

Med potovanjem samim:

- uporabljajte ustaljene taborne prostore in ognjišča, ne kurite nepotrebnih ognjev in varčujte z drvmi,
- ves čas razvrščajte odpadke in ves čas skrbite za njihovo uničevanje (zakopavanje, sežig) ali transport v dolinska smetišča,
- postavite latrine ob vaših tabornih prostorih, poskrbite za zasutje latrine ob vašem odhodu,
- poskrbite, da za vami ostanejo počivališča in taborni prostori povsem čisti in brez odpadkov. Pred odhodom mora odgovorna oseba natančno pregledati, da za vašo skupino ni ostalo kaj smeti.

INFORMACIJA ZA GORSKE VODNIKE, VODJE ODPRAV IN TREKINGOV

Vaša vloga pri zmanjševanju zasmetenosti gora je bistvena! Vaše izkušnje in vpliv so nadvse pomembni, če želimo gore ohraniti čiste. Svetujte, obveščajte in z zgledom pomagajte svojim klientom. Opazujte in opozarjajte med potovanjem in na tabornih prostorih. Nadzorujte zbiranje in odnašanje problematičnih odpadkov.

INFORMACIJA ZA ALPINISTE, GORNIKE, TREKERJE IN TURISTE

Potujte z manj prtljage!

S seboj vzemite le najbolj potrebno opremo. Poskusite preživeti nekaj časa brez stvari, ki

niso nujno potrebne. Če s seboj ne boste vzeli nepotrebnih stvari, boste na potovanju manj obremenjeni, imeli boste manj skrbi in bolj svobodni boste spoznavali neznanost.

Ali s seboj res potrebujete:

- walkman in radio s kasetami in rezervnimi baterijami,
- veliko kamero z množico filmov,
- prenapolnjeno toaletno torbo in toliko zdravil,
- veliko škatlo osvežilnih robčkov, ki so vsak posebej zataljeni v aluminijasto folijo?

Ne nosite s seboj stvari z obilo embalaže!

Skrbno pazite, da s seboj vzamete le material in potrebščine, ki so pakirani v okolju prijazne snovi. Aluminijasta folija, konzerve, plastične

posode in steklenice so smeti, ki se v naravi ne razgradijo. S seboj jemljite le tiste stvari, ki so pakirane v neškodljivo gorljive ali organsko razgradljive materiale.

Problematične odpadke odnesite nazaj domov!

Problematične odpadke, ki se jim niste mogli (ali niste hoteli) odreči na poti, odnesite nazaj domov. Baterije, zdravila, plastika, folije in podobno so produkti naše civilizacije in ne spadajo v gorsko naravo, čeravno jih skrijete ali zakopljete.

UIAA-Komisija za varstvo gorske narave
Komisija za odprave

(Prevedel dr. Tomaž Vrhovc)

NEKATERE NAŠE ALPSKE DOLINE BO TREBA ZAPRETI

VRŠIČ S CESTNINO?

Avtomobilisti naskakujejo Alpe. V tesne gorske doline se po cestah, ki so pogosto makadamske, slabe in brez izogibašča in parkirnih prostorov, valijo kolone avtomobilov, ne le osebnih, temveč tudi kombijev, avtobusov in neredko tudi malih tovornjakov. Hrup in smrad, ogrožanje pešcev, teptanje travnikov, vznemirjanje živine, odganjanje divjadi, podiranje ograj in še kaj...

Slej ko prej bo treba ukrepati, čeprav bodo odpori močni in seveda kar se da argumentirani. Lahko uganete, da se bodo najbolj upirali vikendaši, ki so si vzeli nekatere gorske koticke tako rekoč v zakup in s svojo navidezno skrbjo za okolje in naravo terorizirajo na eni strani izletnike, na drugi pa kmete; seveda vse v skladu s pregovorom, da pes laja zaradi sebe in ne zaradi vasi.

Nekatere najlepše gorske doline bo treba slejkoprej zapreti za javen avtomobilski promet, urediti pred njimi parkirišča in organizirati po dolinah (po potrebi) ustrezen javni prevoz, seveda ne brezplačen. Naj navsezadnje nekdo v tem kraju nekaj zasluži in hkrati skrbi, da bo pot označena in prevozna, dolina dostopna izletnikom in rešena pločevinaste invazije!

Seveda bi bil dovoz v take doline dovoljen reševalnim, gasilskim in policijskim avtomobilom, dostavnim prevozom (ob določenih urah), invalidom in (res) stalnim prebivalcem ter (pod nadzorom!) vikendašem.

V mislih imamo doline, kakor so Logarska, Vrata, Tamar, Kamniška Bistrica (od Kopsič naprej), Zadnjica, Bavšica in še nekatere. Gostinci, ki v takih dolinah nudijo svoje storitve, bodo najpogosteje tudi organizatorji omenjenega javnega prevoza. Izkušnje iz Avstrije, Nemčije in Švice kažejo, da se je po takih zaporah dolin

obisk najprej nekoliko zmanjšal (ne povsod), potem pa nekajkratno povečal. Začeli so prihajati tudi izletniki, ki so se prej teh dolin izogibali zaradi neprijetnega in nevarnega avtomobilskega prometa.

CESTNINA-REKLAMA ZA VRŠIČ

Tudi bi lahko na nekaterih naših gorskih cestah vpeljali cestnino. V Alpah je takih cest veliko, ne le glavnih, kjer so predori, temveč tudi majhnih in izrazito turističnih. Seveda je cestnino mogoče zahtevati le na cestah, ki imajo (brezplačno) alternativo.

Brez predsodkov bi lahko vpeljali cestnino na cesti čez Vršič med Eriko in Kugyjem. Ne visoko, da bi Triglavski narodni park, denimo, čez noč obogatel in izzval hudo zavist, temveč ustrezno vsoto. Nabralo bi se nekaj denarja, vsaj za sprotno vzdrževanje in nadzor te ceste, da bi ne bila več odvisna od dolinskih cestarjev, ki bi jo najraje kar črtali s svojega seznama.

Primeri iz tujine kažejo, da se je povsod po uvedbi cestnine zanimanje za tako cesto povečalo. Mi že vemo, kaj in kako je z Vršičem, da

Everest je dva metra nižji

Kot so pokazale najnovejše (in glede na to verjetno najnatančnejše) meritve, je Mount Everest, najvišja gora sveta, dva metra nižji, kot smo mislili doslej. Uradna višina je odslej 8846,10 metra, to je 2,03 metra manj kot doslej.

Gorniki, ki vsako stvar radi obrnejo na šalo, so že povedali svoje: nič čudnega, pravijo, da je Everest nižji, saj se je pod tolikšno težo svojih oboževalcev moral pogrezni vase: samo v enem dnevu letošnjega maja je bilo na njegovem vrhu kar 37 ljudi!

so tam prekrasne panorame itn., tujemu turistu pa bo cestnina izziv, da ne gre za navadno, temveč za turistično cesto. Ceste čez Silvretto nad Montafonsko dolino, ki so jo zgradili ob gradnji elektrarn, ni nihče od turistov niti povahal; ko pa so uvedli cestnino, so začeli prihajati tako rekoč množično. Cesta pelje čez 2000 metrov visok prelaz med Tirolsko in Vorarlbergom, na vrhu pod ledeniškim Piz Buinom pa je umetno jezero z izletniško ladjo. Prav tako bi lahko vpeljali cestnino na Mangrt-

ski cesti s Predela navzgor. Seveda bi jo morali prej temeljito popraviti in zavarovati. Gotovo bi bila ta cesta bolj obiskana, če bi turisti vedeli, da nekdo zanjo skrbi. Najlažje je pač postaviti na začetku ceste prometni znak, ki prepoveduje vsak promet. Ob vsem tem pa razlagati na turističnih sejmih in promocijah, da smo alpska dežela. Doma pa »na terenu« demantiramo celo tiste dobronamerne tuje pisce, ki naše Alpe v knjigah in vodnikih kujejo v zvezde. (Slovenske novice)

IZ NOVEGA MESTA NA GORO IN NAZAJ V 15 URAH IN 17 MINUTAH

REKORDNA DIRKA NA TRIGLAV

23-letni **Sandi Bayer** iz novomeškega predmestja Žabja vas je v soboto, 10. julija letos, po 15 urah in 17 minutah lahko le še prav na kratko razložil, kako je prišel na Triglav in nazaj domov, potem pa je za hip omedlel; medtem ko je prihajal k sebi, pa so navdušeni spremljevalci in krajanje Žabje vasi nasproti njegove domače hiše popili nekaj kozarcev piva, ki ga je junaku in njegovim občudovalcem poslala ljubljanska pivovarna Union.

Potem ko je Sandi čez kratek čas prišel popolnoma k sebi, je lahko podrobneje pojasnil svoj nenavadni podvig.

Že lani se je na dan osamosvojitve Slovenije podal na Triglav in za pot na najvišjo slovensko goro in nazaj v Novo mesto potreboval 16 ur in pol, letos pa je svoj podvig pod budnimi sodniškimi očmi ob spremstvu dveh kombijev in snemalca še izdatno izboljšal.

Tisto soboto je točno opolnoči s kolesom odpejhal iz Novega mesta skozi Žužemberk, Krko, Grosuplje, Ljubljano, Medvode, Kranj, Naklo, Podbrezje, Jesenice in Mojstrano do Vrat, kamor je prikolesaril v soboto zjutraj pet minut čez

peto uro. »Tam sem pustil kolo in se v hitri hoji povzpел na Triglav, kamor snemalec tudi zaradi prehudega vetra - rekli so, da so sunki čez 100 kilometrov na uro - ni mogel, med vzponom pa je padlo tudi nekaj deževnih kapelj,« je pripovedoval Sandi. »Na vrhu sem se požigosal po majici in se potem spustil nazaj v Vrata. Kakšni dve tretjini poti v dolino sem pretekel. Iz Vrat na vrh sem hodil dve uri in 58 minut, nazaj v dolino pa uro in tričetr. Potem sem se preoblekel in spet sédel na kolo. Zaradi nasprotnega vetra je bila vožnja nazaj počasnejša in tudi bolj naporna.«

Sandi Bayer je imel hudo krizo pri vasi Brezje, kjer je že skoraj nameraval odnehati, a sta ga kozarec piva in sendvič spet spravila k sebi. Nočni del kolesarjenja je zmogel z več kot 30 kilometri na uro, ko pa se je bližal cilju, je dobil nove moči: od Žužemberka do Novega mesta je zadnji kos poti prevozil s hitrostjo več kot 35 kilometrov na uro.

In še nekaj tehničnih podrobnosti! Sosed **Smole**, nekdanji kolesar novomeške Krke, mu je pripravil kolo. Vozil je pravzaprav z dvema - z enim po asfaltu in z drugim po makadamu, ves čas brez okvare. Edina nesreča se mu je primerila četrte ure pred ciljem, ko ga je zaradi premajhne pazljivosti po očesu oplazila odlomljena veja, ki je visela z drevesa.

Sandi ni bil nikoli vrhunski športnik. V svojih še mlajših letih je treniral pri nogometaših Elana, kjer je bil vratar. Zadnji čas pa se je navdušil nad kolesarjenjem in se večkrat pelje na Gorjance, kamor ga spremljata psička Rudi in Džusi. Ker slednji večkrat omaga na tej poti, ga mora Sandi pogosto voziti na kolesu. - Omeniti velja, da si je Sandi svoje prvo Rogovo kolo kupil za denar, ki ga je zaslužil z nabiranjem jurčkov.

Sandi Bayer čaka koga, ki bi bil sposoben priti iz Novega mesta na Triglav in nazaj v Novo mesto izključno z mišicami svojih nog prej kot v 15 urah in 17 minutah.

Jože Splichal (Slovenske novice)

Smučanje z južnega vrha Everesta

Številni svetovni rekordi so že bili postavljeni na Everestu, zadnji med njimi pa je hkrati eden od najzanimivejših. Francozu Pieru Tardivelu je uspelo smučanje z njegovega južnega vrha, s tem pa je postavil smučarski svetovni višinski rekord. Gorski vodnik iz Anancyja je v okviru komercialne odprave prišel na streho sveta. Omembe je vredno, da je vso svojo opremo, tudi dodatni kisik, sam nesel na vrh. Neki francoski izdelovalec je razvil in izdelal posebej za to odpravo posebne smuči za alpinistično smučanje, ki tehtajo zelo malo - komaj en sam kilogram. Jeseni lanskega leta (že!) je Tardivel prišel na južni vrh. Zaradi nevarnosti plazov se je smučal od tod karseda blizu skal, dokler ni po približno 40 stopinj strmeh pobočju Lotseja pripeljal do drugega višinskega tabora v višini 6400 metrov. To je bil vsekakor izjemen dosežek, ko je v taki višini in pri 45 stopinjah mraza še lahko smučal. Tardivelove besede po vrnitvi v bazni tabor: »Problem je bil zrak, vsekoli sem imel občutek, da se bom zadušil in utopil.«

SLOVENSKI GORSKI TEKAČI NA MEDNARODNIH TEKMOVANJIH

ATLETSKI TEKI PO GORAH

Gore so tudi pri nas dobile nove stalne obiskovalce - gorske tekače, atlete, ki so si za svoj stadion izbrali gorsko naravo.

Gorski teki so razmeroma nova športna zvrst ali atletska panoga, ki zahtevajo veliko poguma, koncentracije, vztrajnosti in spretnosti, poleg tega pa privlačita še težavnost in vzdržljivost gorskih tekačev, ki morajo premagati do 18 kilometrov dolgo progo z višinsko razliko od 800 do 1500 metrov in z nakloni do 40 odstotkov. Spoprijeti se morajo še z nevarnimi vzponi in spusti, razgibanim terenom, na katerem so različne zapreke, spolzkimi skalami in mokro travo, k stvari pa sodi naposled tudi slabo vreme z deževjem, sneženjem in močnim vetrom.

V zahodnih evropskih državah imajo gorski teki že dolgoletno tradicijo, na njih je množična udeležba in so številni gledalci. Med prvimi so z gorskimi teki začeli v Keswicku v Veliki Britaniji, kjer ima gorski tek že stoletno tradicijo: tekmovalci so prvi začeli ovčji pastirji, kmalu za njimi še pravi atleti. Prvi uradni tek na tem območju je bil dokazano že leta 1868. Še vedno so v tem delu Anglije tradicionalni teki ovčjih pastirjev, poleg tega pa vsako leto tudi gorski teki atletov, ki so mnogo bolj obiskani. Teh tekov se udeležujejo tudi slovenski gorski tekači.

Težavna in atraktivna športna panoga je v Sloveniji dokaj mlada. Prva skupina slovenskih

gorskih tekačev je bila majhna, zaradi velikega števila tistih, ki so se želeli preizkusiti v tej športni panogi, pa se je iz leta v leto večala ter se poleg domačih tekmovalcev udeleževala tudi številnih mednarodnih gorskih tekem, in sicer predvsem v Italiji in Avstriji, kjer je ta šport že precej bolj razvit in popularen kot pri nas.

Pionirji slovenskih gorskih tekov so bili **Franci in Mirko Teraž, Tone Djuričič in Ivan Urh**. Prvi večji mednarodni nastop je bil prvi svetovni pokal v gorskih tekih leta 1985 v kraju San Vigilio di Marebbe v italijanskih Dolomitih, že leto dni pozneje, na drugem svetovnem pokalu v Morbegnu v italijanski dolini Valtellina, pa so naši tekmovalci že dosegli pomembnejše rezultate: **Tatjana Smolnikar** je bila osma, slovenska ženska ekipa pa se je uvrstila na šesto mesto. Tretji in četrti pokal v švicarskem Lanzerheidu in Keswicku v Angliji sta bila uspešna za Mojstrančana Francija Teraža, ki si je na prvem pritekel sedmo ter na drugem osmo oziroma deveto mesto na kratki oziroma dolgi progi. Prvi večji organiziran nastop slovenskih gorskih tekačev pa je bil leta 1991, ko so se sedmega svetovnega pokala v švicarskem turističnem središču Zermatt pod Matterhornom udeležile tri ekipe, dve moški in ženska, kjer so se naši tekači dobro uvrstili ter poleg tega tudi v tej športni panogi prvič predstavili samostojno Slovenijo.

Dan čistih gora bo septembra

Če hočemo ohraniti dostope do gorá, naše obnašanje ne sme prizadejati gorskemu svetu nobene škode. Mi, gorniška društva, smo nadelali poti v gore in trupe turistov so nam sledile.

Naša odgovornost je, da te ljudi seznanjamo s pravili obnašanja v gorah. Drugim nočemo braniti in prepovedovati, kar mi sami čutimo kot srečo v gorah.

Življenjsko pomladilo, ki se imenuje gora, naj ostane dostopno vsem, ki ga hočejo z lastnimi močmi poiskati v gorah. So velike in majhne gore za mlade in stare. Nič ne pomaga, da bi prekleli množični turizem, ampak bi morali poskrbeti za odpravo negativnih posledic - in to naj bi bila naša naloga.

Zmanjševanje škode, ki jo povzroča erozija, pa tudi odstranjevanje take škode je obveznost, ki naj bi si jo zastavila gorniška združenja.

Za obeleževanje dneva čistih gora UIAA ob koncu tedna 18. ali 19. septembra 1993 naj velja predlog: kjer se zdi, da je smetiščna kozmetika že nepotrebna, naj bi kot simbolično dejanje dali na program popravilo erozijskih ran na eni od svojih gorskih poti. Tudi naravovarstvena tura ali pohod, praznovanje s sajenjem dreves, fotografska razstava z dokumentacijo o škodah zaradi takih poškodb naj bi bile pobude, ki bi jih bilo vredno uresničiti.

Seveda je vsaki organizaciji dano v prosto presojo, da si po lastni želji pripravi lastno prireditev. Najpomembnejše je, da ta svetovni »dan čistih gora« ne bi šel mimo brez kakršnegakoli dejanja za varovanje gorskega sveta. Samo po sebi je razumljivo, da naj bi se vsi po vrsti trudili in temu dnevnu tudi v najširši javnosti posvetili največjo možno pozornost.

(Bulletin UIAA)

Dne 8. decembra 1991 so pri Atletski zvezi Slovenije ustanovili sekcijo za gorske teke. Tako so se slovenski tekači lani že kot člani te sekcije udeležili osmega svetovnega pokala in prvega svetovnega prvenstva v gorskih tekih, ki je bilo konec avgusta v Valle di Susa v Italiji, letošnjega septembra pa se bodo udeležili de-

vetega svetovnega pokala v francoskem St. Gervaisu pod Mont Blancem ter organizirali prvo državno prvenstvo v dolgem in kratkem gorskem teku. Sekcijo za gorske teke vodi od lanskega leta znani organizator že tradicionalnega gorskega teka na Šmarno goro nad Ljubljano **inž. Tomo Šarf**.

(Slovenske novice)

POL STOLETJA JE MINILO OD SMRTI VINKA PADERŠIČA-BATREJE

MOŽ IZ AKADEMSKE SKUPINE SPD

IVO ARHAR

»za breme spomina spomina
v minuti tišine...«

(B. Fatur: Minuta tišine)

Septembra lani je minilo 50 let, odkar je tragično končal življenje **Vinko Paderšič-Batrêja**, slavist, velik ljubitelj gora, aktivist Osvobodilne fronte pod Gorjanci in narodni heroj. Skupaj smo študirali slavistiko, hodili na slavistične ekskurzije (zlasti na Dolenjsko), obhajali vsako leto jeseni slovesen sprejem brucov in bruculj na slavistični oddelk Filozofske fakultete ljubljanske Univerze, si privoščili med letom prenekatero krokarijo tja do jutra, končno pa nekateri (**Drago Kunc, Maks Jeza** in sam) odkrili, da so nam posebno pri srcu tudi slovenske gore. Batreja je bil takrat že član Akademске skupine SPD. Z Dragom Kuncem sva že pred tem opravila nekaj tur (po nadelanih poteh sicer, pa vendarle bolj »divjih«), tik pred letom 1941 pa nas je Batreja kot bolj izkušen planinec zvalil na zimsko turo na Grintovec (za nas takrat poseben podvig in doživetje, saj se je hodilo pozimi v planine mnogo redkeje kot danes). Seveda smo se tudi fotografirali in s tega zimskega »pohoda« mi je ostalo šest fotografij. Naša pota so se po razpadu Jugoslavije oziroma malo kasneje ločila. Tudi po 1945 se nismo več srečali (Batreja in Maks Jeza sta padla v NOB, Drago Kunc je živel v Beogradu, sam pa v Murski Soboti, na Ravnah na Koroškem in končno do danes v Ptujju).

Večkrat sem brskal po spominih in po predalih in v roke so mi vedno znova prišle omenjene fotografije. Pa sem jih spet odložil in skrbno spravil nazaj. Precej pozneje pa sem slučajno odkril v Naši obrambi (1972) spominski članek **Mileta Pavlina** o narodnem heroju Vinku Paderšiču, napisan ob 30-letnici njegove smrti na osnovi arhivskih podatkov (zelo skromnih in suhoparnih), predvsem pa po izpovedih **Marije Kamenarič**, sestre Vinka Paderšiča (poročene z brivskim mojstrom Kamenaričem, ki je imel na začetku Gradišča v Ljubljani svoj lokal; bil je

Vinko Paderšič-Batrêja kot študent slavistike

res pravi mojster svoje stroke in prijeten kulturni sobesednik svojih strank, igralcev Drame in znanih ljubljanskih kulturnikov; tudi sam sem bil med vojno nekaj časa njegov stalni obiskovalec, ne da bi vedel, s kom imam opravka, danes pa je, žal, že prepozno; ni več med živimi, njegova žena - vdova pa še vedno živi v stari ljubljanski hiši na Prešernovi 11 - zaradi njene visoke starosti nisem mogel dobiti podatkov za Batrejeva otroška, gimnazijska in študentska leta). Na te Pavlinove podatke sem se oprl tudi sam. Ni pa Mile Pavlin napisal nič o Batreji kot planincu (saj je pisal v Našo obrambo); tu ga bom dopolnil po osebnem spominu. Hotel sem to storiti že lani, za 50-letnico, imel sem že skoraj zbrano gradivo, pa mi je bolezen preprečila končno obdelavo. Hotel sem tudi še enkrat obiskati kraje pod Gorjanci, kjer je Batreja živel kot otrok, obiskoval novomeško gimnazijo in pozneje končal svoje življenje v Beceletovi jami, njegov grob na pokopališču cerkve v vasi Otočec (nekdanji Šentpeter) in seveda Paderšičev rojstni kraj Suhadol, da bi zbrano in v tišini podoživel tista lepa leta. Pa zaradi boleznii ni šlo - in tudi letos ne. Tako bom skušal vse obnoviti po spominu, ki pa tudi že po malem

peša, saj so minila že leta in leta. Nisem pa se mogel odpovedati temu pisanju - »za breme spomina - spomina v minuti tišine...«

Sicer pa letos obhajamo 100-letnico SPD, planske organizacije, h katere razvoju je prispeval svoj delež kot član Akademске skupine tudi Vinko Paderšič-Batreja.

PADERŠIČEVI Z DOLENJSKEGA

Paderšičevi so živeli v vasi Gradišče pri Šentjerneju na Dolenjskem na kmetiji, kjer ni bilo prostora za vse. Zato je moral oče narodnega heroja Paderšiča po svetu in si je našel za tiste čase kar dobro službo v državni upravi. V Trstu se je seznanil z dekletom iz Mokronoga, služkinjo, in se z njo poročil. Rodili so se štirje otroci, dva sinova in dve hčerki, Vinko kot najmlajši leta 1916 v Trstu. Po razpadu Avstro-Ogrske so Trst zasedli Italijani. Paderšičevi so (kot tisoči in tisoči primorskih Slovencev) že leta 1918 brez vsega zapustili Trst, se vrnili na Dolenjsko in se nastanili v Gotni vasi pri Novem mestu. Oče je bil sprejet v službo pri novi jugoslovanski državi, moral na Koroško, po izgubi Koroške pa v Železnike. Družina pa je ostala kar v Gotni vasi, saj očetu ni manjkalo dosti do upokojitve. Otroci so hodili v šolo v bližnje Novo mesto: Rudi je končal trgovsko, Marija meščansko in trgovsko, druga sestra samo nekaj razredov gimnazije (pozneje je

dobila službo v Bosni, se odselila tja in že pred vojno umrla), Vinko pa je končal novomeško gimnazijo leta 1937 (star že 21 let).

Oče je medtem dočakal pokojnino, stric pa mu je v Gorenjem Suhadolu, v vzhodju oziroma že malo na pobočju Gorjancev, zapustil majhno posestvo. Zato so se preselili tja in tam tudi ostali (Marija pa se je poročila v Ljubljano z že omenjenim Kamenaričem). V Suhadolu so živeli skromno in z očetovo pokojnino, daleč proč od velikega sveta, saj je bilo v tistem času tako celo z Novim mestom.

Po končani gimnaziji se je Vinko vpisal 1937. (eno leto za mano, bil pa je dve leti starejši) na slavistiko ljubljanske Filozofske fakultete. Hotel je postati profesor slovensčine. Stanoval je v Marjanišču, hranil pa se je pri sestri Mariji. V starem slavističnem seminarju smo se prvič srečali. Vinko je bil član Akademskega kluba Zarja, ki je združeval predvsem študente - krščanske socialiste. Na univerzi je prihajalo do vse večjih nasprotij med levico in desnico, do bojev za zares slovensko in čim popolnejšo univerzo, za univerzitetno knjižnico, za akademijo znanosti, ki ni smela biti slovenska, ampak samo v Ljubljani - mi pa smo bolj ali manj prizadevno študirali, poslušali **Nahtigala, Ramovša, Prijatelja** in pozneje **Ocvirka** in uživali mladost, tako kljub skromnim razmeram tudi Vinko Paderšič (za **Robom** je postal »zele ni car« - zadnjič je opravljal to častno, pomembno »službo« jeseni 1941). Bil je velike postave, močan, preprost, naraven, odkrit, dobrega srca, v njem ni bilo cincanja in malodušnosti -

Člani zimske odprave na Durmitor - z leve proti desni stojijo Cene Malovrh, Daro Dolar, Vinko Paderšič, dr. Djordje Krstić, Vlasto Kopač, Tone Dovjak; Bojmir Filipič-Basang je skoraj gotovo skupino fotografiral, ker ga ni na sliki

Pred zimsko sobo Cojzove kočice - od leve proti desni stojijo Drago Kunc, Vinko Paderšič in Maks Jeza

pravi kmečki gorjanec (pisano z malo in veliko). Lepo smo se razumeli, vsi smo ga imeli radi.

ČLAN AKADEMSKE SEKCIJE SPD

Vinko Paderšič se je kmalu včlanil v Akademsko skupino SPD. Za ta del njegovega življenja in Akademске skupine SPD sem nabral podatke po letnikih Planinskega vestnika (verjetno pa je kje tudi še arhiv) in iz pogovora z arhitektom **ing. Vlastom Kopačem**.

SPD je med obema vojnama (1918-1941) v novi državi doživelo velik razmah in doseglo lepe uspehe. Ni pa šlo vse brez težav in ovir. Predvsem mladi niso bili zadovoljni z bolj konzervativnim, v široko planinstvo usmerjenim vodstvom. Zato so leta 1921 ustanovili Turistovski klub Skala, ki je hotel uveljaviti predvsem alpinizem (tudi zimskega). Po začetnih naspotovanjih so uspeli, prišlo je do hitrega razvoja, lepega napredka (naj omenim samo alpinistične podvige **dr. Klementa Juga**). **Dr. Tomišek** je v Planinskem vestniku leta 1941, ob 20-letnici Skale, zapisal: »Kdor ni mogel ali hotel slediti, je pač zaostal...«

Do podobnega, čeprav res ne tako ostrega preloma je prišlo v šolskem letu 1936/37. Dne 5. marca 1937 je na Univerzi na ustanovnem občnem zboru ustanovila svojo Akademsko sekcijo SPD akademsko mladina. Svoj blagoslov ji je dal tudi takratni predsednik SPD **dr. Josip Pretnar**. Med člani odbora berem tudi

imeni **Janeza Gregorina** (poznejšega predsednika) in mladega geografa **Bogdana Jordana** kot tajnika. O ustanovitvi Akademске sekcije SPD je poročal na pol strani Planinski vestnik (1937, str. 146): da smo v tem organiziranju v zamudi v primerjavi z drugimi državami in na kratko, kaj mladi akademiki hočejo (poudarek je spet na pravem alpinizmu). V Planinskem vestniku 1940 (str. 55-57), dve leti kasneje, pa je **Karel Tarter** objavil do podrobnosti izdelan delovni program Akademске sekcije SPD. Program je bil sprejet na redni odborovi seji 11. decembra 1939. Te obetavne začetke je, žal, dobro leto pozneje zaustavil napad na Jugoslavijo in okupacija.

ZIMSKA ODPRAVA NA DURMITOR

Vinko Paderšič-Batreja je prišel na univerzo jeseni leta 1937 in se je verjetno kmalu pridružil planinskim tovarišem z vso vnemo in delavnostjo. 1939/40 je kot predsednik Akademске sekcije organiziral zimsko odpravo v Durmitor od 10. do 30. marca 1940. Vodje odprave pa so bili po izjavi Vlasta Kopača pravzaprav vsi. O njej so potem tudi skupno poročali v Planinskem vestniku 1940, str. 173 do 198. Krajše uvodno poglavje je napisal Paderšič sam kot glavni organizator: da ima Akademska skupina v svojem programu tudi odprave v alpinistično neobdelana gorovja, predvsem v južnih gorskih predelih naše države, zato so šli na Durmitor, ki je sicer poleti precej obiskan, pozimi pa planinsko še neprehojen; pripravljali so se že 1939, v pozni zimi marca 1940 pa načrt realizirali. Poleg Paderšiča so šli še **Daro Dolar**, **Anton Dovjak**, **Bojmir Filipič** (z vzdevkom **File-Basang**, izreden jedec, a tudi z izrednimi nosilnimi sposobnostmi), **Vlasto Kopač** in **Cene Malovrh**. Sledi podroben opis vožnje in poti ter kratko slovesa in doživetov, čustveno povratka, ko so se vračali z zimskega Durmitorja »proti jugu, proti sončni Dalmaciji. Kar pasle so se nam oči po zelenju. Gori sam sneg, tu pa že vse v cvetju: oljke, ciprese in - morje! Gore in morje - oboje najlepše na svetu - to dvoje smo doživeli na svoji poti.«

In še krajši odlomek, značilen za Vinka in za njegovo poznejšo pot: »Slovo je bilo prisrčno. Lepe dneve smo preživeli med temi ponosnimi sinovi Durmitorja. Morda so res malo preveč romantično zasanjani v svojo preteklost, v dobo junačenja in narodne pesmi; premalo realno gledajo na življenje. Preveč je pri tem nekako idealistično anarhističnem ljudstvu politiziranja, pomenkov in posedanja ob črni kavi, premalo pa volje do resnega, trdega dela.«

Plezalne vzpone so podrobno opisali posamezni vodje navez (Paderšič je plezal v navezi samo enkrat, moral je skrbeti za celotno odpra-

vo). O tem piše zelo lepo v svojem spomin-skem zapisu »Trem tovarišem« Vlasto Kopač (Gore in ljudje I., 1946, str. 5-9).

KAKO JE VINKO POSTAL BATREJA

V Durmitorju so planinski tovariši tudi prekrstili Vinka Paderšiča v Batrêjo. Ko so taborili v napol dograjenem planinskem domu nad Žabljakom, je neprestano pogrešal luč ter iskal svojo baterijo-»batrêjo«. Vzdevek mu je ostal, od takrat naprej je bil tudi za nas, v slavističnem seminarju, samo še »Batrêja«. Ime je kasneje poneseš s seboj tudi v partizane (o tem piše na koncu svojega spominskega zapisa Cene Malovrh: Spomini na Akademsko sekcijo SPD - Planinski vestnik 1959, str. 200-202, ob 10-letnici povojnega planinskega društva Univerza). V tem letniku je objavljen tudi spominski zapis **dr. Iva Valiča** Ob 10-letnici PD Univerza - str. 194-196, kjer na začetku piše: »Pravzaprav je bila to le formalnost (namreč ustanovitev PD Univerza), saj je že pred vojno obstajala Akademsko sekcija SPD, katere pomembno dejavnost je prekinila vojna vihra« (str. 194).

Zdaj pa še o tem, kar sem omenjal tam nekje na začetku (ob tistih šestih fotografijah): zimska tura na Grintovec z Batrejo. Moralo je to biti v zimi 1939/40 ali pa šele 1940/41, v februarških zimskih počitnicah. Batreja nas je zvalil na zimsko turo: Draga Kunca in mene (že vajenih nadelanih, markiranih poti na Jalovec, Škrlatic, Triglav, zadnje dvoje v enem samem dnevu), pridružil pa se je še Maks Jeza (doma sicer iz ravninske Hajdine pri Ptuj). Za opremo je poskrbel Batreja. Za tisti čas in naše sposobnosti je bil to lep podvig (spominjam se, da je prišla Kunčeva mama k nam v Šentvid, da bi zadnji hip preprečila to za njene meščanske pojme nemogoče dejanje). A smo le šli.

V Kamniško Bistrico in po strmini do Cozove koče, kjer smo utrujeni prespali v zimski sobi. Bila je naporna pot, skromno prenočišče (v spalnih vrečah) in hrana ter strah pred naslednjim dnevom. Vreme je bilo kar v redu. Naslednje jutro pa smo se vzpeli po navadni, poletni markirani poti na vrh. Ni bilo hudo z derezami in cepinom.

Na povratku (v smeri proti Štruci in Skuti) pa se je meni zataknilo. Dereze so bile prvič na gozdarjih in cepin v desni roki, pa še bolj nerodne sorte sem. Verjetno je tudi popustila pozornost in sem postal bolj korajžen, obenem pa tudi premalo previden. Strmina ni bila ravno prehuda, v kaj se je končevala, ne vem, brezskrbno sem jo mahal navzdol, tedaj pa so se mi zapletle dereze, izgubil sem ravnotežje in pogrnil vzrak na hrbet (čisto narobe!), začel drseti po strmini, vedno hitreje, pri tem pa v strahu izpustil iz rok še cepin (druga glavna

napaka), ki se je popeljal po strmini pred mano in se doli nekje zataknil, ustavil. Sam sem začel čisto nagonsko z vso močjo potiskati dereze v sneg (še dobro, da ni bil pretrd) in se končno le zaustavil ter se počasi, z vso previdnostjo srečno vrnil do svojih planinskih tovarišev. Batreja (kaj je rekel, ko sem se vrnil do njih, se ne spomnim več, kaj prav lepega najbrže ne) je bil še tako dober, da mi je šel po cepin. Potem pa smo srečno zaključili to zimsko turo. Dobrega, zlatega Batreja ni več, cepin pa še vedno visi na kljuki v predsobi stanovanja zraven dveh, treh dolinskih marel.

ZADNJE SREČANJE

Vrnili smo se domov, študirali dalje, potem pa se je kmalu začelo... 6. april 1941, s prostovoljci v Zagreb, vmesni postanek v Novem mestu, kjer je bil Batreja kakor doma, nadaljevanje vožnje v Zagreb, kjer smo dočakali žalostno

Počitek med zimskih vzponom na Grintovec - od leve proti desni sedijo Ivo Arhar, Maks Jeza in Vinko Paderšič

razsulo Jugoslavije, in vračanje proti domu, prisilen zbor v Vrapčah, kjer smo že mislili, da je po nas, a so nas le pomilovalno in ošabno pustili naprej, s primerno pridigo seveda, pred Samoborom nismo smeli čez savski most, vrniti smo se morali (pri tem vračanju sem bil ob poln nahrbtnik) in nato čez travnike in polja do Sotle, s starim čolnom čez njo in proti Gorjancem, kjer sva v neki gostilni z Batrejo tekmovala, kdo od naju bo izpil več velikih vrčev piva - na žalost in na veselje, da smo spet na slovenskih tleh. Batreja je bil že skoraj doma, nas pa je še čakala vožnja do Ljubljane. Končalo se je spet še kar srečno.

Nato je prišla okupacija, na univerzi pa so nam absolventom predčasno omogočili diplomske izpite. Tudi to je šlo srečno (čeprav z bolj malo znanja).

Poleti 1941 (če ni bilo to že eno leto prej) smo **Drago Kunc, Micka Prekova, Uroš Kraigher,**

Na vrhu Grintovca - z leve proti desni Ivo Arhar, Vinko Paderšič in Maks Jeza

Sonja Kosova in jaz (sami slavisti, Uroš nekaj starejši od nas) obiskali Batrejo na njegovem domu v vznožju Gorjancev. Kar na kolesih, po dolini Krke, se v Vavti vasi ustavili pri kolegu **Jožetu Dularju** (pesniku in pisatelju - Krka umira in dr.) in nato peljali naprej do Batreje in njihove domačije. Verjetno smo se povzpeli tudi na vrh Gorjancev ali vsaj do planinskega zavetišča pri Gosposdični. Lepo smo se imeli. To pa je tudi bilo moje zadnje srečanje z živim Batrejo. Meje so bile zdaj trdno zakoličene, živeli smo vsak na svojem koncu.

SMRT V KRAŠKI JAMI

Batreja se je doma kot zaveden Slovenec in krščanski socialist kmalu vključil v OF kot njen aktivist. Bil je med prvimi organizatorji, čeprav je še nekaj časa živel v Ljubljani ali se občasno vračal. Tako npr. pozno jeseni 1941 na brucovanje. **Vera Ravnikar** (takrat bruculja oziroma »onó«) se ga toplo spominja (Prispevek k portretu Vinka Paderšiča-Batreje v knjižici Gorjanski batajon, str. 3-4): »Pred oči mi je stopil dan našega brucovanja jeseni 1941 na Filozofski fakulteti, na slavistiki. Zaradi policijske ure naj bi z brucovanjem začeli že ob 16. uri, vendar se je vse nekoliko zavleklo, ker je imel vlak iz Novega mesta, s katerim naj bi se pripeljal naš »zeleni car«, zamudo. Ko je končno le vstopil v sobo, sem zagledala simpatičnega, visokoraslega fanta v temni obleki, svetlo kostanjevih, kratko pristriženih las. Popravil si je očala in se

smeje opravičil zaradi zamude... Na tem večeru in tudi kasneje sem spoznala v njem inteligentnega, poštenega in ponosnega Slovenca, predvsem pa pogumnega in odločnega človeka...«

Batreja je organiziral OF po vaseh med Kostanjevico in Novim mestom. Zelo priljubljen med ljudmi, mlad in preprost je imel velike uspehe. Postal je jeseni 1941 član Okrožnega odbora OF za celotno novomeško okrožje. Ko so poleti 1942 Italijani začeli veliko ofenzivo proti odporniškemu gibanju, so se morali partizani zaradi izredno težkega položaja večkrat razdeliti na manjše enote. V hudi stiski se je Batreja z nekaj tovariši in tovarišicami skrčil v tako imenovano Beceletovo jamo v Zagradu blizu Otočca. Dne 23. septembra 1942 zjutraj so enote italijanske divizije alpskih lovcev obklopile vhod v to votlino in pričele streljati. Bili so izdani. Obljubljali so jim, da pojdejo samo v internacijo, če se vdajo. Res so prišli iz votline z dvignjenimi rokami, le Vinko se ni vdal. Branil se je ves dan in vso noč in še predpoldne 24. septembra, končno pa mu je ostal en sam naboj, ki ga je namenil sebi. Italijani pa niso prizanesli nikomur in so v Otočcu ustrelili tako moške kot tudi obe dekleti.

Danes počiva junaški Batreja na vaškem pokopališču v Otočcu (nekdanjem Šentpetru), spomin nanj je ohranjen v novomeškem muzeju, v samostanu Pleterje in v srcih vseh, ki smo ga poznali, spoštovali in imeli radi. Spominske zapise njegovih planinskih tovarišev - alpinistov sem že omenil (naj dodam še Režkovega - **Boris Režek**: Ugasli smehljaj, v spomin padlim tovarišem, Planinski zbornik 1945, str. 52-54). Planinski dom pri nekdanji Gosposdični na Gorjancih, ki jih je tako ljubil, pa nosi njegovo ime.

Naj zaključim z **Otonom Župančičem** (saj smo bili slavisti):

*V slovesnih krogih, široko razproženih, zbrani
leto in dan nekaj mrmrajo velikani
o večnosti in minljivosti ali kaj,
in da življenje in smrt enak imata sjaj.*

Zmagovalci E-6

Znani karlovški planinci Željko Starčević, prof. Marija Kerhač in dr. Ante Starčević so v celoti prehodili Evropsko pešpot E-6 od Köbenhavna prek Flensburga, Kiela, Eschweha, Fulde, Freistadta in Eibiswalda (Ivnika) ter po Ciglarjevi poti od Drave do Jadrana prek Klane prišli do Kastava in Rijeke.

Isti planinci so v celoti prehodili tudi pet planinskih poti in pešpoti, ki z različnih strani pripeljejo v Mariazell, pri čemer so za nagrado dobili značke teh poti, okrašene z rdečim, belim, modrim, zelenim in rožnatim kamnom, pač odvisno od tega, za katero pot gre. Prav tako so v celoti prehodili pešpot »Bavarski gozd«, Nordwaldkammweg« ter Severo-jugozahodno pešpot 05 od planinskega doma na Nebelsteinu proti jugu vse do Ivnika.

dr. Ante Starčević

ANČKA USENIK JE BILA PRED 60 LETI PRVIČ NA STREHI SLOVENIJE

LEPI SPOMINI NA TRIGLAV

Spomin na prvi vzpon na Triglav leta 1933: Tomaž, Lojze, Bernard in Ančka

Letos, ob dvojnem zlatem jubileju slovenske planinske organizacije, je Ljubljancanka **Ančka Usenik** praznovala več kot prejšnja leta: letošnjega 26. julija je dopolnila 81 let, nekaj mesecev pred tem ji je njeno matično planinsko društvo Ljubljana Matica ob svoji stoletnici

Leta 1935 se je Ančka Usenik kar sama povzpela k Aljaževemu stolpu

Ančka Usenik, navdušena planinka, ki se bo sredi letošnjega septembra spominjala svojega prvega vzpona na Triglav izpred 60 let.

podelilo srebrni častni društveni znak, letošnjega 17. septembra pa praznuje 60-letnico svojega prvega vzpona na Triglav, saj je prvič stopila na najvišjo točko svoje domovine že davnega leta 1933, od takrat pa še velikokrat - in vse svoje vzpone ima skrbno zabeležene in nekatere od njih tudi lepo fotografsko dokumentirane.

Ančka Usenik se je rodila v Robu na Dolenjskem v družini, v kateri je bilo dvanajst otrok. Starši so imeli gostilno in trgovino, so bili torej premožni, leta 1925, ko je bila Ančka stara komaj trinajst let, pa je bilo treba vse imetje prodati. Tako je morala zelo mlada prijeti za delo, kajpada v gostinstvu. Temu poklicu se je odločila posvetiti, končala je visoko gostinsko šolo, vse življenje službovala v gostinstvu in leta 1970 odšla v pokoj.

Kot sedemnajstletno dekle se je zaposlila v hotelu Kos v Bohinjski Bistrici, kjer je spoznala **Tomaža Godca**. Za tiste čase je bil velik in vsestranski športnik, smučar, alpinist in seveda navdušen planinec. Ta mož jo je navdušil za planinstvo, s katerim se poprej ni nikoli ukvarjala, in jo s to dejavnostjo »zastrupil« za vse življenje: najprej s pripovedovanjem o lepotah gorskega sveta, potem s praktičnim preizkusom planinarjenja. Ko je bila po vseh mednarodnih normah ravno polnoletna, stara 21 let, je njo in še nekatere druge znance povabil, če so pripravljeni z njim iti na Triglav.

»Bila sem prav navdušena nad to zamisljivo in še z dvema znanecema sem se dogovorila, da gremo na pot 17. septembra leta 1933 iz Bohinja,« nam je te dni pripovedovala Ančka Usenik. »Tri dni smo potrebovali za to pot: prvi dan smo šli skozi Voje do Vodnikove kočice na Velem polju in do Kredarice, drugo jutro smo

Predzadnjič pred vojno na strminah Malega Triglava: takole opremljene so takrat hodile po gorah ženske

Korajža pa taka: sestra Rozika na Aljaževem stolpu leta 1940, junija, ko je bilo snega do vrha stolpa

zgodaj prišli na vrh Triglava v prekrasnem vremenu, ki je ponujalo veličastne razglede in pustilo nepozabno doživetje, še isti dan smo krenili do Sedmerih triglavskih jezer in na Komo, kjer smo v Koči na Bogatinskem sedlu prespali, tretji dan pa smo se vsi skupaj vrnili v Bohinj. Tomaž nas je vso pot poučeval, kako se je treba v gorah obnašati, kako je treba gore spoštovati, da te sprejmejo - in še veliko lepih nasvetov za nadaljnje pohode nam je dal. Žal ga ni več med nami.«

Od tistega leta 1933 do lani je bila skoraj vsako leto vsaj enkrat na vrhu Triglava, nekaterih od teh pohodov pa se še posebno dobro spominja.

Na primer tistega leta 1940, ko je šla na Triglav s svojo zdaj že pokojno sestro Roziko. »Tega vzpona se spominjam zaradi najine mladostne zagnanosti in navdušenja, da bi lahko na vrh prišli tudi v slabem vremenu, v neprimerni opremljeni in obleki,« pravi. »Želja je bila takrat pač prevelika in se ji nisva mogli upreti. Snega je bilo toliko, da je na vrhu iz njega gledal samo vršiček Aljaževega stolpa, Rozika ga je zajahala in sem jo tako fotografirala. Le dva dni sva potrebovali za to turo, vrnili pa sva se s povišano temperaturo, lačni in zelo izčrpani, čeprav sva domov prinesli še pol pečene kokoši, ki sva jo bili vzeli s seboj na gorsko pot. Od takrat vem, da se tako na takšne ture ne hodi, saj bi se pohod lahko končal nesrečno.«

V teh šestdesetih letih je večkrat prehodila različne predele Julijskih Alp, toda vse njene želje, vse njene misli in vsi njeni cilji so bili vedno na očaku Triglavu. Na to goro je šla večkrat sama, večkrat v družbi znancev, sodelavcev in prijateljev, skoraj vedno pa je turo dokumentirala

in ima te podatke še vedno shranjene - skupaj z odtisnjenimi žigi in fotografijami.

Od leta 1933 do 1941 je bila na vrhu Triglava vsako leto, med vojno so bili ti njeni pohodi prekinjeni, po vojni je bila spet prvič na vrhu leta 1946 in nato skoraj vsako leto do leta 1972, ko je v njenih dnevnikih štiriletna vrzel. Od leta 1978 je bila spet pet let zapored na vrhu, leta 1982 kot 70-letnica kar dvakrat, nato spet naslednje leto dvakrat in potem še leta 1985, 1987 in 1989. »Po mojih izračunih sem bila na vrhu Triglava najmanj 45-krat - toliko imam dokazil z žigi in fotografijami,« pravi Ančka Use-nik. »Večkrat sem sama ali z družbo prišla do Kredarice, pa zaradi slabega vremena ali počutja nisem šla na Triglav; samo na Kredarici sem bila najmanj sedemkrat - tolikokrat imam te svoje vzpone dokumentirane.«

Z velikanskim navdušenjem pripoveduje o teh svojih triglavskih pohodih: »Doživetja teh vzponov so še vedno najtrdneje zasidrana v mojem srcu,« pravi. »Ti vzponi so mi v življenju pomenili zelo veliko in mi še vedno pomenijo, ko gojim spomine nanje.«

Ekološki gorniški turizem

Ekološki turizem postaja vse modernejši. Japonski potovalni urad JTB se je spomnil nove različice ekološkega turizma, ki med drugim vključuje obisk pogorja Hakone. Turisti odidejo na to pot iz Jokehame, v celotnem programu pa je vključeno tudi 90-minutno pobiranje smeti, papirčkov in drugega, kar so na teh poteh odvrtili drugi turisti. Koške in vreče za smeti dá seveda potovalna agencija, prav tako pa po koncu nabiranja tudi dobro malico. Računajo, da bodo dobili posnemovalce tudi v drugih turističnih agencijah po svetu, vprašanje je le, kdo bo prvi naslednji, ki se bo tega lotil.

ROBLEKOV DOM POD BEGUNJŠČICO (1657 M) OSKRBUJE FANI VENE

OSKRBNišKI TRIO V KARAVANKAH

IVANKA KOROŠEC

Roblekov dom je ena od najprivlačnejših planinskih točk v Karavankah. Tudi tisto sončno majsko nedeljo je bilo vse polno obiskovalcev. Koča sicer še ni bila redno odprta, vendar je oskrbnica prihajala vsak konec tedna in jo gostoljubno odprla za številne planince.

Koča stoji na zahodnem grebenu Begunjščice, ime pa nosi po lekarnarju **Hugonu Robleku**, ki je poleg drugih znanih mož polagal temelje našega planinstva. Kočo oskrbuje PD Radovljica, odprta je od sredine junija do konca septembra. Dostopi so možni iz Begunj oziroma Drage, prek sv. Petra, iz Rodin mimo Sankaške koče, bodisi na preval Smokuški vrh ali iz Podljubelja čez Preval mimo studenca Roža ali od Planinskega doma na Zelenici.

PRVO PLANINSKO OSKRBNİŠTVO

Oskrbnica je letos **Fani Vene** iz Sela pri Žirovnici. Pomaga ji mož Anton in tudi vnuček Rok. Gospa Fani je pred upokojitvijo delala v Planiki na Breznici, mož pa pri Gradincu v Kranju. Kar oklevala sta, ko sta videla razpis PD Radovljica. Kdove, ali bi se tudi odločila za tako radikalno spremembo življenjskega sloga, če ju k temu ne bi spodbudil njun zet **Brane Zupančič**, navdušen gornik in mladinski vodnik pri PD Radovljica.

Gospa Fani je nadvse zadovoljna z Roblekovim domom.

»Oprema je v redu, posebno kuhinja je dobro opremljena. Ima vse potrebno, posoda je nova in dovolj jo je.«

Tako se bodo njene kuharske spretnosti, ki so se do zdaj kalile le v družini, izkazale tudi tukaj. Vendar je prav dosti lagodnega življenja tukaj ne čaka.

»Še sreča, da je bil pred nedavnim dež. Sedaj imamo okrog dva kubika vode,« je povedal Anton, Fani pa ga je dopolnila: »Za prvo čiščenje smo uporabili vodo, stopljeno iz snega, ki je ležal še tod okoli. Tako smo precej vode privarčevali. Sicer pa smo glede vodne oskrbe odvisni izključno od kapnice.«

Kuhinja ponuja v glavnem enolončnice - joto, ješprenj in podobno. Z mesom stane 300 SIT. Prenočišča so 400 tolarjev za člane in 800 za nečlane, na skupnih ležiščih pa 300 oziroma 600 tolarjev.

Oskrbnica je bila pred začetkom sezone na seminarju, ki se ji zdi prav koristen, saj se je seznanila z mnogimi uporabnimi stvarmi. Žal

pa z rjuhami, ki naj bi jih planinci nosili s seboj, na Robleku še ne prakticirajo. Perejo res ne tu, ampak vse odnašajo v dolino. Treba pa jim je priznati, da dosledno upoštevajo priporočilo, da se v koči ne kadi. Če že ravno dežuje, potem kadilcem dovolijo kaditi v veži, sicer pa samo na prostem. Bravo!

Gostje so tokrat prihajali z vseh strani, vendar na začetku sezone še niso bili prepričani, ali bo koča že odprta ali ne; zato so hrano večinoma nosili s seboj.

OČIŠČEVALNA AKCIJA

15. maja je Mladinski odsek pri PD Radovljica organiziral čistilno akcijo. V dejavnost Mladinskega odseka PD Radovljica je vključenih okrog 60 osnovnošolcev v Lescah, Radovljici in Mošnjah. Poleg planinske šole so značilni tedenski sestanki v radovljiškem gasilskem domu, kjer se dogovarjajo za hojo v gore. Vsak drugi teden popeljejo več kot 40 otrok na izlet, pozimi nekoliko nižje, od pomladi naprej pa tudi višje. Čistilno akcijo na Robleku je izpeljal načelnik odseka Brane Zupančič, zet oskrbnice Fani, skupaj z gospo **Marjeto Rojnik**, učiteljico iz osnovne šole v Lescah. Gospa Fani je povedala, da se je zbralo 42 otrok in 7 odraslih planincev. Med štiriurno hojo prek Sv. Petra in Poljske planine niso našli veliko smeti; nabrali

Oskrbniški trio v Roblekovem domu pod Begunjščico

so jih le dve vreči. V poraščenem bregu pod kočo na Robleku pa je ležalo zelo veliko embalaže hrane in pijače, steklovine in pločevine. V okrogli uri so marljive roke pobrale za 120 polnih vreč odpadkov, iz grmovja in skalovja so potegnili tudi nekaj večjih kosov odvrženega materiala. Gospa Fani obljublja, da bo njena skrb med drugim čistoča okrog doma. V koči so tudi plakati, s katerimi opozarjajo na odnašanje smeti v dolino. Lani jih je tja nosil nosač, tokrat pa so vreče odpeljali s helikopterjem. Bilo je kar 120 vreč in nad tem bi se morali zamisliti tudi prejšnji oskrbniki, ki pa jih ni bilo na čistilni akciji.

Medtem ko sem govorila z gospo Fani, je vnuk Rok sedel pri mizi in igral z enim od obiskovalcev igrice »štiri v vrsto«. O, velik je že, jeseni že pojde v šolo! Ima že polovico transverzale narejene, ker ga očka povsod vzame s sabo. Stari mami rad pomaga, pripraven je za vse. Med drugim sem videla, da je bil tudi blagajnik: medtem ko je njegova stara mama natančno in vestno zapisovala izkupičke na list, je on urno splezal na zabojo za drva, ker bi bil sicer premajhen, vzel od gosta denar skozi okence v kuhinjskih vratih, nato splezal z zaboja, položil denar v miznico, ga lepo sortiral in potem vrnil potrebno drobiž.

Z gospodarjem kočice **Jožetom Maroltom** se

gospa Fani dobro razume, prav tako tudi s pomočnikom **Tonetom Tomšetom**. Dobava hrane in materiala poteka v redu. Večje stvari - pijačo, moko, sladkor - vozijo s helikopterjem, druge stvari pa sproti s konjem.

Kar je administracije, opravijo zvečer, saj čez dan ni časa. Gospa Fani dobi 20 odstotkov od prometa. Vendar v gorah še nisem srečala oskrbnika, ki bi mu bil zaslužek edina in glavna stvar. Za gospo Fani je oskrbnišтво sprememba, izziv, predvsem pa dober planinski zrak kot zdravilo za astmatične težave.

»Če bo taka gneča, kot je danes, mi bodo popustili živci,« je mimogrede omenil Anton.

»To je le začetna trema,« meni gospa Fani. Človek se vsemu privadi, posebno če vidi, da mu radi priskočijo na pomoč člani društva. Upa, da bo tako tudi v sezoni in v najhujših konicah. Njena največja želja je, da bi bili zadovoljni vsi, društvo in obiskovalci kočice.

Poslovlili smo se in napotila sem se navzdol. Predno me je objel gozd, sem še enkrat pogledala nazaj na Begunjščico in se spomnila Avsenikove pesmi:

*»Prelepa zelena Begunjščica,
zame najlepša si od vseh gora...«*

Tako verjetno misli tudi gospa Fani, oskrbnica Roblekovega doma, čeprav je večinoma nima časa drugače opazovati kot izza štedilnika.

PRI FARJIH NAD PREPADI SE BAVŠKI GRINTAVEC ROSI

BOŽANSKA PREDSTAVA V TRENTI

MARIJAN LIPIČNIK

Mmm, kako slastni so takšni trenutki! Redki in kratki. Kakor odgovori modrega **Nāgasene**, ki ga je kralj Milinda izkušal. Čeprav ga je pretkani mogotec hotel le osramotiti, je moral vselej znova priznati: »Pameten si, Nāgasena!«

Pa je bilo to pred več kot tisoč leti - kakor gore, ki ne priznajo let; če jih čas obrusi, jih naredi še lepše.

Kadar se navadni smrtniki podajo v gore, v starodavna bivališča planinskih vil in škratov, bajeslovnih bitij, katerih sila je vsem neznana, se njihov srca tesnobno navdajo s hrepenenjem za njihovo nadnaravno močjo. Kakor plahi verniki, ki gredo v tempelj za novimi navdih.

Naše potovanje v julijski svet smo pričeli že v petek, 23. julija, da bi žejni lepota in srečni v omamni bližini nevsakdanjih prizorov zmogli prespati v Poštarski koči, tik pod Vršičem ali nad njim, kakor nekateri imenujejo storžič nad Suho Pišnico ali drugi prelaz onkraj Kamnitnice.

Ko smo se v planinskem zavetju znova prešteli,

nas je bilo avtobusarjev in hitrih prebežnikov z avtomobili skupaj okoli štirideset. Marsikdo je še pred spanjem stopil na visoko razgledišče nad kočo, da je vdihnil košček veselja ter uzrl zares škrlatno steno kraljičine oprave, ponosni Špik navpik in harmonikaško raztegnjenega očaka Prisanke, ki mu izpod Turna curlja Slap pod Hudičevim žlebom, ki včasih pomežikne z enim, včasih z drugim očesom, a le tistemu, ki zna zbrati dovolj poguma in pregleda razbrazdano mu čelo, vse od Hudičevega stebra do Gladkega roba. Še Mojstrovka se je prizanesljivo bleščala, smejala, saj se je zdelo, kot bi v Robičju zagorelo; pa ni bilo tako hudo, le vršički so se vneli, pozlatili v zarji.

Potem je oskrbnik kajpada zagiral na harmoniko - ne toliko za ples, bolj za veselje (in nihče ni vprašal za drugi TV Dnevnik) in pozaspali smo, da bi lahko zjutraj vstali, kot smo se zmenili, še pred zoro, preden divji petelini zapojo.

Ujeta deklica nas je še s polzaprtimi očmi pospremila tja dol v Zadnjo Trento, toda ob pogledu na Jalovčevo možato silhueto smo postali vsi do kraja budni, tudi tisti, ki so na tistih

serpentinah morali nadštevni stati v avtobusu in si niso ravno najbolj želeli pogledati resnici »globoko« v obraz.

Preden smo stopili po produ Suhega potoka, ki pelje v zatrep po Zadnji Trenti, nam je uspelo še posneti »gasilsko« za tiste, ki niso bili takrat zraven (bogvedi, če bodo tudi slike).

Potem pa »hajdi« - in že smo mleli pod nogami grobi in drobnozrnati nanos nikjer vidnega potoka. Sem ter tja smo prešli suho strugo, iščoč nežno bledih znakov, da so kdaj hodili tu pred nami vrli markacionisti. In če so kdaj, potem so nalivi večše zabrisali vsakršno sled. Le tam, ko je pot že pomolela iz širokega korita, se je rdeče-belo poblisknilo.

TAM JE RAJ NA ZEMLJI!

Nekomu je zmanjkalo moči. Saj ni, da bi o tem kaj dosti govorili. Tovarištvo v hribih pred vsem zdrži; prav to so lahko dokazali tisti požrtvovalni fantje, ki so ga pospremili v izhodišče. Potlej se pot povzpne med balvani in odlomljenimi čeljustmi, ki jih je nanese izpod Skutnika, v breg

V koncu in čezenj, po prvih klinih do znamenja ob poti. Pomni: Vedno ti zdrse tam in takrat, ko najmanj pričakuješ!

V globini pod stezico vabita šum in pršenje nepresušnega izvira, ki pada v skoku do smaragdnega tolmana. Morda vabijo spletične vil utrujene in žejne. Gorje tistemu, ki se da zaveštil!

Ostali, ki gredo po pravi poti, morajo čez planino Zapotok.

»La divina comedia!« Verjetno je res, da je raj na zemlji in kakor je tožil Goriški slavček, je košček paradiža prav tu, v objemu Jelenka, Zagorelca in Srebrnjaka, sam Grintavec Bavški mu daje hlad in senco.

Zelene trate, polne cvetoče planinske detelje in lanu, zvončnic in visokega vaneža obkrožajo opustel planinski stan, polpodrto domovanje zdavnaj odsejenih planšarjev in njihovih ovac.

Zagotovo so se v skodelah bistrih studencev tudi drobnica in njihovi čuvaji zlahka odžejali - enako kot se je naša skupina, ki je bila potrebna tudi gržljajev iz popotne malhe.

Žičnica Golobar - gozdarski muzej na prostem

Pri Bovcu v Trenti je bila konec maja ob Tednu gozdov otvoritev žičnice Golobar, ki jo je Soško gozdno gospodarstvo v sodelovanju s Triglavskim narodnim parkom in s pomočjo sponzorjev (ATC Bovec, Zavarovalnica Triglav, o. e. Nova Gorica) letos uredilo kot gozdarski tehnični spomenik. Poleg tolminskega župana **Viktorja Klanjščka**, direktorja TNP **Janeza Bizjaka** in direktorja SGG Tolmin **Janeza Rota** so bili na otvoritvi tudi nekateri lokalni predstavniki krajevnih skupnosti in turističnih društev ter osnovne šole.

Transport s krožnimi gravitacijskimi žičnicami je bil več kot pol stoletja najbolj izpopolnjen način transporta lesa iz alpskih gozdov. Šele v zadnjih dvajsetih letih so v te namene gozdarji razvili motorne gozdarske vitle. Golobarska žičnica je bila ena od zadnjih še delujočih gravitacijskih žičnic, danes pa je eden od redkih ohranjenih takšnih objektov v Sloveniji. - Žičničarstvo ima na Bovškem zelo bogate tradicije, saj je bila žičnica Golobar izviren tip krožnih gravitacijskih žičnic, imenovan »Tolminka«.

Objekt bo v prihodnje služil v turistične namene in obenem za stike gozdarstva z javnostjo na tem območju, saj želijo gozdarji slovenski gozd, ki pokriva več kot pol Slovenije, bolj približati tako Slovincem kot tujcem. Od turističnega trženja je sedaj odvisno, kako bodo objekt vključili v alternativne turistične programe. Gozd je namreč ena od najpomembnejših

Golobarska žičnica - edinstven muzej v naravi.

alternativnih turističnih ciljev v Sloveniji, saj so naše gore in morje premajhne celo za Slovence.

Golobarska žičnica je bila dolga 2100 metrov, višinska razlika med spodnjo in zgornjo postajo pa je bila 638 metrov. Dnevno je lahko prepepljala več kot 100 kubikov lesa, od leta 1956 do 1968 pa so po njej spravili 30.000 do 40.000 kubikov lesa.

Sicer pa je golobarsko žičnico v letih 1931 do 1935 postavilo podjetje Balant-Kosmač zaradi izkoriščanja obsežnih gozdov na Golobarju. Do leta 1942 je bila v različnih zasebnih rokah, leta 1949 jo je prevzelo Gozdno gospodarstvo Tolmin, leta 1969 so jo zadnjič pognali zaradi transporta žičnega žerjava v Meline, od koder so z njim spuščali les na cesto, leta 1989 so z žičnice zaradi varnosti odstranili nosilno žico in popravili spodnjo postajo, letos pa so objekt uredili v turistične namene.

Edo Kozorog

Planinska pot pa nas je gnala navkreber po macesnovem gaju in še navzgor, da so tudi najstarejša drevesa nizko čepe, pritlikavo govorila o zimah, kakršne znajo tu gori divje in prosto besneti. V Grintavcu se kar na dveh mestih v steni ogromno bleščita odkrhnjeni skali, vsepovsod navpično razpokano pečevje vztrajno preti. Na melišču, kjer ajdovski velikani sejejo drobir, gre pot ven iz rušja, pod ostenje mimo izsušenega ledenika.

Od Kanje sem pa tja za Sravnik so pihljale nežne, tople sape, da so avrikliji, tu in tam kakšna murka, nežno vztrepetali ob misli, da bo skoraj spet jesen.

NA VRHU, 2344 METROV VISOKO

Tam pri razcepu »Lažje« in »Težje« na vrh se pot poslovi od zelenja, le kakšen otoček zvončnic in skalovju še cinglja, nežno planinski lan prikimava.

Največji junaki, ki zmorejo vsaj toliko poguma, da takoj pogledajo v Bavšico, so šli Pri farjih čez Kanjo - in tam gre zares in za nohte. V čvrsti skali so napeta varovala tolikanj drzno, da je še njih uporaba hrabro dejanje, kaj šele delo tistih, ki so tamkaj gladko postlali.

Ostali nič manj hrabri so sopli po žlebu in direktno na greben, kje se zopet združita obe poti.

Pod vrhom je »eno prav zanimivo mesto«, zatoj tisti, ki niste šli z nami, vedite, da je bil vodja naše planinske sekcije ravno pravšnji za mero, kdo še lahko prileze tam skozi. Oguljenih kolkov in malce tudi zadihani od dolge poti smo vendarle prilezli na vrh 2344 metrov visokega Bavškega Grintavca. (V primerjavi s kamniško-savinjskim Grintavcem je ta vsaj komunalno bolj urejen - brez gamsjih grint.)

Seveda smo »poštempljali« slovenske transverzalne bukvice in knjižice »Po poteh prijateljstva«. Pač so se tu dogajale tudi mnogo manj administrativne dejavnosti, katerih najbolj slo-

vesen, o, pa tudi boleč trenutek je bil prav krst vseh v nebo vpijočih udeležencev. Fiksi, kdo ga ne pozna, je bil za rablja, boter Jože je podelil krstne liste že na varnem, v dolini.

Potlej smo se srečni skoraj zadržali navzdol, za Malim Grintavcem in pod Kolom v Predolino, ogibajoč se nevarnih pasti krušljivega apnenca. Nad zelenim okrešljem so nas že spet pozdravljale zlatice, šopi kamnokreča in kobulnic.

Med borovci smo se spustili prav do lovske kočice na Planini nad Sočo. Iznad strmali Sončnega vrha smo prešerno sanjavi opazovali najlepšo vseh gorskih dolin, trentarsko podolje s stransko zajedenimi pritoki. Opazili smo Krn in gore okoli Komne, šiljasti Kuk, se nasmihali Črnemu vrhu (1515 m), ki najmanjši v kraljestvu ne zasluži slave, kot bi mu jo morda še na Pohorju vdano peli. V Lemovju, v starem zaselku nad Sočo, je bilo vse mirno; še šentjanževke brati niso branili, drugi neutrudni pa so se za »marelami« potili.

UTRUJENO - MISTIČNI ZAKLJUČEK

V prisojnem bregu in po raztolčenih stopnicah pa skozi gozdni rezervat strašljivo-pravljicnih bukev smo po kapljicah prilezli v Sočo; nekateri tako dobesedno, da so se ovedli šele goli v sedlu razpenjenih valov.

Žuljev ni bilo za prešteti, toda ko smo popadali tam pri spomeniku padlim, že pri gostišču Zelni bor, so nam tekline tudi tiste gobe, ki so jih pripravili posebej za nas.

Navsezadnje, če zaključimo mistično, kot smo vedoželjni pričeli, smo se tudi vrnili domov z neko novo, vsepovsod pričujočo vero v dobro.

Kogar napolnijo slike posnetkov z gora, ta bode gotovo z bistrim pogledom ločeval zrnje med snetjem tudi kdaj v senčni, megljeni dolini.

*»Spet zbrani prijatelji stari,
smo segli si v roke nočoj,
združile so gore nas naše,
planine prelepe brez mej.«*

Mesec dni v ledu

Reinhold Messner, sloviti južnotirolski alpinist, je spet dobil stavo. Tokrat ne za dejanje v gorah, svojem dolgoletnem kraljestvu, ki ga je tako suvereno obvladoval, temveč v neskončni ledeni puščavi največjega otoka na svetu, za prečenje Grenlandije po dolgem. Pohod, ki ga je alpinist, graščak iznad Merana na Južnem Tirolskem, maja in junija letos opravil s svojim bratom Hubertom, je trajal nekaj več kot mesec dni, samotna popotnika pa sta v ledu, snežnih viharjih in tudi sončnih dneh opravila natanko 2250 kilometrov poti.

Bradata, dolgolasa brata sta razmeroma

hitro napredovala po ledenem brezpotju Grenlandije zato, ker sta v vetrovnih dneh drsela po ledu na saneh z jadri, tako da sta v najhitrejšem dnevu, ko je bil izkoristek vetra najboljši, prepotovala kar 120 kilometrov. Reinhold Messner to pot sploh ni prvič krenil v neznani večni led, zato je na tej najdaljši grenlandski poti izkoristil bogate izkušnje. Sploh pa veliki alpinist, ki se je povzpel že na vse osemtisočake na svetu, sledi izročilo mnogih alpinistov, ki so potem, ko jim je zmanjkalo izzivov v najvišjih gorah, iskali nove meje zmogljivosti na ekstremnih potovanjih po ledenih planotah ali puščavah, zmeraj tam, kamor še ni stopila človeška noga.

DVA KONCA ENEGA SAMEGA LEPEGA DNEVA

POLETJE NA TRAVNIKU

RAFKO TERPIN

Poletje je in zgodnja ura.

Sosed me pripelje do Treh smrek v Tisovcu. On stopi za lovskimi blagri, mene prevzame dolgo pričakovana pot proti Škrbini in še dlje. Cesta je hladna in docela prazna. Vidim, da so gozdovi bližnji in daljni. Na robovih zmanjka korakov, a plavina, ki se prav tam spočenja, me je polna. Obljudene doline so se prijazno poskrile.

Pod krošnjami se mi duša drevesasto razraste. Pojdiva, ji kimnem, morda seževa tja, kamor nama ni vedno dopuščeno!

Prvo sonce udari po prevzetnih očeh. V klancu in za njim je gozd visok, v vrtače vodijo zgolj začetne poti.

Lepota je hladna in tiha. Do Poslušajna je tako. Tam se cesta najvišje vzpne. Koliko ur v letu bledem o tem odmaknjem kotu! Kolikokrat na leto mi je dano za nekaj minut prilesti sem gor! Kaj boš, se moram trezniti, tu imaš svoj praznik!

POLETNO JUTRO IN DOPOLDNE

Sedem h kraju bele ceste. Spodaj se naklonjeno vdaja prostrana gozdna rupa. Z goljaških vršacev gode navzdol razpuščen greben, nakodran, da bi se kdovekje izničil. Daleč je. Občutek odmakljenosti hladi vročo dušo. Poživljajoča je zavest, da me bodo le noge ponesele do konca poti. Slap čvrste moči lije vame. Res mi je dobro. Trenutna potreba mi je v slepo dolino zaprt pogled. Povsod čakajo, žive in mro visoke jelke. Starost. Z bradovcem opredena drevesa. V razklanih tleh domuje gorjanska podrast. Rekel bi, da živi ta svet visoko pomlad. Kdaj se bo tod spustilo poletje?...

Tako je zvalila Grenlandija tudi japonskega alpinista **Naomija Uemuro**, ki je plezal po svojih smereh v Himalaji in drugih svetovnih gorstvih, in sedemdesetih letih pa se je s pasjo vprego začel poganjati po ledenih širjavah, dokler ni leta 1978 počez prečkal tudi Grenlandijo. Za njim je ponovil tvegano pot Nemec **Will Steger**, leta 1983 pa Švicar **Peroni**, ki je prečkal veliki otok s smučmi.

Med velikimi alpinisti, ki jih je zamikalo odkrivanje divjega sveta v najbolj odročnih krajih našega planeta, sveta v bližini tečajev in pod ravnikom, je tudi Italijan **Walter Bonatti**, ki je še bolj kot eden izmed najboljših alpinistov na svetu zaslovel po svojih knjigah in reportažah s teh potovanj.

Tiho je. Žive duše ni daleč naokrog. Strelav ni slišati. Še ptic ni... Nazadnje, trenutek preden se vzdignem, sem prepričan: kar pokramljal bi s kom!

Zaključam proti Škrbini. Že na prvem prehodu, še pred Sončnim robom, se spustim po otrebljeni stezi proti Hudemu polju. Kaj so vsi gozdovi visoki? Z gladkimi bukvami poraščen dol počiva v jutru brez rose. Pod krošnjami sva sama s pomladjo. A jagode so osmukane. Srnjakov lajež poskočno pojema za debli. Neba nikoli ne zmanjka.

Hudo polje je marosen travnik pod Sončnim robom. Sladko jo mahnem počez prek pokošenelega. V mladem smrečju pod pomnikom je še vse temno.

Poletno jutro leze v dopoldan. Gozd se je ves zbratil z dnevom. Moja uboga, drevesasto razraščena duša bi se rada potepala z njima. Poskusimo, se smejem vase... Pa gremo v štirih čez Gnelice na Krekovše in za Osredkom do Korenovša. Od tam je le še nekaj minut spusta do dna doline.

Sredi dneva vem v Beli med svojimi. Eden od kopalcev. Po kosilu se greva z ženo namočit. Dan je pekoč. Dopoldanski gozdovi so še vsi v meni, blagodejno so mi obležali v duši in telesu.

Tedaj me nepričakovano strašno usekajo po očeh. S pirom nacejeni posedajo nad cesto. Besede drugačnosti vro iz njih. Moji zmotnjeni šolarji! Naši, moji fantje! Nekaj jih je letos zaključilo osmi razred, ostali so leto ali dve starejši. Sredi zlatega dne so se nekateri od njih lotili totalke. Odbili in odštekali bodo prekleti svet staršev, učiteljev, šol in bodočih poklicev. Stran bodo šli. Lajšt z vsem inventarjem bo ostal le nekakšen steklen okvir; skozenj bodo v mimoidoči dan upirali svoje zadete oči.

POLETNO ZGODNJE POPOLDNE

Ob vodi so še drugi. Pevca prizadevno lovita melodijo, eden od njiju v dobrem ritmu mlati kitaro. Znanega mladeniča pravkar prinese na mopedu, prva misel mu je največji vrč piva. Dva butneta v skoraj prazen žonf. Bosta zmogla ven, se zbojim? Preveč plašen sem. Kamor pogledam, se mi zdi, da sem na samem z njimi. Množica poletnih teles jih ne more posrkati vase. Vrvež priljubljenega kopaljšča ob sotočju Idrijce in Belce jim je kulisno pročelje. Za ful sceno mora biti tudi to. A ful scena je razdišavljen zrak, ki bi ga veter lahko prignal od koderkoli. Dolina se odpira in zapira, bregovi padajo do dna in dlje. Kdor hoče, mu strmine

ustrezljivo stisnejo dušo. Smreke so obrobje nebes, znajo kimati in valovati, meje k trdnemu brišejo. Stoteri človeški glasovi so lahko nedoživeti in potreben balast. Pozaba prehitve doživetje. Vsi otrpli moji fantje živijo mimo. Izneverili so se svojim čutilom.

In trava kar raste. Med fižolovimi latami in koruzo. Osnovnošolci se skoraj hvalijo, da je ni težko dobiti. Kako? Da niste ničesar opazili? Oči jih izdajajo, v očeh so laž, padec in zlom! Pa stran gledajo.

Učitelji, ti dežurni krivci, nemara lebdijo v svojem ozkem svetu?! Kaj bi lezli ven! Od daleč jim je videti, da do mladih ne zmorejo! Da, kimaajo smreke še v brezvetrju.

Boli. Boli me, da jih poznam, a to reči je smešno, žalostno in trapasto. Boli me, da sem in da se ne morem izmakniti. Bolečina, kaj si

tudi krivda? O, gozdovi jutranji in dopoldanski, vedel sem že prej: le iz sebe vam je mogoče vlivati miru! Bom od letošnje pomladi naprej v neskončnost prebiral strašni paternošter otroških oči? Saj sem že prej le stežka prenašal lastno nezaupljivost! Kako bo to?

Nisem z njimi, vendar čutim, kako cepajo. Enega svojih oblečenega treščijo z lajšta. Ves zasopljene pribeže iz vode. Nekdo nezdravo onečedi šotor. Sence črnih smrek pokrijejo onemogla telesa. Sredi poletnega popoldneva se pod drevjem frendovsko zgoste dobre sence. Mrč in mrk.

Idričja in Belca sta zmerni vodi, vsaj tu na so-točju. Prehitevati se ne da. Na golem travniku ostanejo izpraznjeni zaklji, pretre piksne, čiki, tu in tam kakšen prodnik, ostanki požrtega. Živali čakajo.

NE PRIDE DALEČ, KDOR GRE KAR NARAVNOST

SAMOTNE POTI ŠTAJERSKIH GOZDOV

SAŠA STOPINŠEK

Kakšnih deset dni pred izletom je bil objavljen razpis za dvodnevno turo po dolini Triglavskih jezer. Ves teden sem nekako oklevala, ko pa sem iz časopisa izvedela za zasoljene cene prenočevanja v Koči pri Triglavskih jezerih, sem turo dokončno izbrisala iz svojega načrta.

Ko sva tako z Igorjem premišljevala, kam bi se skrila v napovedani vročini, sva se odločila za prostrane gozdove med Slovenj Gradcem in Solčavo.

V soboto sva se tako odpeljala do Poštarskega doma pod Plešivcem in ob osmih začela najino pot. Ker je edino prekletstvo tega, da si bil kdaj v izobraževalnem centru v Bavšici, to, da je zate za hribe potrebna za navadne turiste nepotrebna oprema, sva seveda veselo tvorila težka nahrbtnika. Čeprav je bilo še zgodnje dopoldne, je bilo že peklensko vroče in goste krošnje dreves med nama so nama kar prav prišle.

MOČNO OBLJUDENE PLANINSKE KOČE

Nekaj čez deseto se je na Uršlji gori že trlo sobotnih izletnikov, družin in jadrlnih padalcev. Ko sem od prezaposlenega natakarka končno vendarle dobila pretirano dragi ori s kislom (to sem ugotovila šele v naslednjih postojankah) in vase spravila košček čokolade, sva se odpravila proti Slemenu. Ob poti navzdol sva srečevala mnogo ljudi, ki so se potili proti vrhu. Počasi je postajalo že neznosno vroče. Namesto da bi uživala v tišini gozdov, so nama ves čas parali

živce strelci na glinaste golobe, ki kar niso hoteli odnehati. Medtem ko sva okrog Uršlje gore še srečevala planince, je bila najina pot na Sleme prav samotna. Le strelci na glinaste golobe so motili najini duši, da bi se napili gozdne tišine. Šele na Slemenu, kamor se dá pripeljati tudi z avtomobilom, sva spet srečala ljudi. Po polurni malici sva zapustila tudi to mravljišče in se odpravila proti Smrekovcu.

V prostranih gozdovih sva končno prišla do miru in pravcat užitek je bilo hoditi po gozdnih cestah. Ko se je kasneje pot zožila na stezo, sva imela občutek, da zadnjih nekaj let nihče ni hodil tod.

Med hojo sem razmišljala, kako prijetno se je potikati takole po samotnih poteh, namesto da bi pri Triglavskih jezerih gledala trume osvajačev našega očaka.

Malo pred pol peto sva tako prišla na novo avtomobilsko mravljišče - do Koče na Smrekovcu. Oba sva bila že kar precej utrujena in premlevala sva, ali naj sploh še nadaljujeva pot ali naj prespiva kar tukaj. Med premišljevanjem sva potešila lakoto in žejo in preklinjala skupino piknikarjev, ki je nekaj nižje glasno navijala radio.

Ker je bil dan še vedno lep in ker o napovedanih nevihtah ni bilo ne duha ne sluha, sva se ob pol šestih odpravila proti Raduhi.

Vrh našega najmlajšega vulkana sva prihranila za prihodnjic in se po njegovih samotnih pobočjih odpravila dalje. Vsake toliko časa sva se ustavila ob borovnicah, ki so bile na gosto posejane ob poti. Če bi imela več časa, bi se vsedla mednje in se ne bi premaknila kakšno

uro ali dve. Po čudoviti poti sva vendarle že rahlo utrjena sledila markacijam proti Komnu. Ker se je sonce že poslavljalo za smreke in ker naju je kašipot opozoril, da naju do Travnika čaka še ura pešačenja, se na Komen nisva povzpela.

Po desetih urah pešačenja, ko so me noge od ravnine že pošteno bolele in je Igor sanjaril o tušu, jaz pa le o klopi in postelji, sva stopila v prijeten Antejev bivak na Travniku. Prijazno so naju postregli s čajem in čez uro sva na posteljah pod streho že trdno spala.

NA POTI OD ZORE DO MRAKA

Jutro je bilo turobno. Oblačno, vetrovno in hladno. Ob osmih sva zapustila prijazni bivak in jo mahnila po gozdovih proti Loki. Na pobočjih Raduhe naju je že srečalo sonce in spet je bilo tako peklensko vroče. Mislim, da je že čisto odveč omenjati, da na poti nisva srečala nikogar, nobenega planinca, krave pa ne štejejo. Spustila sva se na Loko in z obžalovanjem ugotavljala, da na vrhu, ki se je ovijal v oblake, ne bo prav nobenega razgleda. Za ducatom ljudi, ki so se proti vrhu odpravili že pred nama, sva jo ubrala tudi midva. Višje ko sva prihajala, bolj hladno in megleno je postajalo in vedno bolj se je kazala moja utrujenost. Na vrhu sva se prav na hitro vpisala, se pozanimala, kakšna je zavarovana pot na Grohat ter pospravila palice, ki so nama do tedaj ves čas dobro služile. Spust po zavarovani poti je v najino dvodnevno početje vtisnil vsaj nekaj gorskega in plezalskega pečata. Malo za spremembo po dnevu in pol gozdov.

Od utrujenih osvajalcev Raduhe, ki so se ustavili na Grohatu, sva se kmalu poslovila, ker naju je prepodil hladen veter. Do Rogovilca naju je čakalo še dve uri hoje.

Ko sva bila še pol ure oddaljena od Rogovilca, se nama je odprl lep pogled na Solčavo s cerkvico in na drugi strani na s kapo pokrito Ojstrico. Tako sva nekaj časa zamaknjeno strmela v dolino.

Zadnji del je bil precej strm in moja kolena so si že močno želela, da bi se pot zravnala. Komaj se nama je ta želja izpolnila, že sva preklinjala vroč asfalt, po katerem sva capljala proti Rogovilcu.

Ravno ko sva premišljevala, kako bova prišla domov, se nama je nasmehnila sreča v podobi sosedov, ki so se vračali iz Logarske doline. Nahrbtnika sva strpala v prtlačnik, midva pa sva se srečna skobacala na zadnji sedež avtomobila.

Doma sem bila na smrt utrujena, vendar sem pod tušem, ko je po meni tekla prijetno topla voda, premišljevala, da mi je bilo ta dva dneva prav prijetno hoditi po poteh, ki občutijo vse premalo planinskih čevljev v vročih avgustovskih dneh.

BRENCLJEVI PIKI

IZTOK TOMAZIN

ZDRAVNIŠKI PODKOMISIJI GRS

*Kdaj ti bomo prebudili celoletno spanje?
Klic napredka in nesreče niso, žal, le sanje!*

MLADIM ŠPORTNIM PLEZALCEM

*Čeprav pred vami prvi
Lazil prosto sem po vertikalih,
Občudujem vas in hkrati več ne vem,
Kje ste gore, zimo pokopali.*

STANETU BELAKU - ŠRAUFU

*Bil desetletja dolgo gorski si junak,
Po trmi, moči plezari ni nihče enak.
Sedaj usoda tvoje je kosti zrahljala;
Upam, da bo papir, pero ti v roke dala.*

PLANINSKIM PIJANCEM

*Gnil vam je korak,
Ubijate tišino,
Svinjate gorski zrak,
Če že kaj, smradite le dolino!*

PLANINSKIM HOTELIRJEM

*Ni res, da zakupili gorsko ste naravo,
Zato na svojem vrtu le pazite in pasite travo.*

PLANINSKI ZVEZI

*Alpinizem tvoje je nevšečno dete,
Koristno le za trkanje po prsih revnih,
Obljube in besede prazne so tablete,
Ne razumeš, ne podpiraš, žal, želja zahtevnih.*

(NEKATERIM) PREVZETNIM TREKINGAŠEM

*Upam, da Himalaja ni preveč v glavo vam stopila,
Ker po sreči kdaj od spodaj se je zdela lepa, mila.*

MLADINSKI KNJIGI - po izidu knjige »Na vrhovih sveta«

*Alpinisti-himalajci napisali smo prelepo knjigo,
Žal po dolgih letih so izdali jo skupuhi,
Za reklamo, prošnje, lepe običaje gluhi,
Avtorjem namesto knjigo - pokazali so le figo.*

KOZIJSKA GRAPA

MARJAN BRADEŠKO

Visoko nad Trebušo, na zahodni strani, leži nad strmimi, razdrapanimi stenami planota Čepovanskih Vrš. S prevala Drnulk, prek katerega so med grozotami vojnih dni prve svetovne vojne ujetniki prebili cesto, je dostop prav lahek. Vse drugače pa je, če si zahočes kar naravnost iz Trebuše gor. Globoko pod stene je zajedena Kozjijska grapa (Kozjek), iz katere se v začetnem, položnejšem delu poti dvigne strma stezica nekam na desno, v smeri Idrjice, in se od tam vzpne na razgledno Škopico. Najtežji, vendar daleč najlepši in poln doživetij pa je vzpon po sami grapi prav do roba planote. Grapa se konča na najožjem delu planote, na ozkem prehodu med Velikimi in Malimi Vršami.

Pojdimo noter, med prepadne stene in ob šumečo vodo! Stezica bo po zadnji hiši zavila na levo v breg, mi pa bomo prečkali vodo in nadaljevali po naši desni - torej po levem bregu potoka. Voda je iskriva, preliva se med barvani, pada prek manjših stopenj in se peni v tolmuhih. Kmalu je okoli nekaj več gozda in pred nami je lepa pregrada povsem pravilnih oblik, ki jih je v vsej popolnosti sezidala narava sama. Voda se v ustju stisne med veliki okrogli skali, ki stojita na obeh straneh pregrade, in pade preko nekaj metrov globoko. Nedoroglo zatem se struga še bolj zaje v skale in v tesni je lep slap, ki se navzdol pripodi v dve stopnjah. Spodnja je višja in lepša, vse skupaj pa meri vsaj dvanajst metrov.

POT PO GAMSJI STEČINI

Slap obidemo po strmem bregu na desni, zatem pa se grapa razcepi. Na desno se odcepi povsem suh krak, ki je tudi lahko prehodni - konča se nekje na grebenu, ki vodi na Škopico. Po levi grapi v več slapičih, ki so kar spodobno visoki, pricurlja nekaj vode visoko izpod sten pod Velikimi Vršami. Osrednja grapa pa se nadaljuje v isti smeri, le da se čedalje bolj vzpenja in oži. V izredno strmino na levi sva se pognala. Opirjemo se za krhke korenine dreves in stopajoč na vlažno drsečo zemljo, pomešano z nekaj peska. Visoko sva se dvignila in se ves čas ozirala nazaj noter, kamor bi se bilo treba vrniti, če bi se nama tukaj ustavilo. Pa se k sreči ni. Pod strmo skalnato steno sva našla gamsjo stečino, ki je po polici vodila prečno nazaj v grapo.

Pravo olajšanje pomeni, ko si spet v grapi, pa čeprav je medtem potoček izginil in hodiš le po

suhem produ in plezaš prek velikih skal, ki so se privalele s sten nad nama. Še en skok nama je poskušal preprečiti nadaljevanje, pa ga je brat salomonsko ugnal. Nekoliko pod skokom sva v strugi pobrala veliko suho deblo z nekaj štrclji, ga prislonila k skali in ob taki trdni opori uspešno prilezla preko. Višje se grapa še bolj zoži in skozi pravo tesen pridemo do gruščnatega razcepa. Žleb se razdeli v tri, od katerih je najprijaznejši srednji. Precej previdnosti, podrsavanja in sopenja je še potrebno, preden stopiš naravnost na stezico z Velikih proti Malim Vršam. Grapa sega prav do roba planote, ko najožjega dela med Trebušo n Čepovanom. Redkokdaj se grape tako hitro in globoko pogreznejo v pobočja, kot se prav Kozjijska.

Na oni strani Čepovanskega dola se pokažejo prve vzpetine Banjšic, desno po potki pa se odpravimo proti Malim Vršam. Prek manjšega sedla se prevalimo na zapuščene travnike in kmalu so pred nami davni spomini - pravzaprav niti ne tako davni, saj so pred dobrimi dvajsetimi leti tu še živeli ljudje (tako so mi rekli domačini). Danes se je večinoma sesedlo vse, le še tepke ponosno stojijo okoli hiš. Ko sem bil lani v gosti megli in nalivu tu, so bile v najlepšem cvetu. Četudi ni ljudi, vseeno rodijo. Prav blizu je Škopica, le kratek vzpon - in pred nami se proti vzhodu odpre celotna dolina Idrjice z modrim trakom na dnu. Prav spodaj pa je Trebuša in na oni strani tista globoka zarezja, ki najgloblje prepara Vojskarsko planoto - nekje na dnu temačne grape se v dopoldanskem soncu peni Gačnik.

TEPKJE PA ŠE KAR RODIJO

Prek Velikih Vrš, mimo domačije Brezavščkovega Luke in soseda Gabra (obe sta zapuščeni), sva se spustila nazaj po ozki stezici naravnost v Trebušo. V Mandrjrah, visoko v pobočju, se je okoli hišice vil dim in dišalo je po starih časih in po ravnokar kuhanem žganju. Tepke rodijo in namesto da bi zgnile na tleh, jih vržejo v čeber in na pomlad skuhamo kar tu. Le vodo morajo nositi iz bližnjega izvira, ki je spodaj, v bregu. Hiša je prava umetnina in še kar vztraja, saj jo sin, ki se je tu rodil, z družino še obiskuje.

Drobna stezica se skozi sadovnjak strmo spusti po robu navzdol, do širše poti, in kmalu smo na zelenečih trebušanskih travnikih. Visoko gori, nad prepadnimi stenami, pa pomladni veter upogiba mogočne bukvje. Edino življenje planote v tem času.

odmevi

Zakaj spomenik v Logarski dolini?

Ob odkritju spomenika **Fr. Kocbeku** in **dr. J. Frischaufu** v Logarski dolini je prav, da se spomnimo, da je bila že 17. maja 1896 ustanovna skupščina zadruge »Rinka«, ki je imela v načrtu, da zgradi v Logarski dolini večji hotel. To so bili prvi načrti za dostojen objekt v Logarski dolini. Vendar se ti načrti niso uresničili. Bili so še drugi napori, da bi opozorili na Logarsko dolino. Tako je bila leta 1903 veličastna proslava 10-letnice SP SPD v Logarski dolini itd. Med obema vojnama so zgradili nekatere objekte, ki so v II. svetovni vojni propadli in po letu 1950 je Planinsko društvo Celje pričelo graditi planinski dom v dolini. Leta 1951 so vložili v objekt 800.000 dinarjev lastnih sredstev, PZS je prispevala v obliki subvencije 1.000.000 dinarjev, leta 1952 je društvo vložilo v objekt 704.650 in PZS 1.900.000 dinarjev.

Dne 23. novembra 1952 je bil v domu, ki mu je manjkala še oprema, sestanek predstavnikov PZS, različnih zbornic in oblasti. Med drugim so zahtevali boljšo cestno povezavo doline s Celjem in Ljubljano, zahtevali, da je »treba narediti konec zapostavljanju tega prelepega kosa slovenske zemlje in urediti življenje v tem okolišju v skladu z gospodarskimi možnostmi, ki jih ima in nudi, pa tudi v skladu s planinskimi, turističnimi in gostinskimi izročili, s katerimi se upravičeno lahko ponaša...«

Ob 50-letnici prvega planinskega tabora v Logarski dolini in ob 60-letnici organiziranega planinstva je bila 1. 5. 1953 otvoritev Planinskega doma v Logarski dolini. Otvoritve in tabora se je udeležilo okoli 1500 planincev. Poročevalec v Planinskem vestniku navaja, da stoji dom na najlepšem mestu pod slapom Palenkom, da ima 100 postelj in da je konfortno urejen. Na podlagi sklepa ene izmed skupščin PZS so ta dom predali Izletniku iz Celja in na mestu, kjer je stal ta planinski dom, bo zrastel nov hotel.

To niso bili edini napori in uspehi Planinskega društva Celje. Že leta 1951 je odprlo Mozirsko kočjo na Golteh, kočjo, ki je bila od nekdanje lepe obiskana, tudi tedaj, ko še ni bila dokončana (1947. leta 2135 obiskovalcev, leta 1948 1872, 1949 10.105, 1950 2390, 1951 2147 in 1952. leta 4655 obiskovalcev).

V to kočjo je društvo leta 1946 vložilo 250.000 dinarjev lastnih sredstev, opravilo 3655 prostovoljnih ur v vrednosti 73.100 dinarjev in PZS je prispevala 250.000 dinarjev, leta 1947 je društvo vložilo 105.000 dinarjev lastnih sredstev, člani so opravili 1242 prostovoljnih ur v vrednosti 24.840 dinarjev in PZS je prispevala

494.945 dinarjev; v letu 1948 so dela malo zastala: vložili so 96.880 dinarjev in opravili 522 ur v vrednosti 20.884 dinarjev; leta 1949 so dela oživila: vloženo je bilo 165.482 dinarjev in opravljenih 726 ur v vrednosti 43.557 dinarjev, PZS pa je prispevala 576.411 dinarjev; v letu 1950 je društvo prispevalo 924.671 dinarjev, leta 1951 800.000 in PZS 400.000 dinarjev. Leta 1946 so začeli obnavljati Dom na Korošici. Že tega leta je bilo opravljeno 240 prostovoljnih ur in leta 1947 233 ur. Ta dom je edini, ki ima že za leto 1946 zabeležen obisk postojanke: 1131 obiskovalcev, leta 1947 1806 in leta 1950 že 3848 obiskovalcev.

Leta 1950 so s subvencijo PZS v višini 500.000 dinarjev začeli obnavljati Okrešelj, ki leta 1950 beleži prvi obisk 987 obiskovalcev.

Leta 1951 je bilo vloženo v kočjo na Loki pod Raduho 229.409 din lastnih sredstev in leta 1950 beleži ta kočja 77 obiskovalcev, leta 1951 pa že 1079 in leta 1952 1184 obiskovalcev.

Urednik Planinskega vestnika **prof. Tine Oreš** je v slavnostni številki Planinskega vestnika (celjska) zapisal, da je okupator društvu izpodkopal vso gospodarsko osnovo, društvu sta ostali samo dve planinski postojanki, Korošica in Okrešelj, in še ti dve do kraja oplenjeni. V sedmih letih je društvo te težave prebrodilo. Leta 1953 je imelo društvo šest postojank, ki skupno premorejo 350 postelj.

Nekateri se sprašujejo: zakaj spomenik v Logarski dolini? Toda spomenik spada v Logarsko dolino, tu je Kocbek, tu je Frischauf beležil najlepše uspehe in tu so bili začetki slovenskega planinstva!

Franc Ježovnik

Kapelice in križi v gorah

Zadnja leta so v gorskem svetu zgradili veliko novih objektov. Za primer naj bo mozirska občina, kjer so postavili kapelice na Komnu, na Molički peči, na Loki (pod Raduho), na Menini in poleg Mozirske kočje na Golteh. Kapelice so majhne, lepe, zgrajene iz naravnih materialov, so estetska obogatitev prostora.

Želje po obnovitvi križa na Škrlatici so me spodbudile, da napišem te vrstice. Moje mnenje je, naj bi spominska znamenja in kapelice postavljali v gorskih dolinah, na parkovno urejenih površinah, kjer jih lahko obiše več ljudi in še vzdrževanje je lažje. Menim, da je postavljanje spominskih znamenj (npr. velikih kovinskih križev) na vrhovih gora nedopustno, če želimo našim otrokom ohraniti vsaj nekaj prvobitnosti gorske krajine.

Od Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Republike Slovenije pričakujem, da ob povečanem zanimanju za gradnjo v gorskem prostoru pripravi jasna stališča in z njimi seznanijo slovensko javnost.

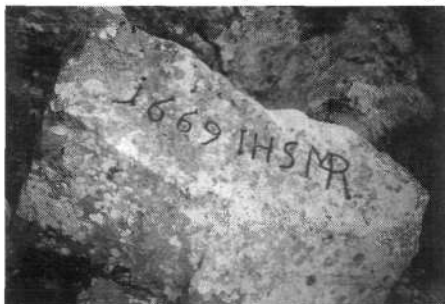
Sem naročnica vaše revije in vas prosim, da moje mnenje objavite. Verjamem, da se bodo mnogi naravovarstveno ozaveščeni planinci strinjali z menoj. Pomislite samo, kako dragocena je bila zamisel o varovanju Martuljske skupine pred gradnjo planinskih poti!

Marija Sodja-Kladnik

Kraški jami nad Savinjo

Zvesti sodelavec Planinskega vestnika g. **Božo Jordan** je za 4. letošnjo številko PV napisal članek Kraški jami nad Savinjo. Ni mi znano, pri kom je dobil podatke o gradnji sprehajalne poti in brvi od Pečovskega mostu mimo Trbiške zijalke do Igle, kajti avtor članka trdi, da je staro pot obnovilo Turistično društvo Luče s pomočjo Krajevne skupnosti.

Vse to ni res. Naše turistično društvo namreč ni pokazalo pretiranega zanimanja z obnovev stare pešpoti, res pa je, da nam je vso pomoč velikodušno ponudila krajevna skupnost. Ta je

prispevala finančna sredstva za obnovev poti, gradbeni material za brv pa Gozdno gospodarstvo Nazarje.

Dela za obnovev stare sprehajalne poti sem pred dvema letoma opravil sam s svojimi tremi sinovi, pri postavitvi brvi pa sta mi priskočila na pomoč dva sovaščana. Toliko o sponzorjih in izvajalcih opravljenega dela!

Pa še to: v planinski literaturi se dosledno ponavlja napačen prepis zapisa pred vhodom v Rjavčevo jamo »16. I - .H. S. I. R. 62«. Tudi g. Božo Jordan navaja napačen prepis. S priložene fotografije pa je moč razbrati, da je v skalo vklesano drugače.

Na koncu mojega pisanja vas vljudno prosim, da obvestite g. Jordana, da v bodoče dobiva informacije pri ljudeh, ki so s takimi stvarmi na tekočem, ne pa pri ljudeh, ki dajejo namerno drugačne informacije.

Mirko Supin

Tominškova ulica v Nazarjah

V Savinjskih novicah iz Mozirja št. 15/93 smo prebrali: »Zakaj Tominškova ulica v Nazarjah?«

V Nazarjah je z uvedbo uličnega sistema ena od ulic dobila ime Tominškova ulica. Ker je

mnogim razlog za to neznan, navajamo obrazložitev predlagatelja naziva **Janeza Štiglica: Dr. Josip Tomiňšek** se je rodil na Slatini pri Bočni leta 1879 in zaključil svoj bogati življenjski krog 1954. leta. - Nato predlagatelj opisuje njegovo delo in med drugim navaja, da je bil velik ljubitelj narave in navdušen planinec. Navaja, da je bil od leta 1908 do 1941 urednik Planinskega vestnika - itd.

Nato predlagatelj piše o bratu **Franu Tominšku** (1868-1943), ki je bil od leta 1908 do leta 1931 predsednik Slovenskega planinskega društva, plezalec in traser novih planinskih poti; predlagatelj ob tem omenja znano Tominškovo pot na Triglav.

Zapis je zaključen z besedami:

»Upamo, da je življenjski opus bratov Tomiňšek vreden, da je njun spomin zabeležen tudi v poimenovanju ene od ulic v sotočju Drete in Savinje.«

Ob tej notici se lahko vprašamo: Koliko zaslužnih planincev ima to ali ono ulico?

Fran Kocbek je bil, na primer, sedem let v Žalcu podučitelj, kasneje je tu ustanovil močno sekcijo SP SPD, njegovo delo za slovenstvo je splošno poznano, vendar nima ulice v Žalcu!

Franc Ježovnik

Zanemarjene planinske poti v Sloveniji

Slovenija lahko ponudi domačim in tujim turistom predvsem naravne lepote. Morja imamo malo, obale je za borih 45 km dolžine, pa še ta je zvečine industrializirana ali urbanizirana. Čistoča morja ob obali je problematična.

Tudi z jezeri smo revni, saj imamo le kake tri omembne vredna: Bohinj, Bled in Cerkniško jezero. Po zaslugi »Zelenih« so se kvalitete slovenskih rek nekoliko popravile, vendar večina njih za kopanje ni primerna.

Edino, kar še lahko ponudimo turistom, so naše gore. V njih je polno poti, delno markiranih, ne pa tudi oštevilčenih, dosti lovskih stez, planinskih koč, bivakov in planšarij. Zgrajenih je bilo tudi mnogo gozdnih cest, ki so prevozne za običajne avtomobile, vendar pa zaradi slabega vzdrževanja postajajo po nekaj letih neprevozne. Te ceste so večinoma brez oznak in v avtomobilskih kartah pa tudi v specialkah niso vnešene.

Gozdarji pa tudi lovci do markiranih poti nimajo vedno pozitivnega odnosa. Marsikatera markacija se uniči, gozdne ceste presekajo obstoječe planinske poti, tako da so planinci prepuščeni kot drugorazredni (ne)zaželeni obiskovalci samoiniciativnemu iskanju.

Kakšen pa je odnos planinskih društev do planinskih poti?

Naj navedem primer:

Čudovita planinska pot, ki vodi iz Zgornje Mlince nad Dovjem, do koder se da priti z avtom, zapusti Zgornje Mlince in prek Brloga vodi proti državni meji na sedlu Mlince. Že na samem začetku je treba čez lesno v plotu zaviti po stezi v desno in zapustiti kolovoz ob potoku. Ta odcep nima nobene oznake. Dne 24. julija letos sem na vrhu Kepe srečal štiri planince, ki so pot na startu zgrešili, nakar so po šestih urah tavanja med borovci, skrotjem in hudourniškiimi strugami izčrpani in nejevoljni dosegli vrh.

Proti sedlu Mlince je pot še zadovoljivo označena, kar pa ne velja za odcep proti Kepi. Ta ni več označen in ga najde le tisti, ki ta svet dobro pozna. Steza proti Kepi je še v dobrem stanju, tu in tam jo preraščajo borovci, markacij ni ali pa so obledela. Sicer pa je to edinstveno lepa panoramska pot z najlepšim pogledom na Julijce. Dobro razpoloženje skazi obiskovalcu škrbina med Dovško Kepo in glavnim vrhom. Sestop v škrbino je neoznačen, varovalna vrh potrgana, stopinje pa polne skalnih okruškov. Enako neugoden je dostop s sedla škrbine do vertikalne varovalne vrvi, ki je začuda še dobro ohranjena. Dne 24. 7. 1993 sva z ženo s precej strahu premagala to glavno oviro, ki je bila še pred leti enostavno prehodna zanimivost. Na vrhu Kepe sva srečala dve skupini slovenskih planincev: Planinsko društvo PTT iz Ljubljane s približno 35 udeleženci vseh starosti in Planinsko društvo Ljubljana-Matica z 52 planinci. Skupino PTT sem opozoril na težave s škrbini. Vendar so se odločili za sestop prek škrbine proti Mlincam in si pomagali z dodatnim varovanjem. Skupina Matice se je vrnila na avstrijsko stran mimo Berta Hütte. Tudi jaz sem se odločil za avstrijsko pot v upanju, da bom v severnem ostenju pogorja Kepe čez avstrijsko planšarijo Tenn našel pot nazaj na Zgornje Mlince do avtomobila. Za to odločitev mi ni žal. Odkril sem čudovito opremljeno označeno lovsko pot, ki me je pripeljala do enkratno lepega macesnovega gaja planšarije Tenn. Od tu dalje do grebena poti sicer ni, vendar pa je svet pregleden in brez težav sem po poldrugi uri hoje dosegel mejni greben Kepe. Od Berta Hütte do Zgornjih Mlinc sem porabil dve in pol ure hoda.

Ves čas sem razmišljal o tem, zakaj je tolikšna kvaliteta razlika v opremljenosti planinskih poti v Avstriji in Sloveniji. Tega dne je bilo na Kepi polno avstrijskih in nemških turistov, kar dokazuje, kako pomembne so dobro opremljene planinske poti za turizem. Sprašujem se, kdo je pri nas odgovoren za zanikno stanje in domnevam, da so planinska društva tista, ki bi se morala ukvarjati s tem vprašanjem. Najmanj, kar je treba storiti, so obnove markacij, označbe poti in odcepov, trebljenje borovcev in podobno. Obnoviti pa je treba tudi varovalno

opremo, kot so klini in vrvi. Človek pričakuje, da bodo poti postajale iz leta v leto boljše in ne slabše, kot se dogaja pri nas. Planinstvo se kot rekreativna dejavnost širi, zato naj bi bila varnost planincev osnovna skrb planinskih društev. Če pa se ta bolj zanimajo za vrhunske alpinistične odprave in za alpinistične afere, povezane z njimi, potem naj se za varnost planincev na gorskih poteh pozanimajo tisti, ki skrbijo za varnost v turizmu in prometu.

Pot na Kepo po vzhodnem grebenu pa ni osamel primer zanemarjenosti naših planinskih poti. Izredno zanimiva grebenska pot na Košuti od Škrbine nad planino Pungart proti Košutnikovemu Turnu je slabo nadelana, poraščena, komaj vidna in pomanjkljivo označena. Varovalne vrvi, ki jih je le nekaj, so na robu uporabnosti. Nobenemu planincu ne priporočam obiska te poti ob slabem vremenu. Pozanimajte se tudi za stanje Hanzove poti na Prisojnik, pa za poti k slapu Boka v Posočju! Za turistični ogled bi lahko uredili tudi pot k zanimivemu Slapu v Koritah pri Kobaridu (v knjigi Posočje avtor označuje slap kot posebno zanimivost), vendar do njega ne vodi nobena pot - in še in še in še.

Prepričan sem, da bi marsikateri planinec po svojih močeh volontersko prispeval k vzdrževanju planinskih poti, če bi za to planinska društva dala organizacijske pobude. Za stanje naših poti niso krivi obiskovalci, ampak tisti, ki jim je več do denarnega zaslužka kot do varnosti slovenskega planinstva. Planinska društva naj bi se zgledovala po tradicijah nekdanje SPD in njenih zaslužnih mož. Pozabi naj se na »revolucionarne« akcije ljudi, ki so po drugi svetovni vojni rušili spomenike v gorah, kot so križ na Škrlatici, kapelica na Kredarici in marsikatero »mistično« znamenje. Živimo v podobnem zmedenem času, ki ga spremlja ekološka neozaveščenost do okolja, neorganiziranost, egoistični interesi gozdarjev, lovcev in nekaterih planincev, ki bi najraje videli slovenske gore z brezpotji. Osebo mislim, da bi bilo najprimernejše, če bi se zgledovali po severnih sosedih in bi jih skušali doseči. Ta trud bi se bogato povrnil in obrestoval.

Jurij Kolenc

iz planinske literature

Julijske Alpe - petič

Trije vodnički so pred menoj - eden (prva izdaja) je že dodobra 'zmahan', saj se je dolga leta nosil po strmih in samotnih poteh Julijcev, drugi je lanska in zadnji najnovejša (peta) izdaja vodnika Julijske Alpe. Avtor **Tine Mihelič** mu je že s prvo izdajo vdihnil dušo, s lansko je vodnik v celoti prerodil, letos pa ga je še dodatno izpilil v

knjižico, ki jo bo z velikim veseljem vzel v roke vsakdo, ki se podaja v te konce.

Že sama oblikovna podoba je privlačna - na naslovnici seveda ne gre brez Triglava, še bolj privlačna pa je zadnja stran - poprhani Poliški Špik nad cvetočo planino Pecol. Tako sta oba dela Julijcev tudi po slikovni strani enakovredna. V primerjavi z lansko izdajo je tokrat papir mnogo bolj kakovosten, pa tudi vezava je lepša - tako je vodnik tudi odpomejši na razmere, kakršnim je izpostavljen na romanjih po predelih, ki jih opisuje.

Nova izdaja vodnika je vsebinsko podobna prejšnji, le da je v njej ničkoliko drobnih popravkov, ki jih je avtor večino vnašal potem, ko je na pripombe sodelovalcev in na 'lastno nogo' preveril dejansko stanje na kraju samem. Seveda v tako obsežnem delu poznavalec najde še kakšno netočnost ali pomanjkljivost, toda stanje se v naravi nenehno spreminja in vedno je v vodnik ujet le določen trenutek. Zato avtor že od prvih izdaj vabi k sodelovanju vse, ki 'hodijo po njegovih stopinjah' in tudi tiste, ki jo ubirajo po svoje in iščejo stare, pozabljene poti ali celo nove prehode. Vodniku se vse bolj pozna usmerjenost k tistemu pravemu gorohodcu, ki včasih pri iskanju prehodov rad uporabi tudi roke. Tako se zadnja izdaja z opisi nekaterih lažjih plezalnih vzponov (Rokavi, Visoka bela špica) spogleduje z vodnikom Karavanke in podobnimi tujimi vodniki, kjer vedno najdejo svoje mesto tudi zahtevnejše poti in brezpotja. Takšna je usmerjenost vodnika že od prve izdaje leta 1974 - razbremeniti glavne poti in razpršiti množice, ki so vse večje. V devetnajstih letih, ki so od takrat minila, je število tistih najčistejših 'brezpotnikov' precej naraslo in prav ti naj bi bili nosilci spoštljivega odnosa do gora. Avtorju z opisi poti in lepim uvodnikom ta odnos vsekakor dobro uspeva približati bralcu.

Razpored poglavij je glede na prvo izdajo drugačen in mnogo bolj logičen: najprej vzhodni, nato zahodni del Julijcev, pri vsakem pa nekako od južnih gora do temačnih severnih sten. Vsebinsko kazalo je zdaj spredaj, kar bralcu olajša iskanje poglavij, dodani sta kazali grebenskikh skic in fotografij. Tudi številčenje poti je drugačno - v prvi izdaji so številke tekle zaporedno prek poglavij, v zadnjih dveh pa se pri vsakem poglavju ob številki poglavja začinjajo z ena (601 pomeni šesto poglavje, prvi opis); uvodno poglavje ni številčeno. Prva izdaja je bila le golo besedilo, danes pa so v vodniku poleg barvnega ovitka črno bele reprodukcije slik (avtor **Jaka Čop**, bistveno boljše kot v četrti izdaji), perorisbe pomembnejših koč (**Anton Rojc**), grebenske skice in v najnovejši izdaji tudi panoramske skice nekaterih pogorij (**Miro Črnivec**). Na sprednji notranji strani je grebenska skica celotnih Julijcev, novost pa je na zad-

nji notranji strani - položaj posameznih zemljevidov, ki pokrivajo opisano območje; od prve izdaje je namreč nastalo že kar nekaj dobrih specialk.

Če se poglobimo v samo vsebino, takoj opazimo, da so nekateri vrhovi, v prvi izdaji le omenjeni, postali samostojne enote (npr. Velika Baba); da je dodano precej novih poti (predvsem v brezpotja) in nekaj lažjih plezalnih vzponov; da so Pelci in Loška stena končno opisani tako, kot dejansko stojijo in kot nanje vodijo poti; da so tudi pri imenih nekatere spremembe (Sleme nad Studorskim prevalom je dobilo tudi bolj uporabljano ime Ablanca); bolj pozoren bralec pa bo našel še marsikaj. Tudi, če bo primerjal lansko izdajo z letošnjo - nov bivak na Robu nad Zagačami, opozarjanje na slabo stanje nekaterih poti, ki jih bodo opustili (ponekod bi bilo to potrebno poudariti še bolj), nove markacije na nepotrebnih mestih (npr. Mali Draški vrh) ipd. No, Triglavska kapelica na Kredarici pa je avtorju vendarle 'ušla'.

Že od lanske izdaje je pomembna sprememba dodatek, ki ga je napisal **Stanko Klinar-Muzci**, Stolov greben in Matajur - jugozahodna, malo poznana, vendar silno lepa in samotna pogorja, ki se vzpenjajo nad nekdanj slovenskimi kraji, nad Beneško Slovenijo in pozabljeno Rezijo. Vsem iskalcem miru zelo dobrodošlo poglavje!

Jubilejna, peta izdaja Miheličevih Julijskih Alp je torej knjižica, ki jo bomo v roke jemali z ljubeznijo in spoštovanjem - tako, kot jo je pisal avtor sam. Tistim, ki smo mnogo poti že prehodili, bo obudila nešteto lepih spominov in namignila na še kakšen skrit kotiček, drugim, ki šele 'vstopajo', bo odprla neskončni svet lepote, samote in tisočerih skrivnosti. 'Sveto pismo Julijskih Alp' bo torej knjižica, ki bo vsaj 3000 Slovincem (tolikšna, za naše razmere zavidljiva, je naklada zadnje izdaje) prinesla marsikatero radostno uro življenja.

Marjan Bradeško

Razširjena slovenska planinska pot

Planinska založba je kot svojo 125. publikacijo izdala planinski vodnik **Jožeta Dobnika** Razširjena slovenska planinska pot. To je drugi vodnik enake oblike kot Julijske Alpe (št. 121). V standardni izvedbi obsega 160 strani in so ga natisnili v nakladi 3000 izvodov. Vodniku na pot je zapisal nekaj misli **Tone Tomše**, načelnik Komisije za pota pri PZS. Zanimiva je avtorjeva spremna beseda in začetno obdobje pri nastajanju te poti. Le zakaj je zgodovina tako površna ali so zapisnikarji nedosledni, da ni potrebnih datumov?

Sedaj imamo ustrezen tanjši vodnik samo za teh 35 obveznih točk (v Julijskih Alpah /2a, 5a/

in Posavju /20a, 22a/ imamo po dve možni izbiri). Opisi posameznih točk so razvrščeni po gorovjih in na koncu je abecedni seznam, da lahko točko hitro najdemo. Vodnik ima 20 perorisb, 7 zemljevidov in eno fotografijo, na ovitku pa dva barvna posnetka, delo avtorja vodnika. Na notranji strani platnic spredaj in zadaj je zemljevid Slovenije z vrisanimi točkami. Tako lahko po vodniku seže oni, ki želi to pot prehoditi, ali oni, ki želi na kak vrh ali do kočice, ki nima opisa v drugem planinskem vodniku. To velja za del Dolenjske, Bele Krajine, Notranjske in Primorske. Morda bomo kdaj dobili tudi za ta območja tanjše ali debelejšje planinske vodnike, s katerimi bi končno pokrili vso državo. Na koncu vodnika je navedena vsa literatura, ki jo lahko s pridom uporabimo skupaj z ustreznimi planinskimi zemljevidi.

B. J.

Alpinistična šola

Planinska založba je kot 126. natis izdala drugo, popravljeno in razširjeno Alpinistično šolo. Zbral in uredil jo je **Tone Golnar**. Prva izdaja je služila od leta 1979, druga je razmnožena v 500 izvodih, kar se mi zdi prav pri današnji tehnologiji tiska. Če bo potrebno kaj popraviti ali dostaviti novosti, bo to možno prej. Prva izdaja je že zdavnaj pošla in so posamezni izvajalci AŠ poskrbeli tudi za svoja interna skripta, kot so storili malo prej v Mariboru. Pri tem delu so sodelovali še **F. Malešič, T. Vrhovec, B. Lipušček Ščetinin, B. Zupet, F. Savenc, W. Phleps, B. Mlač, B. Leskošek, P. Markič, B. Mlekuž** in le dve poglavji sta kar prevzeti iz stare AŠ.

Predmetnik AŠ vsebuje 20 predmetov, ki omogočajo izvedbo osnovnega programa. Od teh je 19 obveznih - skupaj s športnim plezanjem - (115 ur), kot neobvezno je dodano fotografiranje v gorski naravi, jadranje z zmaji in padali, veslanje na divjih vodah, gorsko kolesarjenje in jamarstvo (10 ur). Za vsak predmet so napisana navodila za izvedbo AŠ; varstvo narave se, na primer, lahko obdela s seminarско nalogo. Za posamezen predmet je napisan namen, vsebina, viri in dodatna literatura, ki pa bi je morda bilo lahko več. Publikacija se začne z organiziranostjo PZS, kot drugi predmet je Pomen in vsebina gorništv. Pri zgodovini alpinizma doma in v svetu se spoznavamo z dolgoletno gorniško tradicijo. Verjetno bo treba ta pojem še natančneje opredeliti in morda pozabiti na planinstvo.

Nevarnosti so razdeljene na objektivne in subjektivne in so po vsej vsebini označene, da lahko hitro spoznaš, kaj moraš storiti sam in kaj moraš vedeti o pasteh zunaj sebe. Tehnika gibanja v kopnem je ilustrirana (prej že oprema) in ima praktične veščine razdeljene po

vadbenih enotah, kot prva pa je Planinski izlet v visokogorje. Sledi tehnika gibanja pozimi (morda ustrežnejše po snegu) in v ledu. Zadnja ima precej ilustracij in novosti.

Poglavje orientacije, posebno kart, zahteva natančno opredelitev. Gorniško izrazje bo potrebno še bolj slikovno predstaviti. Dober korak k temu so - in morda še bojo - napravili AR. To je dobra podlaga za opisovanje tur in vzponov. Lotiti bi se morali gradiva za spoznavanje gorstev z naše strani. Zelo dobro je obdelano poglavje športne medicine s posameznimi temami. Smučanje je razdeljeno na turno in alpinistično. Na novo je dodano športno plezanje, ki je sedaj precej razširjeno.

Kot neobvezno je dodano fotografiranje: priznajmo, da imamo tu že kar lepe uspehe. Jadranje s padali in zmaji se razvija, pa morda še tudi izven AŠ. Gorsko kolesarjenje je poseglo v naš gorski prostor. Moralo pa bi ostati izven gorskih steza in le na nadelanih poteh za vožnjo. Tudi veslanje ali pa sama vožnja s čolnom je bila sestava planinskih izletov. Jamarstvo je bilo včasih bolj povezano s planinstvom, pozneje je postalo samostojno. Pa nič zato, če znamo še plezati z lučjo!

Upam, da je knjižica izpolnila vrzel in zato s pridom sezimo po nji pri vzgoji naših bodočih alpinistov in športnih plezalcev - pa tudi drugim ne bo odveč.

B. J.

društvene novice

Valterju Demšarju v slovo

Številno velenjsko planinsko srenjo je iznenadila in pretresla vest, da je 9. julija nenadoma umrl **Valter Demšar**, osebnost, ki smo jo bolj ali manj dolgo poznali, videvali v Velenju in tudi spoštovali. S čim si je slednje zaslužil? Bil je človek širokih pogledov, zelo

preudaren, delaven, sistematičen in vztrajen. Nad pol stoletja član napredne in domoljubne slovenske planinske organizacije. Eden od prvih članov Planinskega društva Velenje, ustanovljenega leta 1949. Dve desetletji je zelo odgovorno in popolnoma brezplačno opravljal pomembni funkciji: do aprila 1967 je bil blagajnik društva, nato do marca 1972 predsednik nadzorskega odbora, kasneje še vrsto let porvedenik.

Kot dolgoleten in izkušen odbornik se je zavzel za obstoj in postopen razvoj društva in nje-

govih dejavnosti. Iz drobnih korenin z nekaj deset člani je z angažiranostjo zagnancev zrastle veliko drevo, ki danes šteje že nad 2500 članov in se uvršča v sam vrh slovenskega planinstva.

Kot blagajnik se ni zavzemal samo za ažurno in tudi pozitivno poslovanje društva, vzorno je tudi vodil podatke o članstvu. Vzel si je čas in redno letno obiskal vse planince. Mnogi se še danes s hvaležnostjo spominjajo dneva, ko jih je bodisi včlanil ali pa podaljšal veljavnost planinske izkaznice, s katero so potrjevali pripadnost ideji, mnogi pa tudi obiskali dosti slikovitih dolin, koč in vrhov po naših in tujih gorah. Preleste gorskega sveta so jih trajno očarale in jim lepšale življenje.

Iz Valterjevih evidenc in kartotek, zbranih po abecednem seznamu, še dandanes lahko zelo hitro razberemo, kdo vse so bili nekoč naši člani, pa tudi, kdo vse je pred desetletji živel v Šaleški dolini. Snov, zanimiva tudi za zgodovinarja! Iz več razlogov imamo danes slabšo preglednost pri podatkih o članstvu kot nekoč.

Kot velik ljubitelj narave, rož in gora je rad obiskoval Slovensko planinsko pot. Med prvimi je leta 1975 tudi prehodil Šaleško planinsko pot, leto kasneje pa del evropske pešpoti E6-YU od Radelj ob Dravi do Opatije. Spominjamo se, da se je leta 1978 z velikim navdušenjem udeležil slovesne otvoritve nove kočice na Loki pod Raduho in se v veliki množici povzpel tudi na zelo razgleden vrh.

Z Ivom Jamnikarjem in Anico Podlesnikovo je bil eden od treh prvih prejemnikov častnih znakov PZS in PZJ iz našega društva; prejel jih je leta 1967 v Pirševem domu.

Njegova velika zasluga je, da je dal odločno pobudo za bolj sistematično izletniško dejavnost odraslih in mladine in še boljše povezavo s članstvom. To je bilo na seji upravnega odbora 1. aprila 1967 na Paškem Kozjaku, kamor še ni bilo niti metra makadamske ceste. Hitro smo se sporazumeli za okviren program. V tistem letu pred češkimi dogodki smo potem uspešno izvedli izlete na Pungart, Uršijo goro, Golico v Karavankah, Koralpe, Smrekovec in Peco. Izletništvo je sčasoma preraslo v eno najbolj zlahatnih oblik naše dejavnosti in se močno razcvetelo. Sedaj praktično ne mine konec tedna v letu, da bodisi društvo, njegove skupine po podjetjih ali krajevnih skupnostih in šolski krožki ne bi izvedli vsaj kakšne akcije.

Valter, hvala ti, ker si nas prepričeval in navduševal za lepote gora in pametno preživljanje prostega časa!

UO PD Velenje

Nova Erjavčeva kočica na Vršču

Jeseniški planinci so letošnjo prvo avgustovsko nedeljo, dne 1. avgusta pred poldnem, na Vršču odprli novo Erjavčevo kočico, edino planinsko postojanko ob tem gorskem prelazu, ki

Nova Erjavčeva kočica na Vršču

Foto: Marjan Zaplatil

bo odprta vse leto, tudi pozimi. Zbrane planince, za katere je bila dolga odlašana otvoritev koč velik dogodek, je pozdravil predsednik PD Jesenice **Pavle Dimitrov**, koč pa je odprl predsednik Republike Slovenije **Milan Kučan**.

Na slovesnosti, s katero so počastili tudi jeseniški občinski praznik, so mladinci domačega planinskega društva znamenitemu jeseniškemu planinskemu fotografu **Jaku Čopu** podelili priznanje za prispevek k slovenskemu planinstvu, jeseniški gorski reševalci pa so iz stene Šita glave prikazali stensko reševanje. Planinsko društvo Jesenice, ki je po drugi svetovni vojni med drugim zgradilo nov Tičarjev dom, novo koč pri izviri Soče in novo koč na Golici, je Erjavčevo koč, ki so jo na Močilih odprli julja leta 1901 in je bila takrat last Avstrijsko-nemškega planinskega društva, prevzelo v upravljanje leta 1946. Leta 1987 so jo zaradi dotrajanosti podrli, še isto leto pa so po načrtu **dipl. inž. arh. Milana Žepiča** začeli na istem mestu graditi novo. Zaradi pomanjkanja denarja je gradnja trajala kar šest let, kljub prizadevanju planinskega gradbenega odbora pa še vedno ni povsem dograjena. Urejeni so kuhinja in restavracija, ki ima sto sedežev, skoraj v celoti kletni prostori in 29 skupnih ležišč, niso pa še opremljene sobe, v katerih bo okoli 70 postelj. Vrednost dosedanjih del znaša približno 1,4 milijarde tolarjev, za dograditev pa potrebujejo še okoli pet milijonov tolarjev. Planinskemu društvu, ki je za novo koč zgradilo tudi novo vodno zajetje (s tem so izboljšali tudi vodno oskrbo Tičarjevega doma na Vršiču), so pri gradnji pomagala številna podjetja, prek številnih slovenskih planinskih društev mnogi slovenski planinci, najbolj pa Železarna Jesenice in Planinska zveza Slovenije. Predvsem člani Gorske reševalne

službe, Alpinističnega in Mladinskega odseka pri PD Jesenice pa so opravili okoli 6000 udarniških ur.

Glede na to, da bo nova Erjavčeva koč odprta vse leto, bi bilo lepo v najbližji prihodnosti slišati zagotovilo, da bo odslej vse leto odprta in prevozna tudi cesta iz Kranjske Gore prek Vršiča v Trento.

V. F.

Poti skoraj mimo muzeja

Oktober 1974 je bila odprta Šaleška planinska pot in kasneje še Pot XIV. divizije, ki vodita iz Zgornjega Razborja (Zarazborje) prek Velunjskega grabna proti Zavodnjam (del trase poti).

Kavčnikova domačija - muzej na prostem in biser kmečke arhitekture

Pri Sedlarju prideta na cesto Šoštanj-Črna, trasa gre nekaj časa po cesti in potem zavije levo proti Žlebniku; od tu gre Šaleška planinska pot proti Andrejevemu domu na Slemenu, Pot XIV. divizije pa proti Belim vodam. Pri Žlebniku je bila 22. februarja kulturniška skupina XIV. divizije, ki jo je napadla nemška patrolja in v boju je padel pesnik **Karel Destovnik-Kajuh**.

V bližini te trase je Kavčnikova domačija, biser slovenske kmečke arhitekture, najjužneje ohranjen primerek dimnice v evropskem alpskem prostoru. Osrednji objekt je bil zgrajen pred skoraj 400 leti. V dimnici so ognjišče, postelja, »ponk« z množico čevljarskega, tesarskega, mizarskega in kolarskega orodja ter še kaj. Prikazana je zgodovina in način bivanja nekoč. Tu je živel **Ana Samec**, zeliščarka, ki je znala uroke »dol zmodlit«, tu je živel **Ferdo Kavčnik**, večni študent nemške klasične filozofije. Skratka, tu je muzeološka postavitev bivališča na načelih živega muzeja. Ob ogledu imaš občutek, kot da so stanovalci ta hip zapustili svoje bivališče.

Dne 19. junija letos je Kulturni center Ivan Napotnik iz Velenja odprl objekt, ki ga je vredno ogledati. Odprt je med 1. majem in 30. septembrom od 9. do 17. ure, pozneje pa po dogovoru.

In tu v bližini peljeta naši dve poti! Vodička po muzeju ne ve za ti dve poti; kako naj bi vedela, saj ji ni nihče povedal! Ali ne bi bilo prav, da bi spremenili traso poti, jo speljali mimo tega

Dopisniki, preberite!

Dopisnike Planinskega vestnika vnovič prosimo, da nam prispevke za objavo pošiljajo izključno napisane na pisalni stroj ali računalnik, in sicer tako, da je na strani približno 30 vrstic, med katerimi so možni popravki in sporočila tiskarjem. Ker za prepisovanje nimamo pisarniške moči, bomo morali drugače pisane prispevke, žal, zavržati in jih torej ne bomo objavljali. Prosimo tudi, da nam ob poročilih pošiljate vsaj osnovne podatke, kdaj in kje se je kaj zgodilo, novi dopisniki pa naj pošljejo še natančen naslov, številko žiro računa in osebno matično številko (EMŠO), da jim bomo lahko po izidu nemudoma poslali honorar.

Uredništvo

izrednega etnološkega bisera in širšo planinsko javnost opozorili na ta muzejski in turistični objekt? Zakaj pri turizmu in planinstvu drug za drugega ne vemo?

Ob dvajsetletnici poti bi bila to lepa osvežitev.

Tudi na zadnji točki poti, na Velenjskem gradu, so spremembe. Nekoč je bila v II. nadstropju gradu stalna razstava o delavskem gibanju in o narodnoosvobodilni borbi v Šaleški kotlini. Po informacijah v Vodniku po Šaleški planinski poti je bilo na 158 kvadratnih metrih razstavljeno 223 muzealij. V grajski kapeli naj bi po istem viru bila etnološka zbirka. Danes? Danes ne moreš v II. nadstropje, izredno prijazna vodička pove, da je razstava o delavskem gibanju in NOB podrta, v grajski kapeli ti pokaže cerkveno umetnost in povabi te v muzejsko trgovino iz tridesetih let in v starodavno gostilno. Zopet dokaz, da poskušajo muzealci iz Velenja oživiti vse, kar je v zvezi z dediščino.

Tudi če ne gremo po Šaleški planinski poti ali po Poti XIV. divizije (je še aktualna?), se spleča zaviti h Kavčnikovi domačiji in doživeti čas, ko so živeli naši predniki. Samo paziti moramo, kakšno bo vreme; včasih je v Zavodnju do 20-

krat prekoračena količina strupov iz Šoštanjske elektrarne in takrat bi potrebovali plinske maske. Tedaj bi si v Zavodnju težko ogledali kipe pred šolo, drugače pa bi se še marsikaj drugega zanimivega našlo tudi v tem kraju.

Franc Ježovnik

Nov vodnik po Transverzali kurirjev

V Ljubljani so se sestali člani odbora za Transverzalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije, sejo pa je vodil predsednik odbora **Martin Prevorčnik**. Na njej so člani med drugim zvedeli, da bo spomladi prihodnje leto naš znani planinec **Jože Dobnik** začel pripravljati novo izdajo vodnika po tej transverzali. Zato so člani odbora sklenili, da mu je treba čimprej posredovati pripombe in predloge pohodnikov. Dogovorili pa so se tudi, da ostane naziv transvezale nespremenjen in da bodo še naprej podeljevali tudi majhne transverzalne značke. Za vse tiste pohodnike, ki so pot prehodili več kot trikrat, je treba pripraviti posebna priznanja oziroma darila.

Predlog za oblikovanje novih žigov je razložil

Helikoptersko vzletišče za oskrbo koč v TNP

Z dogovorom za skupno helikoptersko vzletišče na Rudnem polju na Pokljuki (Triglavski narodni park, Planinska zveza Slovenije, Letalska enota policije, Ministrstvo za obrambo in Gozdno gospodarstvo Bled) v oktobru preteklega leta je bil storjen šele prvi korak k vzpostavitvi zračnega reda pri helikopterskih preletih in obenem še k zmanjšanju števila preletov. Letenje v predvidenih koridorjih in manjše število helikopterskih preletov pa seveda pomeni tudi manjšo obremenitev za naravo, predvsem za živali.

Za ureditev vzletišča (manjša izravnava terena, posek drevja in vkop električnega kabla) so bila potrebna finančna sredstva, nemalo truda in prepričevanj. Lahko rečemo, da brez gmotne podpore PZS in vodenja ter koordinacije del s strani TNP vzletišče ne bi bilo pripravljeno. Potrebno je bilo urediti dokumentacijo, pridobili smo soglasja **g. nadškofa Šuštarja**, najvišjih republiških organov (Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov R Slovenije, MORS), Občine Radovljica in TNP. Delati smo začeli v začetku junija - najprej je bil na vrsti vkop električnega kabla. Ta dela so bila tudi najdražja; Planinska zveza je za začetek zagotovila 50 odstotkov sredstev, ostala sredstva bodo morali pri-

spevati vsi uporabniki helikopterja v Julijskih Alpah vključno z organizatorji in pokrovitelji velikih prireditev okoli Triglava (ki sicer ne sodijo v gore). Gozdarji so prevzeli sečnjo gozdnega roba, vojaki TO so s fizičnim delom pomagali pri ureditvi terena, v objektih vojašnice je možno vskladiščiti tovor. Z 20. junijem je bilo helikoptersko vzletišče pripravljeno, piloti so zadovoljni s pogoji letenja s Pokljuke. Žal je prve dni nagajalo vreme, tako da so oskrbovanje z Rudnega polja začeli planinci iz Gorij in Ljubljane-Matice šele 30. junija. Helikopter je oskrboval Planiko, Dolič in Kočo pri Sedmerih jezerih.

Pri uvajanju novosti, kar helikoptersko oskrbovanje za naše visokogorske postojanke prav gotovo je, prihaja do začetnih težav. Z malo dobre volje se da težave prebroditi. Želimo si, da bi društva, ki še oskrbujejo kočice po rezervnem koridorju iz Mojstrane, to opustila, saj je v ureditev vzletišča na Rudnem polju vloženi tudi del njihovih sredstev.

V imenu Narave bi se rad zahvalil vsem, ki so prispevali k ureditvi skupnega helikopterskega vzletišča na Pokljuki, vsem tistim, ki tega ne znajo ceniti, pa v razmislek, ali je potrebno res prav vse na tem svetu podrežati človeku in njegovim potrebam.

Martin Šolar, TNP

Stanko Dolenc, vendar so člani odbora menili, da bi z izdelavo novih žigov počakali, dokler bodo na zalogi še stari. Sicer pa naj bi izdelali celotno podobo transverzale, kamor so poleg žigov vključene tudi napisne table in druge oznake. K sodelovanju naj bi pritegnili tudi oblikovalce poštinih znamk.

Člani odbora so se strinjali, da naj odborniki za posamezna območja ponovno pregledajo vse poti, Jože Dobnik pa bo v novi vodnik vnesel vse morebitne spremembe. Stanko Dolenc je člane odbora še posebej seznanil s spremembo poti na Gorjancih, **Rajko Gerdovič** pa bo odboru posredoval opis nove trase. (pitt novice)

Obnovljena pot na Koroško Rinko (2423 m)

V počastitev praznika občine Kranj in 100-letnice slovenskega planinstva je bila v soboto, 31. julija, pod severno steno Koroške Rinke prava planinska slovesnost ob otvoritvi obnovljene stenske poti, ki pripelje na vrh Koroške Rinke ali gore, imenovane Križ, to je gore treh dežel, Koroške, Štajerske in Kranjske.

V otvoritvenem nagovoru je predsednik PD Kranj **Franc Ekar** poudaril, da je ta pot izjemnega pomena za varno hojo planincev, pa tudi kot način, kako naj bi odpirali še druge gorske bisere v Sloveniji: če bodo obiski optimalno porazdeljeni, bodo zmogljivosti planinskih potov in planinskih domov zadostovale. Problem so le konice obiskov. Na Koroški Rinki se je v otvoritvenem času zapisalo 156 obiskovalcev, kar je izredno veliko. Visokogorski svet nad Ledinami pa tako iz dneva v dan pridobiva ve-

Predsednik PD Kranj Franc Ekar govori na otvoritvi obnovljene poti na Koroško Rinko

ljava, saj je odlično izhodišče za vzpone na Koroško Babo, Mrzlo goro, Rinke ter dalje na Kamniško sedlo, Okrešelj in Skuto.

Markacisti Štajerske skupine PZS in PD Kranj so zvrtili prek 300 lukenj, zabilili 160 klinov in napeli prek 300 metrov nove jeklenice. To je v letu praznovanja slovenskega planinstva že drugi velik delovni podvig kranjskega planinskega društva - prvi je bila nova pot Kočna-Kočna.

Markacisti Planinskega društva Kranj pa so dejavni tudi na drugih poteh okoli Storžiča in doline Kokre; vseskozi so na poteh, saj ima PD Kranj v upravljanju skoraj 200 kilometrov potov.

Odprta koča na Ribniški Mali gori

V vodniku »Skozi gozd do Svete Ane« naletimo na naslednje podatke: »Sveta Ana na Mali gori z 920 metri nadmorske višine je najvišje ležeča cerkev ribniške župnije. Ima staro in pestro zgodovino. Cerkev Svete Ane je gotovo najmarkantnejša točka celotne naravoslovne poti. Sveta Ana velja za zelo priljubljen cilj izletnikov in planincev.«

Vodnik po planinskih postojankah v Sloveniji, izdan leta 1991, pa navaja: »Planinska koča pri Sveti Ani na Mali gori (910 m nadmorske višine) - PD Ribnica, stoji ob robu gozda na zahodni strani vrha s cerkvijo. Sklep o gradnji koče je bil sprejet 3. februarja 1990. Še istega leta je bila usposobljena za zasilno prezimovanje. Zgrajena je bila s prostovoljnimi delom.« In tako dalje.

Nesmiselno bi bilo še naprej navajati podatke, objavljene v tej ali oni literaturi, dostopni vsakomur, ki ga zanimajo kotički naše lepe dežele.

26. junija letos je bila uradna otvoritev koč na Mali gori. Številni obiskovalci so bili prijetno presenečeni nad kvaliteten programom, dobro postrežbo in prijetnim vzdušjem.

Če skušam sešteti prostovoljne delovne ure, uradno zabeležene v zapisnikih, se pogosto zmotim. Kdo ve, koliko jih je bilo v resnici, tudi tistih nezabeleženih!

Planinci smo bili poleti velik del na daljših turah v višjgorju, zdaj pa se želimo povzpeti na še neobiskane vrhove.

Vem, da se bomo z veseljem zbirali tudi v naši koči, torej »doma«, stresali iz popotnega nahrbtnika nova planinska doživetja in izkušnje in se z novimi močmi lotili nedokončanega in tekočega dela.

Dežurni planinci PD Ribnica dobro poskrbimo za svoje obiskovalce ob sobotah, nedeljah in praznikih. Navežemo tudi velik nahrbtnik dobre volje, vmes pa urežemo še kakšno planinsko vižo!

Eva Perušek

Sejem Zaščita nadaljuje tradicijo

Letošnji strokovni specializirani sejem Zaščita, ki je bil od 1. do 4. junija na 10.000 m² notranjih in 5000 m² zunanjih razstavnih površinah na Kranjskem sejmu, je obiskalo približno 15.000 obiskovalcev. Na sejmu se poleg razstave zaščitne opreme in sistemov, gasilske opreme, telekomunikacijskih in drugih oblik vedno bolj aktivno predstavlja tudi ponudba za gorsko reševalno dejavnost. Pri tem naj posebej omenimo informacijsko demonstracijski paviljon.

Koroške zveze civilne zaščite - sektorja gorske reševalne službe. Za to priložnost so v slovenskem jeziku natisnili splošna pravila za varno zadrževanje v gorah ter navodila o pravilnem postopanju ob nevarnosti sevanja, kar je zadnje čase še posebno aktualno tudi zaradi »ozonskih lukenj«.

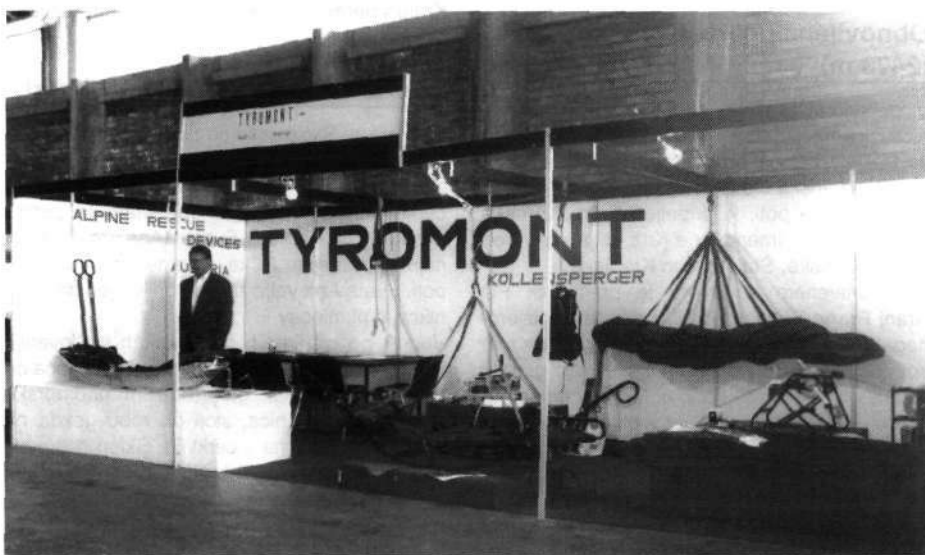
Pri razstavljalcih, ki so nudili opremo za gorsko reševanje - od vrvi, transportnih sistemov, škripčevja in drugega -, je veljala posebna pozornost firmi Tyromont, ki je prikazala celovito in tehnično najsodobnejšo opremo od nosil, ari čolnov, lopat, sond, ultra lahkega agregata in opreme, prilagojene za helikoptersko reševanje. Oprema, ki jo Tyromont nudi, ima poseben žig »avstrijska kvaliteta«.

Sejem kljub izgubi bivšega jugoslovanskega trga nadaljuje svojo vsebinsko zasnovano, uvaja pa nekatere spremembe. Na različnih področjih se vse bolj odpira v prostor Alpe-Jadran, kar je za države-sosede izjemno pomembno. V našem primeru je sodelovanje na področju planinstva in gorske reševalne službe vsekakor neizogibno.

Letos sta Gorska reševalna služba pri PZS in Ministrstvo za notranje zadeve že prvi dan sejma prikazala način reševanja s helikopterjem. Številni domači in tuji gostje, med katerimi sta bila tudi minister za obrambo **Janez Janša**, so bili navdušeni nad izjemno dovršeno in usklajeno vajo.

Drugo leto bo sejem Zaščita od 31. maja do 3. junija. Program obsega tudi številne aktivnosti, vezane na planinstvo, gorsko reševanje in ekologijo. Prireditelji bo torej odprta tudi planinski organizaciji, če bo ta le hotela izkoristiti priložnost.

F. E.

Zaprta Dom na Slivnici

Planinsko društvo Cerknica obvešča vse planince, da je Dom na Slivnici do nadaljnjega zaprt (predvidoma eno leto) zaradi urejanja lastništva. Dosedanji najemnik je namreč dom zaprt in odšel drugam.

Obiskovalce Slivnice in udeležence Cerkniške planinske poti kljub temu vabimo, da obiščejo naše vrhove in zaužijejo lepoto notranske pokrajine. Nočitve, ki bi jo sicer imeli v Domu na Slivnici, bodo lahko iskali v zasebnih sobah na Bloški polici št. 21, to je na poti med Križno goro in Slivnico, pri Heleni Žnidaršič, tel. 061/798-002.

Kontrolni žig za Slivnico bo v restavraciji Jezero v Cerknici, dokler ne bo zopet odprt Dom na Slivnici.

Ko pa boste že tukaj, vam priporočamo, da si ogledate tudi znamenito Križno jamo, ki spada med najlepše bisere podzemlja. Križna jama je po dogovoru odprta vsak dan, vodiča pa dobite na naslovu **Alojz Troha**, Bloška polica 7, kličite na tel. v trgovini 061/798-062.

Z julijem 1993 je Cerkniška planinska pot razširjena tudi na Rakov Škocjan. Prva markacija je na hišici prav nasproti železniške postaje na Rakeku, kjer je frizerski salon. Od tu nadaljujete pot po stopnicah navzdol mimo cerkve in po Škocjanski poti v gozd mimo zelene hišice, dokler ne prečkate železniške proge. Pot nadaljujete po dobro markirani poti po gozdu do ceste, ki jo diagonalno prečkate ter po bližnji ponovno dospete do ceste. Tu se pred vami odpre pogled na ruševine nekdanje cerkve svetega Kocjana. Od tu greste po cesti do Velikega naravnega mostu, kjer vam predlagamo kratek počitek. Spustite se po stezici (z vrha na desni, nižje doli na levi strani ceste) do potoka Rak, se osvežite v prijetni hladni vodi ter si ogledajte lepote in čudesa narave! Po tej osvežitvi nadaljujete pot po cesti do gostišča Rakov Škocjan, kjer imate možnost celotne gostinske ponudbe. Gostišče je odprto v letni sezoni (od 1. 5. do 30. 9.) od 10. do 21. ure, v zimski sezoni (od 1. 10. do 30. 4.) od 11. do 17. ure.

Imajo 20 ležišč s toplo in mrzlo vodo ter centralnim ogrevanjem. Sanitarije so skupne. V primeru organiziranih skupin se delovni čas podaljša in je možen poseben dogovor za popust pri nočitvah. Nočitve obvezno najavite na tel. 061/791-066.

Vsekakor pa si morate tukaj ogledati tudi Mali naravni most z Zelškimi jamami. Od gostišča je oddaljen le kratkih deset minut hoje. Predlagamo, da greste do tja po gozdni učni poti, ki je označena z modro piko in vas pelje mimo ostankov nekdanje Rakovške žage.

Kontrolni žig za Rakov Škocjan je v gostišču Rakov Škocjan.

Pot proti Velikemu Javorniku nadaljujete skozi naselje počitniških hiš in skozi gozd, dokler ne pridete ponovno na cesto, ki vas pripelje do čebelnjaka. Pri čebelnjaku zavijete ostro na desno in nadaljujete pot po cesti vse do oznake, ki vas opozori, da morate skreniti s ceste v desno. Od tu se hoja nadaljuje strmo navzgor do vrha Velikega Javornika. Nadaljevanje poti je opisano v knjižici Cerkniška planinska pot.

Čas hoje od železniške postaje Rakek do gostišča Rakov Škocjan je ena ura, od gostišča do vrha Velikega Javornika pa dve uri.

Jana Skuk

Slovenska pot na Mangrt obnovljena

Slovenska planinska zveza oziroma njen odsek za gradnjo planinskih poti je letošnje prve avgustovske dni zaključil obsežna obnovitvena dela na Slovenski poti na 2678 metrov visoki Mangrt. Gre za približno dve uri hodá dolgo pot po desni strani od Mangrtske kočice navzgor, ki je za razliko od levega, italijanskega dostopa na vrh gore celo nekoliko težja. Pred 40 leti so jo zgradili toliminski planinci. Gre za najbolj drzno izpeljanih in izpostavljenih poti v slovenskih gorah ima sedaj novo opremo in je veliko varnejša, kot je bila doslej. Zaradi ugodnih vremenskih razmer je graditeljem poti na Mangrt uspelo popraviti tudi prvi, levi del tudi zelo izpostavljene poti, ki povezuje vrh Mangrta s Kotovim sedlom S temi deli je Planinska zveza izpolnila največjo letošnje nalogo na področju gradnje in obnove planinskih poti. Obnova poti na Mangrt, ki je zaradi izjemnih razgledov in možnosti dostopa z avtomobilom do 2072 metrov visoko ležeče kočice na Mangrtskem sedlu zelo obiskana, je bila več kot nujna.

Še lepša kočica na Slavniku

Planinsko postojanko Tumovo kočica na Slavniku so zgradili leta 1957 ali pred dobri 35 leti. Od tedaj dalje ni bila vedno najbolj vzdrževana, niti niso opravili kakšnih pomembnejših trajnejših izboljšav.

Smeleje in načrtnije so se reševanja njenega stanja in problematike lotili šele leta 1985, ko je Obalno planinsko društvo Koper na pobudo nekaterih svojih članov pripravilo in izdelalo dolgoročni program sanacije in prenove kočice. V pripravo in izvajanje tega programa se je vključilo več planincev, med katerimi velja še posebej omeniti **Milana Kerševana** in inž. **Dušana Garzarolija**, ki sta načrtno in stro-

kovno z vso resnostjo in odgovornostjo začela intenzivno iskati potrebne vire sredstev in hkrati urejati ustrezno projektno-tehnično in finančno dokumentacijo.

Po nekaj letih so zbrali in letno dobivali že toliko denarja (tudi s pomočjo dobrega gospodarjenja v društvu), da so široko zastavljene naloge v dolgoročnem programu začeli konkretno in pospešeno uresničevati. Najprej že leta 1988, ko je bil zgrajen prizidek za sanitarije z ustreznim večjim vhodnim predprostorom, s čimer ni bilo zadoščeno le vsem sanitarno-tehničnim predpisom, ampak tudi potrebam oskrbnika koč in vse večjemu številu obiskovalcev. Takoj zatem, že leta 1989, so začeli in v štirih letih sanirali in prenovili vse notranje inštalacije, prostore in opremo, zunanji fasadni del koč pa na novo trajno zaščitili pred vremenskimi vplivi s sodobno kovinsko toplotno oblogo in okrasnim kamnom. Za te namene so v zadnjih petih letih vložili skupaj blizu 90.000 DEM, ne upoštevajoč veliko prostovoljno opravljenega dela planincev, med katerimi velja še posebej omeniti **Jožeta Balentiča**.

Čeprav je bilo v zadnjih petih letih veliko opravljenega in storjenega v koči, ambiciozna hotelnja Obalnega planinskega društva še niso bila v celoti izpolnjena. Njegova želja je namreč, da bi čimprej v koči in ob njej opravili še nekatere izboljšave in olepšave in dobro in veselje obiskovalcem koč, pa tudi v korist te prelepe najbližje obmorske planine, ki slovi s svojimi lepim razgledom in bogato floro.

V načrtu imamo, da bomo že letos začeli širiti in posodabljeni jedilnice od 50 na 70 sedežev in da bomo ponovno celovito prenovili strešno konstrukcijo koč. To bi lahko uresničili najkasneje že prihodnje leto. Skupno naložbo ocenjujemo na okoli 30.000 DEM. V bližnji perspektivi pa načrtujemo, da bomo začeli urejevati okoličbo ob koči z ustrežno komunalno opremo in ureditvijo, ozelenitvijo in pogozditvijo. Pereč problem, ki je s tem ozko povezan, je sedanje že več let odprto gradbišče, namenjeno za izgradnjo meteorološkega radarskega centra tik ob vrhu Slavnika. Ali se bo to zgradilo ali ne, lahko povedo le poklicani predstavniki institucij vlade Republike Slovenije. Dejstvo je, da je bilo v ta objekt doslej vložena mnogo denarja in da kriminalno propada. V vsakem primeru obstoječe stanje zahteva čimprejšnje rešitve. Če bodo dokončno opustili izgradnjo tega objekta, da to zahtevalo prav tako precejšnja finančna sredstva za vzpostavitev v prejšnje naravno stanje. Pri razrešitvi tega problema pa je bilo naše društvo vedno nemočno.

Dosedanja prenova Tumove koč je omogočila, da je postojanka postala udobnejša in privlačnejša za planince in druge obiskovalce. Koča razpolaga s 50 sedeži v jedilnici in 30 pretežno skupnimi ležišči. Jedilnico v mrzlem vre-

menu primerno ogrevajo. Spalni prostori z novimi lesenimi pogradi sicer niso ogrevani, so pa udobni in kar prijetni za prenočitev. K vsemu temu daje svoj pečat tudi dobra, pestra in prijazna postrežba obiskovalcem, ki jo nudita sedanja zakupnika koč **Ivan in Ljudmila Čuk** iz Kopra.

OPD

Desetletnica vezne poti »Po poteh Vinske gore«

Deset let je minilo, kar nas je planinska sekcija TVD Partizan Vinska gora povabila na otvoritev planinske poti »Po poteh Vinske gore«. 24. julija 1983 smo se zbrali pred Osnovno šolo Vinska gora in po svečanosti so prvi planinci odšli na pot.

Na vabilo so napisali, da se z otvoritvijo poti želijo vključiti v praznovanje devetdesetletnice ustanovitve planinske organizacije in ob stoletnici lahko ugotavljamo, da jim je uspelo: med tem so ustanovili samostojno planinsko društvo, odprli nov svet, ki nam je bil do sedaj neznan, razvili različne planinske dejavnosti, predvsem delo z mladino, in na območju Vinske gore se je začel razvijati turizem, temelje turizma pa so postavili planinci.

Najmlajši so zapisali v raziskovalni nalogi: »Narava je edina knjiga, ki na vseh listih nudi veliko vsebin« - in naravo območja KS Vinska gora so odprli planinci. - Spomladi so četrtošolci zapisali, zbrali in uredili nalogo »Kaj bom pokazal turistu v Vinski gori«, za starše in druge krajanje pa so pripravili prireditev »Vinska gora - sreče svet«.

Na prireditvi so prikazali svoj kraj, nalogo, kaj so zbrali, in med drugim tudi zapeli o planinah in spregovorili o tem, da imajo v šoli planinski krožek, ki ga vodi **g. Viher** in **Usar**.

V nalogo so vključili zemljevid vezne poti, opozorili na tradicionalne prireditve, med drugim na pohod na Ramšakov vrh, na pohod »Po poteh Vinske gore«, na »Srečanje na Paškem Kozjaku«, opozorili so na izlete v bližnjo okolico itd.

Ko pišejo o Turističnem društvu Vinska gora, zapišejo, da načrtujejo povezavo s sosednjimi društvi, predvsem z Dobrno. Gostom iz Dobrne bodo med drugim ponudili tudi planinske poti, ki jih bodo opisali. Lep primer, ko se povezujeta turizem in planinstvo! Zapišejo, da bodo sproti obveščali goste na Dobrni med drugim o pešpoteh, o pohodu na Paški Kozjak, opozorili jih bodo na pohod in na to, da se lahko povzpnejo na Ramšakov vrh ali na Lopatnik (točke Vinskogorske poti).

Naloga je pripravljena tako, da posamezni učenci 4. razreda zapišejo, kaj bodo ponudili turistu v Vinski gori.

Vsi učenci pišejo o planinskih točkah, le da eni povabijo na Ramšakov vrh, drugi opozorijo na

izredno lepe razglede z Gonžarjeve peči, tu je stena, ki je pred leti vabila alpiniste itd.

Ob planinskem delu naloge najdemo še veliko opozoril na različne druge znamenitosti, ki jih najdemo v Vinski gori. Tako opozorijo na muzej pri Avbrehtu, ki hrani obilo etnografskega blaga, opozorijo na grad Dobrovo, na različne stare hiše, na kapelice, na cerkev, ki kraljuje nad Vinsko goro, opozorijo na mline, ki so nekoč mleli itd.

Pred desetimi leti so planinci izdali Vodič po poteh Vinske gore in sedaj so tedaj zbrani material učenci 4. razreda dopolnili. Zbran je material, ki še kako lahko služi pri spoznavanju Vinske gore in okolice.

Za nas planince je razveseljivo to, da tukaj delujejo turistični in planinski delavci z roko v roki. Eden izmed učencev je zapisal: »Najtesnejše sodelovanje je z Planinskim društvom, saj obe društvi skupaj propagirata naš kraj s planinsko potjo Po poteh Vinske gore.«

Franc Ježovnik

Pot na Dobrač

To 15 kilometrov dolgo in do 5 kilometrov široko goro med Beljakom in spodnjo Ziljsko dolino smo v organizaciji planinske sekcije tovarne zdravil Krka iz Novega mesta obiskali v soboto, 17. julija. Prek Podkorena do vasi Čajna blizu kopaljšča Bleiberg (902 m) smo se pripeljali, od tu dalje do vrha, ki je 2166 metrov visoko, pa uživali v hoji, razgledovanju in občudovanju še kar številne flore in seveda tega krasnega dela nekdanje naše Koroške.

Vreme nam je bilo do zadnje minute pešpoti naklonjeno. Potem se je skazilo in tako ostalo vse do Ljubelja.

V dolini na avstrijskem Koroškem nas je prese-netilo, da ni dvojezičnih oznak krajevnih imen, na gori pa industrializiranost planinskega turizma. Ceste in žičnice so speljane prav do vrha, gostišč pa tudi ne manjka. V tem je nekaj koristnega, saj tako vsaj delno obvarujejo okolje - predvsem floro, favno in tlo - pred nevzgojeno množico obiskovalcev. Na tej knapovski gori stoji cerkev, ki je najvišje ležeča cerkev v Evropi.

Na povratku smo se ustavili v Svečah, kjer smo v galeriji lahko občudovali plastike pokojnega akademskega kiparja **Franceta Goršeta**. Kljub temu, da je bilo že pozno, nas je oskrbnica in vodnica galerije nadvse pristrčno sprejela in nas poučila o umetniku in njegovem delu. Kdor hodi kdaj tod okoli, naj ne zamudi izjemne priložnosti, da spozna čudovita dela, ki so zbrana v tem umetnikovem hramu.

Naj še povem, da smo na pot odšli ob petih, vrnili smo se okoli triindvajsete ure. Hodili smo nekaj čez sedem ur, vozili smo se okoli sedem ur, ostali čas pa smo porabili za ogled in počitek.

Hvala vodniku **Petru Repovžu** in njegovim sotrudnikom za to neponovljivo lepo doživetje.

Stane Pezdič

21. občni zbor PD Fram

»Lani je naše Planinsko društvo Fram slavilo 20-letnico uspešnega dela, letos pa slavimo 100-letnico organiziranega slovenskega planinstva,« je na začetku pregleda lanskoletnega dela tega planinskega društva na marčnem občnem zboru dejala predsednica društva **Vlasta Bobovnik**. Ko je nato predstavljala delo 235 planincev - društvenih članov v lanskem letu, je govorila predvsem o društveni izletniški dejavnosti: lani so framski planinci prehodili, kot je dejala, večji del Zasavja, obiskali so vrhove Kozjaka, prehodili Pohorje, bili v Kamniških Alpah na Raduhi, Korošici, Ojstrici, Planjavi, Kočni, Grintovcu in Skuti, pozimi v Logarski dolini in na Škarjah, povzpeli so se tudi na Uršljo goro, Golico, Mojstrovko in Triglav. Najbolj obiskan je bil majski izlet na Golico, ki se ga je udeležilo kar 112 članov. V celoti je društvo lani organiziralo 20 izletov, ki se jih je udeležilo 457 planincev, vodniki pa so bili **Stanka Vobič, Brigita Vabič, Dragica Jus, Janez Sagadin, Leon Vrhovšek, Matjaž Hartman** ter **Vlasta in Jože Bobovnik**. Predsednica je še povedala, da uspešno delujejo planinske skupine v osnovnih šolah v Hočah, Slivnici in Framu in da so vložili veliko dela v izdajo druge številke društvenega glasila Planinski odmevi.

Po živahni razpravi so na občnem zboru izvolili novo društveno vsodstvo: PD Fram zdaj vodi nova predsednica **Stanka Vobič**, ki je v grobih obrisih na občnem zboru predstavila društvene načrte za letošnje leto.

Ajdovski planinci na občnem zboru

Letni občni zbor izjemoma sredi sezone, in sicer na Čavnu 26. maja 1993! Srečanje na Čavnu je bilo zato, da smo lahko na kraju samem videli dejavnosti preteklega obdobja in se dogovorili o tem, kaj postoriti, da bo 90-letnica PD Ajdovščina primerno obeležena.

Našim potrebam je prisluhnila občinska služba, CZ in za reklamo Zavarovalnica Triglav. Še nekaj odprtih sodelovanj imamo, vendar rezultati še niso znani.

Kratek pregled dejavnosti

Gospodarstvo: Na Čavnu je oskrbnitvo le prek vikendov. Za vzdrževanje in ureditev objekta in okolice smo mnogo postorili. Sredstev imamo le malo, je pa dosti pridnih rok aktivistov in z delno pomočjo SGP iz Primorja je danes pred kočo asfalt. Naredili smo nov pokrov na vod-

njaku, nova železna vrata za v kuhinjo in za na bivak, železno rampo, prepleskali prostore, obnovili luči, dali novo fasado na staro stavbo, prepleskali okna, obnovili dimnike (vsako leto nam jih zima uniči), obesili nove zavese v jedilnici itd.

Radi bi pa še letos obnovili oba zahodna spalna prostora v stari stavbi s primernim tlakom in ploščo, da bi bilo primerno za prenočevanje. Morda nam uspe sodelovanje z JUB iz Doba pri Ljubljani, da bi uredili še del fasade na objektu.

Kar zadeva Iztokovo kočjo pod Goljaki, je bilo vedno težko kaj napisati, saj je bilo zmeraj vse črno. V letošnjem letu smo dobili primerno oskrbnitvo. Ko bo vse urejeno, bo kočja odprta čez vikende, med tednom pa le bivak, ko bo usposobljen.

Markacisti so dovolj aktivni. Nadaljujejo novo povezavo Iztokove kočje pod Goljaki s Čavnomo (bližja in lepša). Vključili smo se v grebensko pot iz Predmeje do Cola ter na Sinji vrh (žig) z gostiščem. Tu bodo v kratkem urejena skupna ležišča za planince. Povezava doline z Goro je še vedno ostala le želja; upamo, da jo bo naša obletnica uresničila.

Alpinizem: Tu je polno mladih in manj izkušenih. Določeno število mladih si s to dejavnostjo krepi duha in zdravja, saj je to šport mladih, karakternih, vztrajnih in krepi vse tiste vrednote, ki jih premalo cenimo. Oprema je draga, sredstev v društvu premalo.

Izletništvo: Kljub zapletom in slabemu vremenu je nekaj izletov le uspelo, neorganizirano pa veliko članov hodi na gorske vršace po Sloveniji. Tu nam pomaga SGP Primorje, saj nam odstopi avtobus za prevoze.

Jamarstvo: Stiki in vezi s to sekcijo so bili z njihove strani prekinjeni.

Delo z mladimi se premika na bolje. Organizirani so šolski izleti. V šolah so bila predavanja s planinsko tematiko.

Kaj narediti za zaščito cvetja in narave? Nobe-na straža ne pomaga toliko, vsi se moramo potruditi in z ozaveščanjem starih in mladih kaj postoriti na tem področju. V PD smo naleteli v preteklem obdobju na dva problema, ki pa smo ju skupaj z odgovornimi pri Zavodu za varstvo kulturne in naravne dediščine, z gozdarji in s službami pri Občinski skupščini in PZS rešili. To je repetitor na vrhu Goljaka in začasna prepoved izkopa korenin košutnika na našem območju.

Drago Ergaver

Vabilo mladim planincem

Planinsko društvo Snežnik iz Ilirske Bistrice je pred koncem prejšnjega šolskega leta vsem 2000 osnovnošolcem v občini poslalo lična tiskana vabila, namenjena še predvsem prvošolcem in prvošolkam, naj se pridružijo šolski

planinski skupini, kakršne že imajo v osnovnih šolah Jelšane, Knežak, Podgrad, Podgora, Dragotina Ketteja v Trnovem in Antona Žnideršiča. »Živahno hodimo v naravo,« so napisali na vabilo mladi planinci, »tudi že na zahtevnejše izlete in na višje vrhove. Naši spremljevalci so naši učitelji - planinski mentorji, mladinski vodniki, pa tudi mnogi starši naših mladih članov. Spoznavamo in učimo se v naravi, pa tudi na planinskih predavanjih. Tudi sami se trudimo za čisto in neskaljeno naravo, ob vsem tem pa še tekmujejo za bronasti, srebrni in zlati znak mladega planinca.« Ko razložijo, kako je mogoče zaslužiti te znake in kako si mladi planinci v svoje dnevnikke zapisujejo svoje planinske vtise, še enkrat povabijo:

»Tebe in tvoje starše bi radi povabili še na prijetno vseslovensko planinsko akcijo »Družinska planinska potepanja«. Otroci s svojimi starši sami načrtujejo in izvedejo izlet v naravo, bližnji ali bolj oddaljen vrh, in tako v prijetnem družinskem krogu preživijo dan ali dva v naravi. Na posebnem kartončku, ki ga družina dobi na PZS, boste na obiskih primernih planinskih vrhov odtisnili kontrolne žige in si že po šestih skupnih izletih pridobili naziv »planinska družina« ter prejeli lepo nagrado.«

Zdaj, septembra, bo zanimivo zvedeti, kakšen odmev je imelo to prijazno vabilo.

Tabor mladih planincev

»Jezersko 93«

Počitnice so se že začele in planinci smo nestrpnost čakali 4. julij. Takrat so se morali vsi dokončno odločiti o vprašanju: »Gremo ali ne gremo na taborenje?« Zmagal je »da« in narhtrbniki so bili »zapakirani«, da odidejo na dolgo pot, na Jezersko. Kljub slabosti smo vsi kmalu prispeli ob prazno jezero, a kuhinja je bila polna dobrot za naš lačni želodec.

Prvi dan smo počivali, naslednji dan pa nas je čakal vzpon do Češke kočje. Komaj premagujemo skalovje, ki nas spremlja do vrha. Prilezemo na vrh, pa moramo zopet dol. V taboru si zopet napolnimo trebuhe in odidemo v šotor.

Tretji dan se napolnjujemo z energijo, ker nas naslednji dan čaka še hujši vzpon na Storžič. Plezali smo po skalah in opazovali zaščiteno gorsko cvetje. Peti dan je bil rezerviran za športno sprostitev. Igrali smo tenis in se vozili po suhem jezeru. Vsak večer so sicer naši vodniki igrali košarko, vendar je bil ta dan posebej zanimiv, saj so naši zmagali. Zadnji izlet pa se je vil na Ledine. Videli smo, kje pristaja »frčoplan« in se nato odpravili nazaj v tabor. Ob prihodu so nam vsi mahali. Mislili smo, da so nas veseli, pa je bilo čisto drugače. Veter

nam je odpihnil kopalnico in kuhinjo, zato smo si zavihali rokave in začeli popravljati.

Prišel je predzadnji dan. Ta dan smo počivali, zvečer pa imeli »žur«, praznovali rojstne dni in se imeli super. Petje in ples vsak večer ob tabornem ognju pa je itak bilo normalno.

Zadnjega dne ne bi opisovali, ker je bilo to le grenko slovo.

Hitro je minil ta teden, a bilo nam je lepo. Naslednje leto se bomo spet srečali v taboru.

Polona in Varja, članici PD Zabukovica

Ozdravimo in polepšajmo naš kraj

Znano je, da je bila planinska organizacija med prvimi, če ne prva, ki je skrbela za varstvo narave. Znale so bile akcije gorske straže, že tedaj, ko za »zelene« še nismo slišali. Znano je, da je že pred vojno kupila Savinjska podružnica SPD Okrešelj z namenom, da ga očuva kot krajinski park. Še in še bi lahko naštevali in v letu jubilejev ne bi smeli pozabiti na gorsko stražo.

V želji, da bi očuvali naravo, planinci prav tako podpiramo takšne akcije, kot je bila akcija učencev Osnovne šole Vransko - »Ozdravimo in polepšajmo naš kraj«. V raziskovalni nalogi učenci ugotavljajo, da onesnaženost, zastrupljenost zemlje in vode, umiranje gozdov ni prizaneslo Vranskemu in Dobrovljam. Ugotovili so, da v okolici Vranskega ni več čistega zraka razen na Čreti. Prav tako so ugotovili, da so najbolj ogroženi iglavci, predvsem smreka, jelka in bor. Herbicidi za zatiranje plevela, monokulture (hmelj in koruza), izsekavanje grmovnic pa so poslabšali življenjski prostor mali divjadi, tako da so jerebice, prepelice in fazani povsem izginili, število zajcev pa ocenjujejo na 30 do 40. Število divjih prašičev in srnjadi pa narašča. Velikega petelina in jereba je iztrebil človek s hrupom in vznemirjanjem.

Takšno je stanje pod idiličnimi Dobrovljami.

Ob tem stanju so zelo obširno opisali svoj kraj in različne turistične točke. Popeljejo nas na Tabor, skupaj gremo do Stopnika, pogovorili smo se z Bolsko itd. itd.

Učenci z Vranskega so opravili ogromno delo, ki nas opozarja na naravo in na njeno očiuvanje. Planinci jim želimo pri njihovem delu obilo uspehov, pri njihovem delu jih podpiramo, saj nam ni vseeno, v kakšnem okolju živimo, ni nam vseeno, če nam umirajo Dobrovlje, če v potoku ne najdemo več postrvi, če na vsakem koraku srečujemo divja odlagališča smeti in odpadkov.

Franc Ježovnik

Mladi planinci v Vinski Gori

Članstvo planinskega društva v Vinski Gori uspešno pomlajamo. V naše društvo so včlanjeni tudi učenci od 1. do 4. razreda Osnovne šole v Vinski Gori. Pridno in uspešno so združeni v krožku »Mladi planinci«. Vodijo jih **Alojz Viher, Milan Usar** in **Nada Štraus**. V krožku delamo vse šolsko leto. Za začetek smo prehodili domači kraj po dolgem in počez ter planinsko transverzalo »Po poteh Vinske Gore«. V zimskem času smo odšli na Ramšakov vrh, na Paški Kozjak in še kam. Zelo veselji in ponosni pa pripominjamo, da so se nam na pohodih pridružili starši mladih planincev.

Za naš zadnji pohod kot nagrado za uspešno prehojene poti smo izbrali Sedmera jezera. Tu smo občudovali bogastvo in lepote naše domovine v vsej veličini. Videli in doživeli smo veliko lepega. Imeli smo se prijetno. Pohod je bil za mlade krožkarje in za nas odrasle nepozabno doživetje.

Na vtisih, ki so nam napolnili naša planinska srca z letošnjimi pohodi, bomo gradili motivacijo za delo v naslednjih letih.

Nagrada za uspešno prehojene poti: tura k Sedmerim jezerom

Tabor na Soriški planini

Začele so se poletne počitnice in komaj sem čakala poletni tabor. Lani smo bili s planinci osem dni na Pohorju, kjer mi je bilo zelo všeč, zato sem se letos prijavila na planinski tabor na Soriški planini, ki ga je organizirala mentorica Nevenka Furjan iz Mladinskega odseka Obalnega planinskega društva Koper. Na taboru je bilo 47 otrok in šest vodnikov. Udeležili so se ga otroci iz vrtca na Markovcu, iz osnovne šole Antona Ukmarja, Dušana Bordona, iz Lucije, Dekanov in Prad.

V četrtek, 1. julija, smo se zbrali pred vrtcem na Markovcu in se odpeljali z avtobusom. Vožnja je bila dolga, zato smo se dvakrat ustavili, najdaljši počitek pa smo imeli v Škofji Loki, kjer smo si ogledali znamenitosti kraja. Ob 12. uri smo se že pripeljali na Soriško planino.

Vsak dan smo hodili na izlete. Vodila jih je **Danica Blažina**. Bila je zelo prijazna in skrbna. Vodila nas je na pohodih, vodila je tudi planinsko šolo. Peljala nas je na več vrhov v bližini kočje in nam pripovedovala o zgodovini teh krajev.

Prvi dan smo si ogledali okolico Soriške planine, kjer so veliki pašniki. Na njih se pasejo krave in 320 ovc. Nad pašniki se dvigajo vrhovi. Vreme nam je bilo naklonjeno in smo vsak dan odšli na izlet. Povzpeli smo se na Lajnar, Slatnik, Možic, Dravh, Ratitovec in obiskali gorsko vasico Sorico, kjer smo bili v muzeju. Najlepši izlet je bil na Možic. Ogledali smo si bunkerje in utrdbe iz vojne. Z vrhov smo opazovali gore in doline. Imeli smo lep razgled. Med potjo smo opazovali gorske cvetice - murke, sončece, sleč, svišč, kačjak, arniko in druge, ki pa jih nisimo smeli trgati.

Najdaljši izlet je bil na Ratitovec. S Soriške planine do kočje na Ratitovcu smo s počitki hodili skoraj štiri ure. V koči smo popili čaj, se odpočili in pojedli s seboj prineseno malico. Na poti smo se povzpeli na Altemaver in na Gladki vrh. Skrbelo me je, da ne bom zmogla poti nazaj. Po počitku pa smo se vračali na Soriško planino. Z nami je hodil tudi oskrbnikov pes, štirimesečni nemški ovčar Reks. Ko smo se zvečer vrnili, smo bili veseli in utrujeni. Danica je vsem čestitala, ker smo vsi zmogli to dolgo pot.

Vsak dan smo se zbrali ob 15. uri in pisali svoja doživetja na izletu tistega dne v Dnevnik mladega planinca in v Ringa raja. Igrali smo se na pašniku pred kočjo in imeli planinsko šolo, zvečer pa zabavne in družabne igre. Vsak večer je komisija povedala rezultate tekmovanja v obnašanju v jedilnici in pospravljanju sob. Zadnji večer smo zakurili taborni ogenj.

Veliko lepega smo doživeli na taboru. Na take tabore bi še rada šla.

Martina Odar,
OŠ Prade, 4. b

Srečanje na Vremščici

Sežanski planinci že mnogo let vabijo v maju mlade planince iz vse Primorske na 1026 metrov visoko Vremščico. Mladi bistriški planinci smo redni gostje na teh množičnih srečanjih.

Tudi letos se nas je poln avtobus pripeljal do vasi Volče, od koder smo se podali peš skozi gozd proti vrhu Vremščice. Med potjo smo opazovali cvetje, še posebno je bilo lepo videti narcise. Na vrhu je bilo že mnogo mladih planincev iz Sežane, Divače, Kopra, Ajdovščine in od drugod. Na vrhu Vremščice je betonski steber z žigom, kjer smo si žigosali dnevnike. Spustili smo se v dolinico pod vrhom, kjer je bila prijetna prireditev. Naš prvošolec planinec **Janez Šajn** je pozdravil prisotne v imenu naše planinske skupine. Sledila so zabavna tekmovanja in na koncu so bili nagrajeni vsi, ki so pobirali smeti.

Ko smo se vračali domov, smo se ustavili v Košani, kjer smo na vaškem pokopališču obiskali grob očeta pesnika **Dragotina Ketteja**. Na grob smo položili planinsko cvetje. Skupaj s sestro Adrijano sva recitali nekaj Kettejevih pesmi.

Nato smo odšli proti domu. Na avtobusni postaji v Bistrici smo se še posladkali s sladoledom in se zadovoljni razšli.

Mojca Grill, 5. c
OŠ Dragotina Ketteja, Iliska Bistrica

Okrnjen pohod na Titov vrh

Vsesplošno stanje na območju nekdanje Jugoslavije, vojna v BiH in na Hrvaškem so močno okrnili tudi nekdanji tako obiskani in že tradicionalni spomladanski pohod na 2747 metrov visoki Titov vrh v Šar planini v Maledoniji. Pohoda so se radi udeleževali tudi slovenski planinci (PD Matica in PD Železničar iz Ljubljane, PD Celje, PD Snežnik iz Ilirske Bistrice idr.).

Letošnji pohod je bil v nedeljo, 30. maja. V lepem sončnem vremenu se je pohoda udeležilo le okrog 200 planincev z območja Tetova in iz okoliških planinskih društev.

Planinski prijatelji iz Tetova sporočajo tudi žalostno novico, da je bilo konec maja v planinski dom na Jelaku pod Titovim vrhom vdrtu in da je bil odnešen ves inventar. Prav pred nesrečnim dogodkom je dom prevzelo neko skopsko planinsko društvo in tudi že precej vložilo v obnovo doma.

-oj

Planinske vestnike od leta 1923 do 1940, vezane po letnikih v platno, in od letnika 1960 do 1983, nevezane, vendar vse številke, ugodno prodam. Podrobne informacije: Alenka Kristan-Zavodnik, V Loki 40, Dragomer, 61351 Brezovica, ali po telefonu (061) 653-649 vsak dan od 7.30 do 10. ure.

SEZNAM IN CENE PLANINSKIH EDICIJ

Koledarji 1994

Cene v tolarjih

Slovenska planinska pot	450
Na sončni strani Alp	500

Zemljevidi

Gorski Kotar – 1:100 000 (1. izd. 1990)	380
Krnj s Kobaridom – 1:25 000 (1. izd. 1990)	380
Stol in Begunjsčica – 1:25 000 (1. izd. 1990)	380
Trenta – 1:25 000 (1. izd. 1990)	380
Okolica Ljubljane – 1:50 000 (1. izd. 1990)	380
Kranjska Gora z okolico – 1:25 000 (1. izd. 1990)	380
Rogaška Slatina z Bočem in Donačko goro – 1:25 000 (1989)	380
Julijske Alpe – Bohinj – 1:20 000 (8. izd. 1990)	380
Julijske Alpe – Triglav – 1:25 000 (6. izd. 1993)	640
Grintovci – 1:25 000 (1. izd. 1987)	380
Julijske Alpe – vzhodni del – 1:50 000 (9. izd. 1993)	480
Julijske Alpe – zahodni del – 1:50 000 (8. izd. 1991)	v tisku
Triglavski narodni park – 1:50 000 (5. izd. 1991)	480
Karavanke – osrednji del in Grintovci (3. izd. 1988)	380
Kamniške in Savinjske Alpe z Obirjem in Peco – 1:50 000 (7. izd. 1993)	480
Pohorje – vzhodni del – 1:50 000 (2. izd.)	380
Pohorje – zahodni del – 1:50 000 (4. izd. 1990)	380
Posavsko hribovje – 1:100 000 (1. izd. 1986)	380
Skočjeloško hribovje – 1:40 000 (3. izd.)	v tisku
Storžič in Košuta – 1:25 000 (1. izd. 1988)	380
Pešpot E 6 – YU – zemljevidi – 1:50 000	380
Slovenska obala in zaledje – 1:50 000 (3. izd. 1989)	500
Istra – 1:100 000 (1. izd. 1990)	570
Pomurje – 1:75 000 (1. izd. 1990)	v tisku
Bovec z okolico – 1:25 000 (4. izd. 1988)	400
Gorenjska – Bled – Kranjska gora – 1:50 000	380
Savinjska dolina in širša okolica – 1:50 000 (1992)	570
Kočevsko z gornjo Kolpško dolino in obrobjem Bele krajine – 1:50 000 (1992)	570
Polhograjsko hribovje – 1:25 000 in Šmarna gora – 1:12 500 (izd. 1992)	380
Kvarner – izletniška karta – 1:100 000 (izd. 1991)	380
Bela krajina – izletniška karta – 1:50 000 (izd. 1993)	570

Vodniki

Vodnik po planinskih postojankah v Sloveniji (Dobnik, 2. izd. 1991)	900
Slovenske in planinske kočje (Rapoša, 1. izd. 1990)	540
Kamniške in Savinjske Alpe	2000
Julijske Alpe (5. popr. izdaja, 1993)	1800
Karavanke (Klinar, 3. izd. 1983)	700
Vodnik po Zasavskem hribovju (Pergar, 1. izd. 1978)	700
Po gorah severovzhodne Slovenije (Ficko, 1. izd. 1980)	700
Turni smuki (Črničev–Praček, 2. izd. 1985)	700
Triglavski narodni park (Fabjan, 1. izd. 1985)	2000

Vodniki in dnevniki po veznih poteh

Vodnik po Slovenski planinski poti (6. izd. 1988)	v tisku
Dnevnik po Slovenski planinski poti (1993)	200
Ciglarjeva pot od Drave do Jadrana E-6 YU, skice (1984)	300
E 7 – evropska peš pot od Sotle do Soče (3. izd. 1988)	300
Ljubljanska mladinska pot (1. izd. 1984)	150
Kamniška planinska pot (1983)	200
Vodnik in dnevnik po planinski poti XIV. divizije (1984)	200
Razširjenba slovenska planinska pot – planinski vodnik (Jože Dobnik – 1993)	1200
Vodnik in dnevnik Trdinove poti	300
Kajakaški vodniček po slovenskih rekah (1991)	500

Alpinistični vodniki

Kamniške in Savinjske Alpe – Logarska dolina, Matkov kot – Peči (Golnar, 1982)	500
Kamniška Bistrica – zahodni del (Golnar, 1988)	500
Po primorskih stenah – A. Lipnik, M. Kolšek	750
Alpinistična šola (2., popravljena izdaja 1993)	1200

Vodniki v tujih jezikih

Die Slowenische Berg-Transverzale (2. izd. 1979)	500
Triglav – ein kurzer Führer (1980)	400
How to climb Triglav (2. izd.)	400
Triglavski narodni park – štirijezična brošura (1983)	
Kamniške Alpe – Ravenska Kočna – Kletterführer (1977)	300
Pot prijateljstva treh dežel (trijezični vodnik)	300
Zaščitena območja (treh dežel) – Naturschutzgebiete – Zone Protette (1981)	400
Slovarček za planince (tridelni, trijezični) – Wörterbuch für Bergsteiger – Vocabolario per alpinisti (1986)	400
Vodnik TNP – angleški, nemški	2500

Vzgojna literatura

Planinska šola (2. izd. 1983)	400
Planinski dnevnik (s častnim kodeksom, 1982)	200
Planinski vodnik (1983)	300
Hoja in plezanje v gorah (Mihelič-Skarja, 3. izd. 1984)	800
Nevarnosti v gorah (Segula 1979)	700
Sneg, led, plazovi (Segula 1986)	500
Pozor, plaz	50
Narava v gorskem svetu (Selan, 2. izd. 1982)	400
Zavarovane rastline (Skoberne, 2. izd. 1990)	200
Triglavski narodni park (Skoberne)	540
Oris zgodovine planinstva (Strojin, 2. izd. 1978)	300
Navodila za oskrbo in označevanje planinskih poti (1982)	300
Trije Tominški planinci (T. Tominšek 1981)	300
Dr. Henrik Tuma (Strojin 1976)	300
Podhladitev, omrzline in druge poškodbe zaradi mraza (1990)	400
Priložnik: Kletenje po gorah – V. Kožuh, I. Turk	500

Druge edicije

Čudoviti svet (zal. MK)	4840
Planinski pozdravi (zal. Mladika)	4000
Stoletje v gorah – CZ	5700
Gora – Stane Klemenc	4750
Na vrhovih sveta – izd. Založba MK – 92	3740
Sto slovenskih vrhov – S. Klinar	3330
111 izletov po slovenskih gorah	3720
Človek, gora, poezija	1800
Bela obzorja – V. Grošelj	2300
Sto znamenitih rastlin na Slovenskem (Tone Wraber)	1400
Everest (Peter Gillman)	4600
Dnevnik ciciban-planinec (1988)	200
Dnevnik pionir-planinec (1989)	150
Igre (1981)	300
Planinska pesmarica	300
Alpinistični razgledi	350
Planinski vestnik	180
Razgled s Triglava (1978)	100
Razglednice s Triglava	50
Strme smučine – A. Zorčić, D. Ogrinc – 92	500
Planinske akcije '93	150

Drugo blago

Zastava PZS (2,80 × 0,90)	9000
Zastava PZS (1,80 × 0,60)	7000
Namizne zastavice PZS	800
Plakat: Triglav ključ	200
Anapurna 92	200
Yalung Kang	200
Tomo Cesen	200
Vpisna knjiga za vrhove	1500
Vpisna knjiga za planinske postojanke	2000
Članske izkaznice A, B, C	20
Članski karton	10
Nakaznica za prenočišče (1990)	150
Trkotna ruta za prvo pomoč	150
Priznanja PD	100
Značke PZS – male	120
Značke PZS – sponke	250
Obeski za ključce PZS	400

Popust ob nakupu

Pri nakupu 5 ali več izvodov enakih planinskih edicij, ki jih je izdala ali odkupila PZS po lastni ceni, priznamo 20% popust. Kupovanje ali naročanje več kot pet izvodov je možno v pisarni **PZS, Ljubljana, Dvoržakova 9, v ponedeljek od 14. do 19. ure ali od torka do petka od 8. do 14. ure.** Maloprodaja je tudi v pisarni Planinskega društva **Ljubljana-matica, Miklošičeva 17, v večjih knjigarnah, na sedežih planinskih društev in v planinskih kočah** po vsej Sloveniji, kjer je možno dobiti tudi drugo gradivo o posameznih gorskih območjih.

Pri naročilu **obvezno dostavite naročilnico in izjavo**, da planinske edicije kupujete za nadaljnjo prodajo.

Cene veljajo od 1. 9. 1993.

Informacije:

Planinska zveza Slovenije, Dvoržakova 9, 61000 Ljubljana, telefon (061) 312553 ali (061) 315493; FAX (061) 122140.